

JERONIMSKA KNJIŽNICA

SVJETLO SVIJETA

PRIČE IZ ŽIVOTA KRISTOVA

NAPISAO

MILUTIN MAJER

Od 6. do 10. tisuće.

SLIKAMA URESIO JULIJE V. MEISZNER

KNJIGA DVJESTA SEDAMNAESTA

HRVATSKOJ MLADEŽI

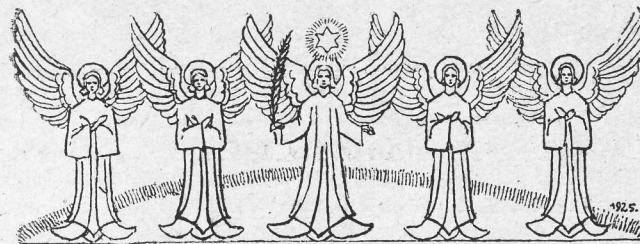
U SPOMEN TISUĆE GODIŠNJICE
HRVATSKOGA KRALJEVSTVA

925. — 1925.

IZDANJE HRV. KNJIŽ. DRUŠTVA SV. JERONIMA U ZAGREBU

Urednik Dr Josip Andrić

TISKARA NARODNE PROSVJETE

Svjetlo betlehemsko.

doba, kada je silni i pre-
 nicavi rimski car August
 izdao nalog, da se popiše
 sav narod u njegovu pro-
 stranom carstvu, živio je
 u malenom judejskom gra-
 diću Betlehemu stari i učeni
 Židov po imenu Samuel,
 koga nijesu samo duboko
 poštivali svi stanovnici
 betlehemski već i sav na-
 rod u cijeloj okolici. Učenost je njegova slovila na
 daleko i široko tako, da su i mnogi svećenici i
 drugi učeni ljudi pitali u staroga Samuela savjeta
 i uputa. A u samom je Bethlehemu svako i naj-
 manje dijete znalo za učenoga starca Samuela i
 s dubokim poštivanjem izgovaralo njegovo ime kao
 ime kakvoga kneza ili moćnog vladara. A kada je
 on prolazio uskim i krivudastim ulicama maloga
 judejskoga gradića, ustajali su s klupa pred ku-
 čama, na kojima su sjedjeli za vrijeme razgovora,
 ne samo mladići već i zreli muževi u poodmakloj dobi,
 pače i sami drhtavi starci, jer je toliki ugled uživao
 stari Samuel među svojim sugrađanima.

To je veliko poštivanje zavrijedio stari Samuel
 u punoj mjeri. Kada je tko trebao kakva savjeta,

potražio ga je u starog učenog Samuela. Iz njegova doma, kojemu je po starom židovskom običaju stajala nad ulaznim vratima u kamen uklesana rečenica: »Strah Gospodnji početak je svake mudrosti«, nitko nije izašao tužan, neutješeni i neuslišani. Svatko je ne samo ustima već i toplim srcem blagosiljao plemenitoga starca, koji je najveću radost i sreću svoga života nalazio u tome, da klonule podiže, žalosne tješi, a siromašne obilno pomaže, jer je od roditelja baštiniio priličan imetak. Podmukli farizeji, koji su svakoga osuđivali u svojoj iskvarenoj i grijesnoj duši, jedino za sebe nijesu našli nikada prijekora, kao i židovski književnici, mrzili su iz dna duše staroga Samuela. Mrzili su ga samo zato, jer je bio toliko cijenjen i poštivan u narodu i jer se nije nikada žacao da im javno u lice dobaci prijekor i da ih pred narodom raskrinka kao podle i neiskrene stvorove, koji jedno govore, drugo misle a treće rade.

I zaista je Samuel bio prava iznimka u ono doba među svim Židovima, jer iako se vrlo strogo držao propisa zakonika Gospodnjega, ipak nije mrzio, kao ostali Židovi, ni samih pogana, već ih je iz dna duše sažaljevaao, što su tako nesrećni, da im srce ostaje pusto, a duša luta u dubokoj tami, jer ne poznaje Gospoda Boga Izraelova kao jedinoga i pravoga gospodara, koji je svet i vječan.

Poganska razularenost bila je u to doba na vrhuncu. Rim, glava rimske države i gospodar svijeta, ludovao je sa svojih četrdeset tisuća bogova i mahnitao u bezboštvu i svim mogućim opaćinama, koje su počele na užas staroga Samuela prodirati i u zemlju judejsku. Bilo je već i njegovih zemljaka, koji su počeli zaboravljati na zakon velikog i svesilnog Jehove* te su živjeli razuzdano, kao da su rođeni u poganstvu. Takve pojave zadavale su mudrom starcu veliku bol, i on je žalio, što mu je milostivi Gospod dosudio dugi vijek, da mora i to doživjeti i gledati, kako se pomalo ruše temelji prave vjere u srcima sinova izraelskih.

* Židovi su Boga nazivali imenom Jehova.

Pa kada bi ga obuzela najjača i najteža tuga, tada bi se laćao starih zakonika i svetih knjiga i u njima tražio mudrost Gospodnjega nauka i utjehu svojoj ranjenoj i bolnoj duši. Ali kako jedna tuga i bol nije nikada osamljena, tako je i njegovu duševnu muku zadesila i tjelesna. Prije nekoliko godina potamnio mu očinski vid, i stari mudri učitelj postao je slijepac, koga su drugi ukućani morali voditi. I premda mu je velik Gospod poslao tu tešku patnju i kušnju, on se nije nikada žalio na to, a još manje da bi mrmljao protiv Gospodina.

Od onoga dana, otkada mu je potamnio očinski vid, umovao je sve više o svemogućnosti Gospodina Boga Izraelova i o svim onim milostima i blagodatima, koje je kroz vijekove u obilnoj mjeri izlijevao nad svojim izabranim narodom. A kako mu je taj narod zahvaljivao za to? Dok je Gospod vodi naroda Mojsiji na svetoj gori Sinaji davao svete ploče zakonske, dotle su oni u dolini postavili zlatno tele i klanjali mu se. A ta grijesna ljubav k zlatnom teletu buktu u punoj mjeri još uvijek u srcima njegove braće i sugrađana. Ne prođe niti jedan sabat (subota), da im on u zbornici proročanskim glasom ne dovikuje:

— U nauci i mudrosti Gospodnjoj tražite mir srca svojega i svim djelima svojim!...

Pa kada su ocevi i sinovi betlehemski izilazili jednoga dana iz zbornice, primijeti mali, guravi i zlobni Hilel, koji je mnogo prijateljevaao s farizejima, a bio je poznat kao nepošten trgovac i velika lakomica za novcem:

— Samuel može tako govoriti, jer se već preživio i ostario. On misli, da su još uvijek ona ista vremena kao i onda, dok je on bio još mlad...

Čuvši mudri Samuel tu neumjesnu primjedbu zaustavi svoga vodiča i ukori s dostojanstvenim mirom zlobnika Hilela:

— Govoriš tako. Hilele, sine Benjaminov, jer nemaš mira ni pokoja u srcu svojem. Čisto srce pravi je hram Gospodnji. U zlatnom teletu ne traži

jedinu svoju sreću već u kreposnim djelima i u ljubavi bližnjega, pa ćeš imati pravi mir i savršenu sreću!...

No njegove mudre nauke i opomene od nekoga vremena kao da su sve slabije djelovale na neke njegove sugrađane, koji su sve više okretali leđa starim i dobrim naukama pa se počeli podavati strasti i prekomjernim užicima. Osobito se to opažalo kod onih, koji su previše drugovali s rimskim vojnicima i njihovim časnicima, koji su bili u posadi betlehemskoj, da čuvaju državni mir i da nezadovoljnike židovske drže u strahu i pokornosti.

I dani su sve više odmicali jedan za drugim u prošlost i zaborav. Sinovi su malene židovske zemlje iz dana u dan sve više odstupali od nauka Mojsijina i tumarali u duševnoj tmini kao i Rimljani i svi ostali pogani. I sve se više prostranim i ogromnim rimskim carstvom javljao vapaj za Onim, koji bi nezadovoljnom i potištenom ljudstvu dao pravi mir, stalnu sreću i potpuno zadovoljstvo. Pogotovu je poganski carski Rim očajno vapijao za Mesijom, koji bi iz gliba i kala grijeha podigao ljudski rod, koji nije više vidio izlaza iz zla i opočina, u kojima se davio kao u kakvoj ogromnoj i nepreglednoj močvari.

I mudri je Samuel u duši svojoj duboko osjećao, a naslućivao je to i iz knjiga proročkih, da je već blizu vrijeme dolaska Onoga, koji će narod židovski izvesti iz rimskoga ropstva i polomiti krila carskim orlovima, koji su se već toliko osilili i raskrtili, da pred njihovim grabljivim pandžama nije bio siguran nijedan narod na ovoj zemlji.

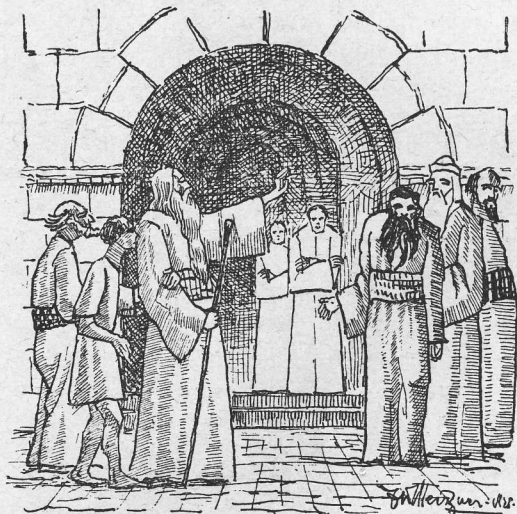
Pa kada je jednog predvečerja sjedio u hladovini stare stoljetne smokve u svom malenom vrtiću iza kuće, tako ga je najednom zaokupila silna i neobična čežnja za Mesijom, da je poluglasno počeo vapiti uprvši slijepe oči spram nebesa i podignuvši drhtave ruke uvis:

— Gospode Bože Izraelov, daj nam šalji Mesiju, jer drukčije propade narod Tvoj!...

I upravo u taj čas stupi u vrt njegov vodič, koji ga je vazda vodio u zbornicu na molitvu, i pozdravi ga smjerno riječima:

— Mir Gospoda Boga Izraelova bio s tobom, dobri moj gospodaru!

— I s tobom, sine Judin! Kakve mi носиš glaso-ve? Što je novo u našem Betlehemu? — upita ga slijepi starac.

Samuel zaustavi svoga vodiča i ukori Hilela...

— Stiglo je u naš gradić mnogo stranaca. Došli su da se popišu, jer je car August odredio popis pučanstva u cijelom carstvu. Zato mora svatko u ono mjesto, otkale vuče lozu svoju. Uslijed toga su sve naše gostionice pune ljudi, da više nema nigdje mjesta. Ne znam, gdje će noćiti oni, koji će još do večeri stići u grad. Morat će provesti noć pod vedrim nebom. Prije dva sata stigla je u grad neka prekrasna mlada žena s nekim starcem. Jahala je na magarcu. Lice joj je neobične, upravo kraljevske ljepote. Da nije

odjevena jednostavno i više sirotinjski, rekao bih, da je od kraljevskoga roda. Ona i onaj starac, što je prati, tražili su po svim gostionicama i drugim kućama u gradu sklonište, ali su ih svi odbili, jer je sve već popunjeno. Vrlo mi je bilo žao dobrog starca, koji je bio umoran i klonuo od duga puta. Još više mi je bilo žao one lijepe žene. Bit će da mu je to kći!...

— Zašto ih nijesi doveo ovamo? Za dvoje boljih stvorova našlo bi se mjesta i u mojem domu.

— Oprosti, dobri gospodaru, ali se nijesam usudio, — odgovori vodič na starčev upit. — Nijesam znao, bi li tebi bilo pravo, da ti u dom dovedem strance, za koje ne znaš, ni tko su ni otkale su.

— Ništa zato, moj mladiću, — odvrati stari Samuel. — Svatko, tko dolazi u ime Gospodnje i tko strepi pred imenom Njegovim, uvijek mi je dobro došao. Plemenito je djelo putnika primiti pod svoj krov i dati mu umornome počinka. A gdje su oni sada? Ne bi li ih mogao potražiti i dovesti amo?...

— Vidio sam na svoje oči, da su otišli iz grada i krenuli nekud na sjever, čini mi se onamo, gdje pod planinom pastiri imaju svoje kolibice i gdje čuvaju svoja stada. Uzalud bi ih sada i tražio, jer su sigurno već prilično poodmakli od Betlehema.

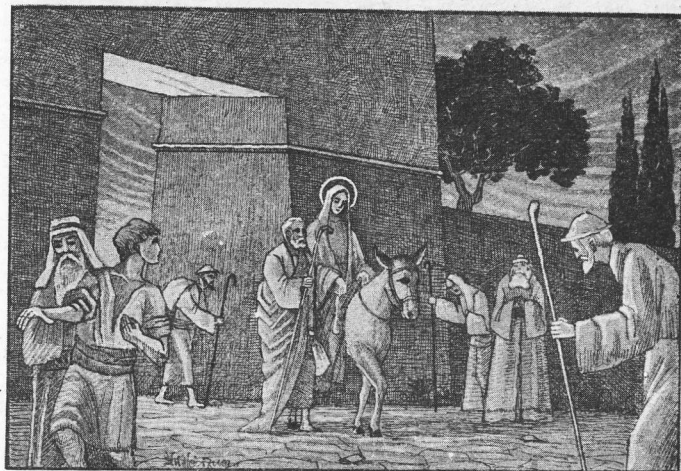
— Vrlo mi je žao, da si ih propustio dovesti u dom otaca mojih! — stari će mudrac nekud upravo žalostivo. Na njegovu se staračkom licu doista vidjelo, da mu je to neizmjereno žao.

Međutim se prvi sumrak počeo hvatati na nebu. Sunce je bilo klonulo za daleke zapadne planine. Iz daljine dopiralo je blejanje ovaca, koje su pastiri s velikim štapovima prigonili na okup i tjerali u tor, da ih kroz noć ne udavi ili ne ugrabi kakva divlja zvijerka, koja se noću znala šuljati oko pastirskih kolibica i ovčjih torova.

Povrh ravnih krovova betlehemske kuće dizao se uvis polagano i lijeno modrikasti dim. Dizao se

sa domaćih ognjišta, na kojima su marljive betlehemske kućanice spremale za svoje ukućane večeru. Ptice su već poglele na počinak, samo se još gdje gdje po koja, što je zaostala, vraćala u svoje gnijezdo. Iz grada dopiralo je muklo brujanje i žamor. Bilo je to od ljudstva, koje se sleglo u grad, da se po carevoj zapovijedi popiše.

Mudri Samuel slušao je neko vrijeme taj žamor, što je dopirao do njega iz njegova rodnoga gradića,

Jahala je na magarcu...

a tada je ustao s kamene klupe, na kojoj je prosjedio cijelo popodne, i ispruživši ruke, pipajući pred sobom oprezno zaputio se u kuću, da založi svoj večernji obrok. Sjedeći za stolom kod večere slabo je jeo. Nekako mu večeras nije prijalo jelo. Bio je nekud neobično uzrujan i uzbuđen, kao da iščekuje nešto vanredno. Sam sobom nije bio načistu, što se to s njime danas zbiva i što on to zapravo iščekuje... Bilo je časova, kao da je u nekoj vrućici. Starački su mu obrazi gorili posebnom ognjicom i njegovo bljedilo, skoro

voštano lice bilo je večeras zažareno i crveno, kao da ga je namazao crvenilom. Tako uzbuđen kao te večeri nije bio još nikada u životu. I sve protiv njegove volje javljala mu se u duši slika neznane lijepe žene i onog izmučenog starca, što nijesu mogli dobiti konačista u Betlehemu. Neprestano je mislio na to, kuda su se ti siromašni i umorni putnici sklonuli. Nije ugodno prospavati noć pod vedrim nebom, pa makar bila i topla. I sve više salijetale ga misli, ne bi li ipak dvoje stranaca našlo konaka? Ako nijesu, neka ih dovede u njegov dom, i on će ih lijepo i radosna srca smjestiti u svojoj kući.

Ali nakon duljega promišljanja morao je od toga odustati, jer je već noć bila plegla nad zemlju, a sitne zvjezdice osule se večernjim nebom, pa gdje da ih i nađe u noćno doba? Ako su zaista našli gdje kakvo zaklonište, tko zna, bili se htjeli onako izmučeni i izubijani od putovanja seliti u njegovu kuću i buniti ga u njegovu staračkome miru.

Večernji su časovi prolazili tiho i polagano. U okolišu Samuelove kuće vladao je gluhi mir, a nije više do starčeva uha dopirao ni žamor iz gradića, jer su umorni putnici bili legli na noćni počinak. Stari učitelj nije začudo ove večeri osjećao želje da legne. I kada ga je htio njegov vodič da odvede na počinak u njegovu sobu, koja je bila odmah nadesno dolje od glavnog kućnoga ulaza, otpustio ga je riječima:

— Plemeniti i dobri sine Judin, idi ti samo na počinak i spavaj bez brige za mene, a ja ću već još malo da prosjedim ovdje! Nijesam večeras ni najmanje pospan. Još hoću da prije noćnog odmora promišljam o Gospodu Bogu Izraelovu i Njegovim velikim i svetim djelima. Čovjek je najbliži Gospodinu svojim mislima, kada je sam i kada oko njega vlada sveta tišina. A upravo tiha večer je za to najzgodnija. Zato dobri sinko, idi, idi samo na počinak!...

A kada su na drugoj strani kuće utihnuli koraci mladića, koji je po želji i odredbi starčevoj oti-

šao na počinak, starac se digne od stola, za kojim je sve dosele sjedio, i pipajući i tražeći izlazna vrata, koja su iz njegove skromne blagovaonice vodila izravno u vrtić, zaputi se on ponovno onamo, pa kada je dotapao do kamenite klupe, spusti se na nju lagano i oprezno.

Noć je bila tiha i topla, a sveta tišina neobično je godila staromu Samuelu. Sve je oko njega snivalo slatkim snom, samo je on još bio budan i svojim mislima zaplovio u daleke otajstvene prostore, gdje vlada vječnost i mir... Njegova se misao uzdigla tamo visoko gore povrh bezbrojnih zvijezda, gdje stoluje Onaj, koji je od stvorenja svijeta vodio praoceve naroda izraelskoga na svim njihovim putevima i koji je mudro ravnao sudbinom njegovom. I starčeva je duša od dubokog strahopočitanja drhtala kod pomisli, da taj veliki i svemogući Gospod štiti i njega neznatnog zemaljskog crva. I premda je on kao pojedinac nitko i ništa u toj velikoj ljudskoj zajednici, ipak i on uživa Njegovu svetu zaštitu, a ruka svemogućega Jehove ravna i njegove putove i životne staze, da u borbi života ne klone i ne postrada. I samo onaj, koji u Njega traži oslona, koji se u Njega pouzdaje punim srcem i čistom dušom, taj ne će i ne može postradati, jer njemu su staze utrte i sigurne.

I dok je on tako umovao o dobroti Vječnoga, najednom se dogodi nešto čudesno i nevjerovatno: pred njegovim ugaslim očima nastade iznenada velika, jaka i nikad neviđena svjetlost... On je od straha zadrhtao cijelim tijelom. Taj neobični sjaj, kakav nije nikada vidio ni onda, kada su mu oči bile zdrave i kada je njima gledao ovaj lijepi Božji svijet, posve ga je tako osupnuo i zablenuo, da sebi nije bio svijestan, što se to s njime najednom desilo. Pitao se neprestano: otkale najednom ta svjetlost i kako je može gledati on, koji je već nekoliko godina posvema slijep? Kakvo se to čudo desilo s njime, da on usred tamne noći najednoć gleda svjetlo, kada je usred najjačeg sunčanog dana pred njegovim

ugaslim očima vladala vazda duboka tmina i pustoš ? I još se nije pravo ni snašao od te neobične pojave, kada začuje neko divno i skladno pjevanje, kakva još nikada u životu nije čulo njegovo ljudsko uho. Šta je bilo ono veličanstveno pjevanje u hramu Gospodnjem u Jerusolimu, što ga je čuo toliko puta, kada je o Vazmu pribivao svečanom bogoslužju u hramu ! Zaista ništa prema tom divnom pjevanju, koje je dolazilo iz nekih otajstvenih i vrlo dalekih krajeva. Upravo kao da se gore ispod svemirskih zvijezda nalaze neki nevidljivi pjevači, koji pjevaju neki novi, neobični i veličanstveni hvalospjev...

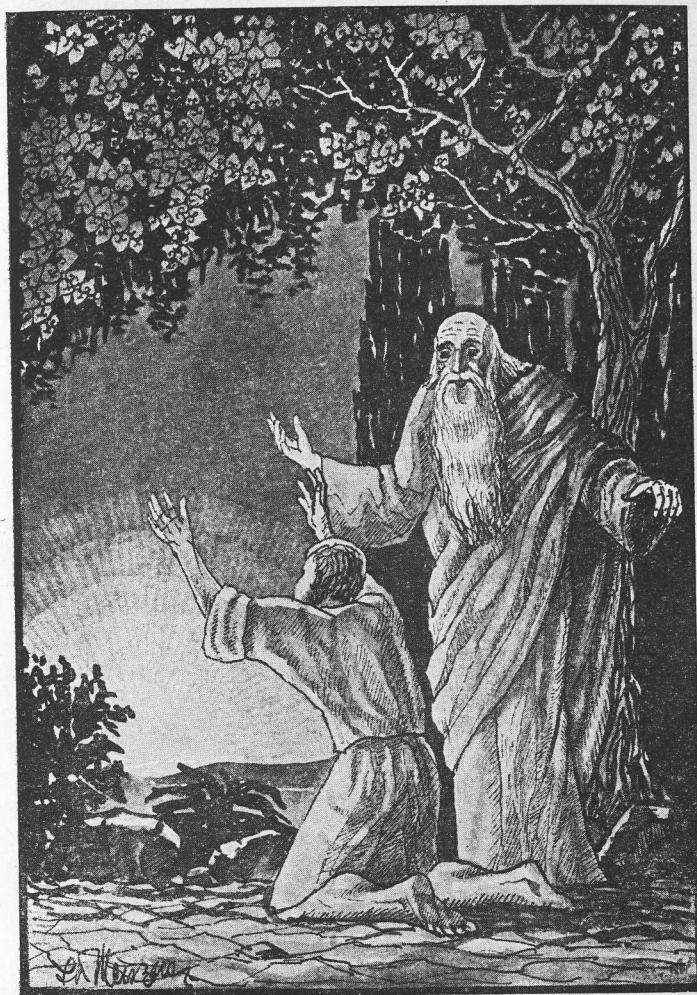
I zaista, njegovo staračko uho posve je jasno razabiralo taj božanstveni i otajstveni pjev, a dobro je razumio i veličajne riječi te veličajne himne :

„Slava Bogu na visini, a mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje!...“

I što je dulje slušao to otajstveno pjevanje iz dalekih visina, obuzimalo ga sve veće čuđenje i silno strahopočitanje, a neka neodoljiva sila prinukala ga, da se spustio na staračka koljena i kleknuo... Ruke je podigao u vis i vapio pun nekog svetog nadahnuća :

— Velik je i silan Gospod Bog Izraelov ! Hvala i slava imenu Njegovu !...

A svjetlost, koja je dolazila iz dalekih otajstvenih prostora, bivala je od časa do časa sve jača i jača i sjala je najjačim sjajem upravo nad onim krajem, gdje su betlehemijski pastiri imali svoje kolibice. Mistično (tajanstveno) svjetlo obasjavalo je stare sive ispucane pećine u okolici tolikim sjajem, da se već iz daljine raspoznavala mršava stabla na njima kao usred bijela dana. Uplašeni Samuel nije bio još uvijek svijestan, što se to s njime i oko njega zbiva. Neko-liko puta opipao je mršavim i drhtavim staračkim prstima uvehle svoje oči, da se uvjeri, da li je to san ili zbilja java. I najednom počne od silnog uzbuđenja dozivati svoga vodiča :

Stari učitelj skoči na noge i stane klicati...

— Mladiću, sine Judin, dođi, oj dođi odmah!...

A tamo s protivne strane javljao se uplašeno mladić pitajući:

— Što se dogodilo, mudri učitelju? Zar te je snašla kakva nesreća?...

Ali starac je neprestano dozivao:

— Dođi, oj dođi brzo, sine Judin! Ne oklijevaj!

Pa kada je mladić onako polusnen istrčao u vrt, gdje je pod onom starom smokvom klečao zaprepasteni Samuel, ostao je i on zablješten od prejake svjetlosti pa je i on zavapio pun strahopočitanja:

— To je znak Gospoda Boga Izraelova! Poklonimo se sili, slavi i mudrosti Njegovoj!...

Dok je mladić izgovarao te riječi, skoči stari učitelj kao kakav mladić na noge i stane presretno klicati:

— Sine Judin, dogodilo se veliko čudo! Ja sam nakon tolikih godina opet progledao! Evo vidim tebe, kako si pao ničice u prah pred Gospodinom i kako ti se lice dotiče zemlje. O, velik je Gospod Bog otaca naših!...

S tim riječima priđe starac sigurnim korakom k svome dosadanjem vodiču, koji je ležao pred njim. Pa kada je mladić podigao lice prema mudrome starcu, rastvorio je još jače oči i veselo kliknuo:

— Mudri učitelju, tvoje su oči zaista progledale! — i od velike radosti počeo starcu ljubiti obje ruke.

No starac mu reče:

— Ustani, i pođimo zajedno k onoj strani, gdje je svjetlo najjače! Čuješ li ovo otajstveno pjevanje? To su glasovi anđela Gospodnjih, koji naviještaju neki čudni događaj. Pođimo brzo!

I premda je bilo ponoćno doba, stari se Samuel osloni o desnicu mladićevu, i oni brzim i smjelim korakom pohrliše onamo k pastirskim kolibicama, koje su bile pod pećinom betlehemskom. A kad su stigli onamo, imali su što da gledaju. Ovce se u torovima

nijesu ni najmanje uplašile od čudesne svjetlosti, već su veselo blejale i poskakivale u zatvorenom prostoru, a ovčarski su psi mirno sjedjeli ili su neki opet ležali položivši glavu na prednje noge i promatrali vjernim očima, što se to zbiva usred noći, pune sjaja i svjetla. A pastiri su hrlili prema jednom otvoru pećine i nosili najljepše i najizabranije janjčice, kao da će nekoga darivati, dok su drugi klečali u prahu i međusobno govorili:

— Objavio nam se Gospod Bog Izraelov!

A kada su usred ove neobične svjetlosti opazili, gdje prema njima stupa časni učitelj, mudri starac Samuel, razmakosje se s poštovanjem, da ga propuste, govoreći:

— Gle, dolazi i mudri učitelj iz Betlehema! Evo i on slijep hrli k ovoj pećini! I njemu se javio sve-silni Jehova, jer je svet životom, a pravedan i mudar u djelima svojim...

Dok su to pastiri govorili, i dok je on propitki-vao, što se to zapravo zbilo kod njih, oni su mu samo pokazivali rukom prema otvoru pećine govoreći:

— Mudri učitelju, dođi brže, zbilo se veliko čudo!

Uz pomoć sina Judina starac je stigao srećno pred pećinu i na trenutak stao, kao da je od kamena. A onda najednom padne na koljena i pun nekog vrhunarnog nadahnuća klikne uzvišenim glasom:

— Mesija! Mesija!

Kada su prisutni pastiri čuli starčev poklik, padaše i oni na koljena kličući:

— Mesija! Mesija! Slava Gospodinu, Bogu otaca naših, koji objavi slavu i volju svoju među nama! — i prilažahu jedan za drugim i darivahu novorođeno djetesce, koje je ležalo na slami i u pelenicama te se nekud posebnim blaženim smiješkom smješkalo na priproste betlehemske pastire, kao da im veli:

— Da, ja sam zaista Mesija! Ja sam put, istina i život!...

A radost je prostodušnih pastira bila još veća, kada im je Samuelov pratilac rekao, da je mudri starac ove velike i neobične noći najednom progledao.

Iza staroga učitelja stajao je odmah njegov dosadanji vodič, pa kada je ugledao majku novorođenoga djeteta, približi se k starčevu uhu i šapne:

— Učitelju, to je ona ista žena, o kojoj sam ti sinoć govorio, a onaj starac, što blaženo gleda u novorođeno djetesce, njezin je pratilac, koji je vodio

Dugo je starac klečao pred novorođenim djetetom...

na ularu magarca, na kojem je ona sjedjela. Sada sam ih prepoznao.

I dugo je još starac klečao u prahu pred novorođenim djetetom i hvalio i veličao u duši Gospoda Boga otaca svojih, koji mu je iskazao tu milost, da je on prvi od betlehemske stanovnika ugledao Mesiju naroda izraelskoga, koji će narod svoj izbaviti iz tmine i ropstva.

A tada se hvaleći Gospoda vratio domu svojemu i neprestano putem razmišljao, kako će ujutro, kada

se skupe u zbornici na molitvu, pozvati svoje sugrađane, da se idu pokloniti Mesiji, koji leži tamo u spilji.

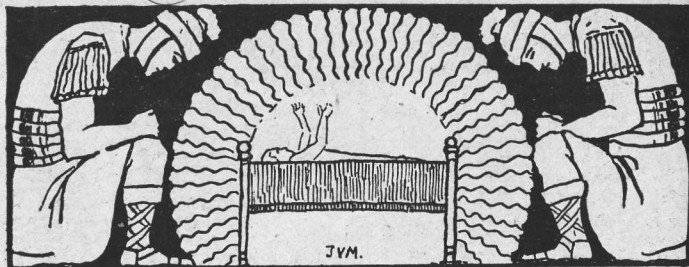
* * *

Kada je ujutro sin Judin došao da probudi mudrog učitelja i da ga pozove na zajedničku molitvu u zbornicu, gdje su na njega već čekali njegovi sugrađani, našao ga mrtvog za stolom. Ukočeni kažiprst desnice bio je grčevito uprt upravo nad onim mjestom u svetoj knjizi, gdje je stajalo pisano:

»I ti, Betleheme, nijesi najmanji među gradovima Judinim, jer iz tebe će izaći knez, koji će zagospodovati Judejom i narodom izraelskim...«

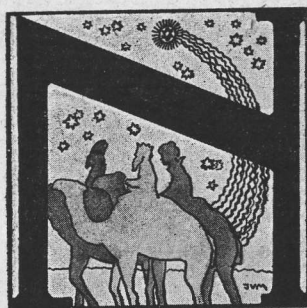
Gospod je dao dug život mudrom starcu zato, da dočeka dolazak Sina Njegova, i vratio mu očinji vid, da ugleda Svjetlo svijeta i Kralja mira, jer je cijelim svojim životom radio za Njegovu čast i slavu i jer je u nauci i mudrosti Gospodnjoj tražio mir srca svojega i kažiput svima djelima svojim...

Bjegunci.

I.

a gori Sionu u Jerusolimu, svetom gradu Izraelaca, stajala je palača kralja Heroda, koju je on dao uređiti sasvim prema rimskom uzoru, da već i tim pokazuje, kako je on sluga i podanik rimskoga carstva. Nije on bio predstavnik cijeloga izraelskoga naroda kao stari židovski kraljevi, već zapravo rimski vazal,*

koji je zavisio od milosti carskoga Rima, jer mu je Rim njegovu kraljevsku vlast potvrđivao. I poradi svoje velike sklonosti prema Rimljanima nijesu ga Židovi rado gledali, te ga je narod pače i mrzio.

Herod je dobro znao, da nema nikakva oslona u židovskom narodu, ali on nije sebi zato mnogo tr'o glave. Što je njemu stalo do Židova, koji mu ionako nijesu podjeljivali kraljevske časti! Glavni

* Vazal se zvao onaj kralj, koji je kraljevsku vlast dobivao od rimskoga cara.

cilj njegova života bio je, da se što jače i bolje odvori Rimljanima. Zato je prema Rimljanima bio pu-zavac do odvratnosti, a prema Židovima nepovjerljiv, naprasit i sumnjičav, jer se neprestano bojao za svoj život i da mu tko drugi ne ugrabi kraljevske vlasti.

I baš zato se neobično zaprepastio jednoga jutra, kada mu je stari pismoznanc Menahem, koji je bio njegov pouzdanik i prijatelj, javio, kako se u narodu govori, da se u Judeji rodio nekakav novi kralj, koji da je pače iz loze Davidove. Ta ga je vijest silno uzrujala. Neprestano se mučio pitanjima, tko bi to mogao biti i kakav je to kralj. Njemu barem nije dosele bilo poznato, da u Judeji ili u Galileji živi kakav muški potomak kralja Davida. Tih je već davno ponestalo, pa otkale sada najednom Davidov potomak? To mora da bude nekakva zabuna ili smjela prevara, koja ima da unese u židovski narod smutnje, a sigurno je bila uperena protiv njega, jer su ga Židovi veoma mrzili, što je prijateljevao s Rimljanima. Netko se zacijelo digao protiv njega, da mu otme kraljevsku vlast, a možda i sam život.

Već nekoliko noći ne može da stisne oka. Neprestano je mislio na toga novoga kralja, koji se tek rodio. Pitaو je zabrinuto savjeta u različnih učenjaka i svećenika, ali mu nitko nije znao da rekne ništa pouzdano. I oni su sami čuli, da se u narodu pripovijeda o rođenju nekakvoga kralja, a drugi su opet tvrdili, da to nije kralj već sam Mesija, koga je židovski narod tako teško i željno iščekivao. A ta je druga vijest o Mesiji još jače uzrujala sumnjičavoga Heroda. Ako se zaista sada rodio Mesija, kako su ga već davno naviještale stare knjige vjerzakonske, tada će se taj staviti na čelo svega Izraela i povesti ga u boj protiv Rimljana. A to bi značilo onda sigurnu propast njemu i njegovoj obitelji. Svaki onaj Židov, koji danas ustaje protiv Rimljana, stječe odmah ljubav i naklonost Židova. Ako je taj nekakvi novorođeni Mesija zaista Židov, i ako je njegova zadaća, da sve Židove okupi oko sebe i povede u boj protiv Rimljana,

onda nema nikakve sumnje, da će njegovo nastojanje naći razumijevanja u cijelom židovskom narodu. To bi mogao biti drugi slavni Juda Makabejac, koji je nekoć ustao protiv tlačitelja i neprijatelja svoje domovine, da ih satare i da svoj narod oslobodi sramotnoga skrbništva.

Ali u toj ga je njegovoj teškoj zabrinutosti donekle tješila pomisao, da se taj tobožnji kralj i Mesija židovski tek rodio i da će svetom rijekom Jordanom proteći još mnogo i mnogo vode, dok taj ne bude kadar da digne židovski narod na Rimljane. Uostalom ne će ni Rimljani stajati skrštenih ruku i mirno čekati, da se kakav nezreli mladić diže protiv njihove prevlasti u Judeji. A braneci Rimljani svoje gospodstvo braniti će i njega, koji je njihov pouzdanik. Pa čemu da se onda bez razloga već sada uzrujava zbog nekakvog djeteta, za koje se ne zna, ni tko je, ni što je, ni čije je? Uostalom čime će i dokazati, da potječe upravo iz loze Davidove?

Premda se Herod time nekoliko dana tješio i pouzdavao u rimsku vlast, koja će već obračunati s tim nekakvim novim kraljem i Mesijom židovskim, ipak je ta njegova utjeha bila samo časomična i naoko. Crv teške sumnje i još većega straha, da ne izgubi kraljevsku vlast, rastakao je njegovu nutrinu. Nigdje nije mogao da nađe pravoga mira i pokoja, a besanica mučila ga je upravo do ludila.

— Zar da mi nekakav novorođeni dječčić oduzme kraljevsku vlast, na koju ja jedini imadem pravo i koju su mi i Rimljani potvrdili? — pitao se uzrujano jedne noći, kada se ušetao svojom spavaonicom ne mogavši od teških briga stisnuti oka. — Može li se to zaista dogoditi? Ne, ja kraljevske vlasti ne dam iz svojih ruku ni za koju cijenu! Neka se i krv prolije, ali ja je ne dam! Neka me Židovi još više zamrže, neka još više viču na mene, ali ja ću svoje pravo braniti bezobzirno, pa makar i najvećom silom. Samo sam ja kralj naroda židovskoga i nitko drugi! Uostalom ionako me Židovi mrže, pa čemu da se onda

obazirem na te buntovnike i nezadovoljnike, koji bi me još danas zbacili s prijestolja i protjerali iz zemlje, samo da mogu? Ja se ne mičem nikome s puta, pa bio on baš i Mesija židovski. Herod će biti jači i od njega i od cijeloga židovskoga naroda, jer on uživa potpuno povjerenje Rimljana, koji imaju u tome zadnju riječ.

Ali uza sve to, što je sam sebe tako junačio, slao je ipak u narod na sve strane doušnike i plaćenike, da ispitaju, gdje se zapravo rodio taj novi Mesija i što o svemu tomu misli i govori židovski narod. Vijesti, koje su mu donosili njegovi doušnici, nijesu bile ni najmanje povoljne za nj. Rekoše mu, da Židovi javno govore, da bi bila najveća sreća i spas za cijeli Izrael, da se takav Mesija rodi, koji bi obračunao s Rimljanima i sa svim njihovim ulizicama i slugama, među koje su ubrajali i Heroda. Cio narod da je spreman, da se okupi oko Mesije, ako dođe, da izbavi židovstvo ispod rimskoga jarma.

A jedne večeri, kada je sjedio u svojoj blagovao-nici i gostio se ribljim mesom, za kojim je nada sve bio pohlepan, upadne kao bez daha k njemu Natanael, časnik njegove tjelesne straže, i uzrujano reče:

— Gospodaru i kralju! Čas prije stigoše u Jerusolim tri odlična putnika. Vele, da su iz veoma dalekih krajeva i da traže nekakva novorođenoga kralja. Dodoše na prekrasnim devama i s velikom, upravo kraljevskom pratnjom. Sobom nose i različne skupocjene darove, kojima će darivati novorođenoga kralja.

Kad je Herod čuo tu vijest, užasno problijedi, a kako je imao puna usta ribljega mesa, zapne mu poveća riblja košćica u grlu, i bio bi se zadavio, da mu nije Natanael priskočio u pomoć i prstom izvukao košćicu iz grkljana.

Krvavim očima buljio je Herod u svoga časnika ne znajući u prvi mah, što da mu odgovori na tako nepovoljne vijesti, koje mu je bio donio. Tek kad se

malo sabrao od straha i zaprepaštenja, upita muklo i isprekidano :

— Stranci u Jerusolimu ? Traže novorođenoga kralja ? Što to sve znači ? Otkale oni iz dalekih strana znadu već za njega ? Tko im je to već javio ?

— Ne znam, kralju, — opet će Natanael, — ali tako su sami govorili, kada su se raspitivali za nekakvoga novorođenoga kralja.

Herod postane još potišteniji i još više zabrinut. Te ga vijesti posvema poraziše. Dolazak nepoznatih putnika iz dalekih strana, koji traže nekakvoga kralja, rođenoga među Židovima, te mu nose pače i bogate skupocjene darove, nije neznatna stvar. To je velik događaj i to se sve mora dobro ispitati, jer bi drukčije moglo lako da urodi teškim i nedoglednim posljedicama. I premda je bilo večernje doba, pošalje po mudroga pismoznanca Menahema, da čuje njegovo mišljenje i da potraži u njega savjeta, što da učini.

Kad je Menahem stupio u kraljevu blagovaonicu, opazi Heroda neobično blijeda i uzrujana i poklonivši se upita zabrinuto :

— Što se zbilo, gospodaru, da me u ovo noćno doba zoveš u dvor ?

— Neka ti Natanael ispriča ! — muklo će Herod.

A kada je kraljev časnik sve ispriповjedio mudromu pismoznancu, namršti starac visoko svoje čelo, uhvati se desnicom za dugačku prosijedu bradu i duboko se zamisli...

Nekoliko trenutaka vladao je u kraljevoj blagovaonici gluhi, grobni mir. Herod je disao teško i isprekidano, poražen što nepovoljnim glasinama o novome kralju, a nešto izmučen i od toga, što mu je bila riblja kost zapela u grlu i skoro ga rastavila od života. U grozničavoj je neizvjesnosti čekao, što će da rekne njegov mudri savjetnik. Pa kada je taj počeo govoriti, pristupi kralj bliže k njemu, jer je pismoznancu govorio dosta tiho, te je pažljivo gutao svaku njegovu riječ.

A Menahem je govorio odmjereno i važno :

— Zaista, Natanaele, to nijesu male ni lake stvari. Tvoje me vijesti veoma zabrinjuju. Iz dalekih strana dolaze nepoznati odlični putnici i traže novoga kralja. Ne pitaju za našega, evo ovdje prisutnoga gospodara

Uhvati se desnicom za bradu i duboko se zamisli...

i kralja Heroda, već za drugoga, dosele nepoznatoga novorođenoga. Našemu kralju, kako mi znamo, nije se sada rodio sin, pa na njegovu dvoru takvoga novorođenoga kralja nema. U cijeloj Judeji i Galileji

nema drugoga kralja do li evo našega uzvišenoga gospodara Heroda. A i Rim, gospodar i glava svijeta, nije do danas priznao i potvrdio drugoga židovskoga kralja do Heroda. Tko onda može da govori o novome kralju? Gdje je taj i čime će dokazati svoju kraljevsku lozu? Što više o tom razmišljam, to sam sve dublje uvjeren, da to mora da bude nekakva spletku i prevara. Netko hoće da se osveti našem uzvišenom gospodaru Herodu pa tura u narod nevjerovatne glasine. Neprijateljima kraljevim hoće se bune i nemira, da mogu onda reći u Rimu: »Gledajte, Herod je slab vladar. Nije sposoban za kralja, jer mu se buni narod.« Da, u tom leži ta tajna o tobožnjem novorođenom kralju.

Herodovim licem preleti mali tračak nade i radosti. Posljednje riječi Menahemove kao da su smirile njegovu uzrujanost i još veću bojazan. I sam se počeo uvjeravati, da bi njegov savjetnik mogao imati pravo. Samo njegovi neprijatelji i nitko drugi mogoše baciti u narod takve vijesti. Zaista njima se hoće krvi i nemira, da mogu onda svu krivnju svaliti na njega. Misle jadnici, da će ga onda Rim skinuti s prijestolja i da će dobiti drugoga kralja, koji će im biti više u volji nego on.

— Tako mi sjene i groba moje majke! — promrmlja gnjevno i razdraženo Herod kod pomisli, da bi Židovi mogli dobiti drugoga kralja, i pri tom snažno zgrči pjesti, a lice mu pozeleni od gnjeva, — Dok sam ja u životu, dotle ne će židovskom zemljom vladati drugi kralj osim mene!

No uto ga prekine Natanaelov upit, upravljen na Menahema:

— A ti stranci, što su prije večeri stigli u Jerusolim? Tko je njima rekao za nekakvoga novoga kralja?

— Trebalo bi ih pitati! — brzo će pismoznanać. — Još večeras treba poći k njima i pitati ih, tko su, otkale su i od koga su čuli te čudne vijesti. Zašto da ovdje nagađamo o ovom i onom i da uzalud gubimo

vrijeme, kada su tu ti stranci, koji nam mogu sve reći i riješiti tu zagonetku, koja nas već nekoliko dana muči i smućuje!

— Menahem ima pravo! — javi se Herod. — Ti ćeš, Natanaele, sada odmah poći sa stražom do mjesta, gdje se ti stranci nalaze i u moje ih ime pozvati ovamo. Ne će li milom, a ti upotrijebi i silu. Mi moramo da doznamo sve od njih!

Časnik se pokloni kralju i izađe napolje, da izvrši kraljevu zapovijed...

II.

U jednoj gostionici blizu sjevernih vrata grada Jerusolima sjedjela su na malenim ćilimima, koje su prostrli po podu, tri već postarija čovjeka. Vidjelo se odmah na njima, da su stranci i sasvim nepoznati u Jerusolimu, jer je jedan od njih, i to onaj po izgledu najstariji, češće zapitkiavao gostioničara o prilikama u židovskoj zemlji i onda to prevodio i tumačio ostaloj dvojici sudrugova u nekom jeziku, koji je gostioničaru bio sasvim nepoznat. I onaj sam nije baš najbolje poznavao židovskog jezika, ali je ipak toliko njime vladao, da se mogao sa svakim Židovom prilično sporazumiti.

Na bijelom platnenom prostiraču imali su pred sobom ovčjega sira, datula i raženoga kruha, a žed su gasili ovčjim mlijekom, koje im je gostioničar donio u olovnoj posudi. Pratlja njihova, dosta velik broj slugu, bila je vani na prostranom dvorištu, gdje su se grijali oko vatre, koju su naložili, jer je noć bila dosta hladna. Lijepe, velike deve, na kojima su doputovali u Jerusolim, polegoše ispod starih smokava i mirno preživahu svoju hranu. Bile su to posve mirne i dobroćudne životinje, oko kojih su obilazili radoznali Židovi, gosti gostioničarevi, koji su se divili njihovoj veličini i ljepoti. Sa slugama nijesu nikako mogli da zapodjenu razgovor, jer nijesu znali židovski, a građani opet jerusolimski nijesu poznavali njihova jezika. I tako ne mogoše

ništa saznati. Po devama su samo naslućivali, da moraju biti iz dalekih krajeva i da su imućni, jer to se opet vidjelo po opremi. Trgovci nijesu također bili, jer nijesu ničim trgovali.

I dok su ona tri nepoznata putnika razgovarala u gostionici o svom dosadanjem putu i o sutrašnjem danu, kada im je bilo krenuti dalje za njihovim ciljem, stupi u gostionicu Natanael, časnik Herodove tjelesne straže, i pristupi gostioničaru, koji se vrlo začudio tom nenadanom posjetu, kakvoga još nije bilo u njegovoj skromnoj gostionici, a donekle se i uplašio videći pod svojim krovom otmjenoga kraljevskoga časnika. No ubrzo se opet sabrao, kada ga je časnik upitao pokazavši prstom na strance :

— Jesu li ono stranci, koji su pred večer stigli u Jerusolim i koji traže nekakvoga novoga kralja ?

— Jesu, gospodine, — potvrdi gostioničar.

— Jesu li i tebe što pitali o tom novom kralju ?

— Ne, gospodine ! — brzo će krčmar, koji je odmah shvatio, da je vijest o tom novom kralju uzrujala Heroda i njegov dvor.

— Oni će noćiti u tebe ? — opet će časnik dosta strogo.

— Tako rekoše, gospodine.

— Imadu li i pratnju sa sobom ?

— Imadu. Sluge su im vani na dvorištu. Griju se oko vatre.

— Bit će da su bogati, — primjeti časnik.

— Rekao bih, — potvrdi gostioničar. — Lijepo su odjeveni, a i sluge su im vrlo pristojno opravljeni.

— A ne rekoše li, tko su ?

— Pitao sam onoga najstarijega, što sada upravo posiže za datulama, otkale su, a on mi samo odvrati : »Iz dalekih strana.« Uostalom dosta se teško i sporazumjeti s njima. Samo onaj najstariji znade nešto židovski, dok ona druga dvojica kao i sva njihova pratnja govore nekim čudnim jezikom, kakvoga nijesam dosele nigdje čuo.

Natanael međutim pristupi k najstarijemu stran-
cu, koji je upravo žvakao datule, i pozdravi ga u
židovskom jeziku :

— Bog Izraelov bio s tobom, neznani čovječe !

Videći stranac pred sobom sjajno odjevena
časnika shvati odmah, da to mora da bude kakav
uglednik jerusolimski, zato ustane sa svoga mje-
sta i prekrstivši obje ruke na prsima pokloni se čas-
niku i odvrati na njegov pozdrav riječima :

Natanael pita gostioničara o strancima.

— Veliki Bog, jedini gospodar neba i zemlje i
sviju nas, neka je i s tobom i s nama svima zajedno !
Što zapovijedaš ?

— Vi ste stranci u Jerusolimu ?

— Prvi puta smo ovdje.

— Dodoste li po trgovačkim poslovima ?

— Mi nijesmo trgovci, gospodine !

— Nijeste ni Židovi ?

— Ne !

— Kakvi vas poslovi vode ovamo? Da ste Židovi, onda bismo znali, da ste došli pokloniti se u hramu svesilnoga Boga Izraelova Njegovoj sili i moći.

— Mi tražimo novorođenoga kralja.

— Novorođenoga kralja dakle? — ponovi časnik uzbuđeno. — Ako tražite njega, onda morate sada odmah do moga uzvišenoga gospodara kralja Heroda, koji vas poziva, da dođete u njegovu palaču.

Stranac se malo začudi takvom pozivu i okrenuvši se ostaloj dvojici svojih suputnika, koji prekinuše svoj razgovor, dok je njihov najstariji drug razgovarao s kraljevim časnikom, reče im:

— Ovo je kraljev časnik, koji je došao po nas, da dođemo odmah u dvor kralja Heroda. Ustanite i pođimo onamo! Milost Božjega duha bit će nad nama i sada kao i dosele.

Čuvši ostala dvojica stranaca te riječi ustadoše, poravnashe svoje haljine i uzevši u ruke dugačke štapove pođoše za kraljevim časnikom zapovjedivši prije polaska slugama, da dobro pripaze na deve i na prtljagu.

Od sjevernih vratiju grada Jerusolima do same Herodove palače bilo je dosta podaleko. Moradoše prolaziti kojekakvim više manje krivudastim ulicama, preko kamenitih stepenica, koje su mjestimice bile klimave i trošne. Da nije bio pun mjesec i noć svijetla kao dan, bilo bi neprijazno prolaziti onim pustim ulicama, koje su u ovo večernje doba već bile kao izumrle. U starom su Jerusolimu, čim je pala noć, gradski stanovnici lijegali odmah na počinak i nijesu više nikuda izlazili bez velike potrebe. Ulicama su tu i tamo susretali vojničke straže, koje su prolazile gradom i čuvale imovinu jerusalimskih građana. Putem ih nije nitko ustavljao, jer je bio s njima Natanael, časnik kraljeve tjelesne straže, koga su dobro poznavali u Jerusolimu.

Kada su stigli do visoke i mrke kamenite zgrade silnoga opsega i veličine, okrene se časnik prema najstarijemu strancu i upozori ga riječima:

— Ovo je kraljeva palača!

Straže na ulazu propustiše ih bez zapreke, jer im je Natanael rekao, da ovi stranci dolaze po kraljevoj zapovijedi.

A kada su se uspeli širokim kamenitim stepenicama u gornji sprat, zaustaviše se pred jednim ulazom, na kojem je veliki i teški crveni zastor sa zlatom protkanim nitima dijelio nutarnje oдаje od vanjskih, a časnik im reče:

Moradoše prolaziti krivudastim ulicama...

— Unidite! Ovo je kraljevska soba, — i pri tom odgrne zastor, a pred njihovim se očima ukaza prostrana dvorana, lijepo rasvijetljena s mnogo uljenih svjetiljaka, koje su na bakrenim lončićima visjele sa stropa dvorane. Kameniti je pod dvorane bio prekrit velikim i debelim sagom. U dnu dvorane stajše povišeni stolac, prekrasno izrezbaren i pozla-

ćen, a oko njega nekoliko manjih, lijepo izrađenih i također pozlaćenih stolica. Šest mramornih stupova unaokolo držalo je svod dvorane, a na njima su visjeli štitovi, koplja i kacige. I to je bio sav ures kraljeve dvorane.

Kralja nije bilo u dvorani, zato im reče Natanael:

— Pričekajte ovdje, dok ne dovedem kralja!

A kad su oni ostali na čas sami u dvorani, reče najstariji ostaloj dvojici:

— Ne znam, zašto nas kralj zove, ali budimo oprezni u svim našim izjavama!

— Bog, koji nas je dosele vodio, štitit će nas i ubuduće! — odvrati najmlađi.

Međutim začuše iz pokrajne dvorane korake, koji su odzvanjali po kamenitom podu. Dolazio je kralj s Natanaelom. Ušavši Herod u dvoranu podigne na čas ljevicu nad oči, da bolje vidi strance, koji mu se duboko pokloniše.

Herod je stupao oholo i dostojanstveno. Na sebi je imao bijelu dugu rimsku togu, široko obrubljenu grimizom, a oko vrata i zlatom. Preko lijevog ramena prebacio je skupocjeni grimizni plašt. Na nogama je imao grimizne sandale urešene s nekoliko manjih dragulja različne boje. Oko glave mu je bio zlatni obruč s draguljima, koji su se ljeskali u svjetlu uljenica, a u ruci štap od slonove kosti. Po vanjštini bijaše star, ćelav, navorana lica, kukastog dugog nosa, koji se prilično isticao, debelih usnica, koje su odavale njegovu poznatu putenost. Došavši do stranih putnika zaustavi se na čas pred njima, promjeri ih radoznalo od glave do pete, a tada se zaputi prema svojoj stolici u dnu dvorane davši znak i strancima, da ga slijede. To oni odmah i učiniše.

Prvi njihov susretaj s kraljem učinio je na njih dosta neprijatan dojam. Prozreli su u njemu lukavca, podmuklicu i opasnog čovjeka. Sva trojica pogledaše jedan drugoga i bili su odmah načistu, što da drže o Herodu.

Kada je kralj sjeo na svoj stolac, pogleda ih redom i upita:

— Vi ste stranci u ovoj mojoj zemlji?

— Da, gospodaru i kralju židovskoga naroda, — najstariji će, koji je znao židovski.

— Čujem, da vi tražite nekakvoga novoga kralja. Tako mi bar rekoše, a vi ste to i sami izjavili večeras evo pred mojim časnikom.

— Kralju, mi tražimo kralja, koji će zavladata dušama cijeloga čovječanstva.

Kad je kralj sjeo na svoj stolac, pogleda ih redom...

— Ne razumijem, što time mislite, — Herod će sumnjičavo.

— Tražimo kralja, koji će preporoditi čovječanstvo, koje danas luta kao lađa bez kormilara na uzburkanoj morskoj pučini.

— Pa gdje bi imao da bude taj novi kralj?

— Herod će zabrinuto.

— Rodio se u tvojoj zemlji.

— A tko vam je to rekao ?
 — Objavio nam je to svoj trojici Veliki Duh istine i pravde.

— A kada se to zbilo ?

— Nije davno, — opet će najstariji stranac.

— A gdje ste primili to objavljenje ? Vi ste valjda braća ?

— O ne, kralju ! Mi se donedavna nijesmo uopće nikada ni vidjeli ni poznali, kamo li da smo braća. Osim toga mi smo svaki iz druge daleke zemlje. Zapravo ni ne znamo jedan drugomu za domovinu.

Čuvši to Herod začudi se još jače, a neka čudna slutnja stade ga obuzimati, pa ponovno upita :

— A kako ste se ipak onda našli zajedno ?

— Rekoh ti već, kralju, da nam je Veliki Duh istine i pravde objavio, da se rodio novi kralj u dalekoj zemlji, i mi se dadosmo na put. Na granici tvoje države susreli smo se sva trojica. I kada se ugledasmo, u isti se čas zapitasm o : »Zar i ti tražiš novorođenoga kralja ?« Odgovor je svakoga od nas bio : »Da !« Iz međusobnog razgovora razabراسmo, da se objava kod sve trojice zbila u isto doba i na isti način.

Slušajući Herod to strančevo pričanje rastvorio je usta jače, a glavom mu se vrzle kojekakve misli i slutnje.

— Rekao si, — opet će Herod, — da ste svaki iz druge zemlje. Želio bih znati, otkale ste ?

— Ovaj moj najmlađi drug, — reče najstariji, — zove se Gašpar, a rodом je iz zemlje, koju sam zove Grčkom. Ovaj je drugi Baltazar, mudrac iz zemlje, gdje su ljudi crne puti, kao što, kralju, vidiš i na njemu. Domovina mu se zove Afrika. Rodio se pod žarkim suncem. Jedan i drugi su muževi postojani, puni mudrosti, dobrote i plemenštine. Teže za istinom i pravdom i dugo je već traže i čeznu za njom kao i ja, koji se zovem Melhior. Potječem iz daleke, daleke Indije. Moja je domovina gorovita, ali lijepa. Nebotične planine, kakvih nijesam dosele nigdje

vidio na ovom dalekom putu, veličanstveni su ures moga zavičaja. U svetim spiljama toga moga rodnoga kraja proživio sam nekoliko godina tražeći pravu i čistu istinu. Među svojim zemljacima nijesam je našao, jer ljudi su ljudi, puni poroka i opačina, koje ih priječe, da se duševno preporode i da se uzdignu na više. Grijeh ih sve jače pritište k zemlji, i oni mu se ne mogu od'rvati, jer nemaju toliko snage, da svladaju sami sebe. Pa kada sam vidio, da u bučnom svijetu, među ljudima nema prave i čiste istine, povukao sam se u samoću, da razmišljam o njoj i da je tražim.

— I našao si je ? — Herod će radoznalo.

— Tek donekle, — odvrati stranac, — jer na ovom svijetu nema pravoga savršenstva. Savršenstvo je tek iza granica ovog zemnoga života. Ali da se do toga savršenstva dođe, treba samoga sebe svladavati, treba biti pobjednikom nad samim sobom. Naš sadanji život pričinja mi se kao duboka tamna noć, u kojoj ne vidiš staze ni puta, već samo lutaš ovamo i onamo u strahu, da ne nastradaš ili da ne padneš u kakav ponor. Da se to ne dogodi, treba nam svjetla, koje će osvijetliti tminu ljudske duše i napuniti prazninu ljudskoga srca nadom za nečim ljepšim i vedrijim. Treba nam zvijezda vodilja...

— A gdje ćeš tu zvijezdu naći ? — prekine ga kralj, koji cijelo to strančevo razlaganje nije pravo shvaćao.

— Mi smo je našli, ona se sama nama trojici objavila. I zato smo pošli na daleki put, da je svojim očima ugledamo i da budemo svjedoci njezina sjaja.

Natanael, kraljev časnik, koji je slušao razgovor između stranca i kralja, prikloni se Herodu i reče potihom :

— Ovaj stranac čudno govori i teško ga je razumjeti. Ne znam, u kakvu je savezu novorođeni kralj, kojega traže, s njegovim nerazumljivim riječima o tmini, istini i ljudskoj duši. To mora da je neki

mudrac iz dalekih strana, kojemu su mudrački spisi zavrtili malo mozgom, pa bunca koješta nerazumljivo. Gospodaru, taj novorođeni kralj sigurno niti ne postoji. On se rodio samo u njihovoj glavi. To su neki zanešenjaci, koji sami ne znaju, što hoće...

— Ne bih rekao, — odvrati mu Herod. — Da je samo jedan, još bih donekle vjerovao tvojim riječima, da su opravdane, ali ovdje su osim njega još dva njegova druga iz različitih i dalekih zemalja, a on tvrdi, da i oni isto traže, što i on. Čuo si, kako je prije rekao, da se nijesu nikada prije vidjeli ni čuli jedan za drugoga, pa gle, sva trojica jednako misle i osjećaju i idu za istim ciljem. Ja sam uvjeren, da oni zaista traže toga novorođenoga kralja, da taj mora da bude upravo među našim židovskim narodom. Zato moramo s njima da postupamo oprezno i da ih podupremo u njihovu nastojanju i traganju, da nađu toga svoga kralja, pa da mu se i mi poklonimo i da ga, ako je potrebno, dovedemo na naš dvor.

Natanael, koji nije u prvi čas shvatio pravi smisao Herodovih riječi, razrogači široko oči i čudno pogleda svoga kralja. Tek kada je oko njegovih debelih usana opazio laki i porugljivi smiješak, shvatio je značenje kraljevih riječi te samo kimne glavom, kao da je htio reći:

— Tako je, gospodaru!

A onda se Herod opet okrene prema strancima i reče im:

— Hvala vam na obavijesti! Pođite mirno i bezbrižno na dalnji put, potražite novorođenoga kralja i poklonite mu se. Na povratku svratite se k meni. Pristup vam je na moj dvor dopušten u svako doba dana i noći. I ja bih želio, da mu se poklonim i da ga bogato nadarim, pogotovu kada je nikao iz židovskog naroda i kada se rodio u mojoj zemlji.

Rekavši te riječi ustane Herod sa stolice i dade rukom znak strancima, da mogu otići, a Natanaelu potihlo zapovjedi:

— Otprati ih u njihovu gostionicu, a stražama na gradskim vratima naloži, da ih bez ikakve zapreke puste iz Jerusolima!

A kada su trojica stranaca stigla u svoje konačište, okrene se Melkior svojim drugovima i reče im ozbiljno:

— Višnji Duh istine i pravde neka nas vodi dalje, a zvijezda, koja nam je rasvjetljivala put do-sele, neka nam ga osvjetljuje i ubuduće, dok ne stignemo k svome cilju, da nađemo On o g a, koga traži duša naša i za kojim čezne srce naše...

III.

Prošlo je već nekoliko tjedana, a ona se tri stranca nijesu povratila. Na Herodovu dvoru u Jerusolimu uzalud su ih nestrpljivo iščekivali. Straže su na svim gradskim vratima dobile strogi nalog, ako vide tri odlična stranca na velikim devama i s pršnjom, da to imadu smjesta dojaviti u kraljevski dvor. Pa kako su dani prolazili jedan za drugim u nepovrat, a stranci se nijesu vraćali u Jerusolim, nastade na Herodovu dvoru još veća uzrujanost i zabrinutost. Herod nije imao nigdje mira. Prolazio je svojim odajama zabrinut, snužen i teško uzrujan. Novorođeni kralj nije mu dao nigdje mira, ni na javi ni u snu. Usred duboke noći znao bi najednom skočiti iz postelje i vikati, da mu nekakvo maleno dijete sa svijetlim suncem oko glave hoće da otme krunu i prijestolje. Ovo nekoliko sedmica od odlaska triju stranaca iz Jerusolema toliko ga je poništilo, da se počeo sušiti kao kost. Oči su mu nemirno poigravale, čelo mu se silno navoralo, a donja se usnica objesila preko reda. Liječnici i vrači ustanovili su, da je bolestan, jer je gorio u ognjici i bulazio kojekakve nesuvisle riječi. Čim bi kojega od dvoranika ugledao, prvo mu je pitanje bilo:

— Da li su se vratila ona tri stranca?

Pa kada bi dobio od svakoga isti odgovor, da ih još uvijek nema, zapadao bi u sve veći očaj i nemir.

Menahem i Natanael moradoše da budu neprestano uz njega i da ga uvjeravaju, da će se stranci ipak pojaviti na dvoru i donijetu mu sigurne vijesti o svom putovanju i o neznatom kralju.

Neprestano beznadno iščekivanje dogrdilo je konačno Herodu i on jednoga dana odmah poslije jutarnje molitve u hramu pozove preda se mudroga Menahema i upita ga:

— Što da radimo, Menaheme? Oni se ne vraćaju i uvjeren sam, da se ne će ni vratiti. Već su davno morali da nađu toga svoga kralja. Judeja nije tako prostrana, a da bi trebali toliko dana da po njoj putuju. Ako su ga zaista našli, tada će biti, da su se pobojali, da mu ja ne učinim možda kakvo zlo, pa su sigurno krenuli drugim putem natrag mimošavši Jerusolim i moj dvor... Ali ja ću ipak da nađem toga njihova kralja, pa bio ma gdje. Ne mogu više da živim u ovoj uzrujanosti i neizvjesnosti. Zašto da još i dalje trpim u mukama i besanici? Ili se taj njihov kralj rodio ili ga nema. Ako je zaista tu, tada ćemo se mi sami za njega raspitati i ogledati se s njegovom kraljevskom milošću i zatražiti od njega, da nam dokaže, na čemu osniva svoje kraljevsko podrijetlo i izravnu lozu od kralja Davida, kako se to govori u narodu.

Izgovarajući te posljednje riječi Herodu su čudno sijevale male crne lukave oči. Vidjelo se, da iz njih prosijeva podmukla zloba i strašna osveta...

Menahem, koji je dosele pozorno slušao Heroda, reče:

— Imaš pravo, gospodaru i kralju. To si već davno mogao učiniti. Imaš dosta vojnika i pouzdanih časnika, pa si ih mogao razaslati po cijeloj državi, da potraže toga dječaćića, koji nije samo uzrujao tebe već i mene i sve nas do kojih su doprle te čudne vijesti. Nijesi se smio osloniti na ona tri stranca, već si trebao, da zajedno s njima odmah odašalješ kojega svoga časnika, najbolje Natanaela koji je najpouzdaniji, pa bi već davno imao željkovane vije-

sti. Da si tako uradio, ne bi se bio toliko izmučio i ne bi probdio tolike noći u besanici i nemiru. Zato još danas odmah na posao! Potražit ćemo sami toga mladoga kralja.

— Kada on nije našao za potrebno, da se prije nama javi! — prekine Herod podrugljivo Menahema i desnicom pogladi svoju ćelavu glavu. što je kod njega značilo, da snuje nešto neobično.

I ne časeći časa pozove odmah Natanaela te mu reče odlučnim i važnim glasom:

— Natanaele, uvijek si mi bio dosele najmiliji i najodaniji od svih mojih dvoranika.

— Uvjerio si se, gospodaru, dosele, pa ćeš se i odsele!

— Znađem, znađem, — prekine ga kralj. — Povjerit ću ti jedan važni posao. Ti ćeš s mjesta krenuti s povećom vojničkom pratnjom u narod i potražiti ćeš novoga kralja. Ne smiješ se vratiti prije, dok ga ne nađeš. Razumiješ, ma gdje on bio, ti ga moraš pronaći! Hoću da već jednom imam mirne noći.

— Gospodaru, bit će onako, kako ti zapovijedaš i želiš! — uslužno će i spremno časnik.

— I donijet ćeš ga ovamo na moj dvor! Hoću da ga upoznam! A onda ćemo se dalje porazgovoriti.

I upravo u vrijeme, kada su se mijenjale jutarnje straže na svim gradskim vratima u Jerusolimu, krenulo je na put nekih dvadesetak oboružanih vojnika pod vodstvom Natanaelovim, da tragaju za novorođenim kraljem, koji je toliko uzrujao Heroda i njegov cijeli dvor.

Opet su dani prolazili u nepovrat, a Natanael i njegova pratnja nije se vraćala. Herod je bio još nemirniji i još očajniji. Nikako ga ne mogoše umiriti i utješiti. Od vječite bojazni, da mu novi mladi kralj ne otme krunu i prijestolje, on je gotovo već pomahnitao. Osim pismoznanca Menahema nitko nije smio na oči, pače ni isti veliki svećenik.

Tada jednoga dana o podne, kada je sjedio za objedom, dojaviše mu, da se Natanael upravo vratio u palaču.

— Neka odmah uđe! Gdje je? Neka uđe! — vikne Herod nestrpljivo, a srce mu stane jače udarati od uzrujanosti i neizvjesnosti, kakve mu glasove nosi njegov časnik.

Kada je Natanael stupio na ulaz dvorane sav prašan i uznojen od daleka puta, vikne kralj:

— Dakle? Gdje je novi kralj?

Časnik reče potišteno:

— Zaista se rodio u Betlehemu, i ona tri stranca, koja su bila ovdje, našla su ga. Pomisli, kralju, narod mi u okolici reče, da ih je dovela onamo nekakva čudnovata zvijezda divnoga i neobičnoga sjaja. Pa kada sam pitao narod, gdje je taj zagonetni kralj, i neka i mene k njemu odvedu, jer da si me ti poslao k njemu, tada mi rekoše poraznu vijest, da ga je upravo one noći, kada sam stigao u Betlehem, nestalo zajedno s njegovom majkom i nekim starcem. Odmah ujutro poslao sam na sve strane svoje vojnike, da ga potraže, ali uzalud. Kao da je propao u zemlju, Nema ga i nema!

— Nema ga! — krikne Herod bijesno i uzrujano. — Kažeš: nema ga! Zar je propao u zemlju? To ne može da bude! On mora da se nalazi u okolici Betlehema! Još danas krenut ćeš s većom pratnjom natrag i tražit ćeš ga tako dugo, dok ga ne nađeš! Razumiješ li, ja ga hoću imati ili živa ili mrtva! Ako je potrebno, a ti pokolji i cijeli Betlehem, ali on se mora pronaći! Ne nađeš li ga, past će tvoja glava! Odlazi!

IV.

Bijesan i potišten krene Natanael ponovno na put u Betlehem, da traži novorođenoga kralja. Bijesan, što mu Herod nije dao ni trenutka, da se odmori od napora, puta i neprospavanih noći, a potišten, što je po kraljevom držanju opazio, da je pao u neku nemilost kod njega. Bilo je to prvi put u njegovoj službi, da ga je kralj tako hladno, odrešito i smrknuto otpustio. Dosad je bio njegov ljubimac i pouzdanik,

a sada najednom pade u nemilost. Pa da bi i zašto, već radi jednoga dječaćića!

Prolazeći sa svojom pratnjom kroz dolinu Refaim morile su ga kojekakve teške misli, a najteža mu je bila, gdje i kako da nađe toga nesrećnoga mladoga kralja, zbog kojega je njegov gospodar Herod pao u toliki očaj i koga se toliko boji, pa i on sam radi njega pada u kraljevu nemilost. Nije bio načistu, što da učini i kuda da krene. Cio je porođaj toga mladoga kraljevića zaista tajnovit i zagonetan. Prvo,

— Nema ga! — krikne Herod bijesno i uzrujano.

čudno je malo, da se rodio u običnoj spilji, u koju se sklanjaju pastiri s ovcama, kada nastupi nevrijeme. Ako je on zaista iz kraljevske loze Davidove, kako to narod pripovijeda, tada je zbilja zagonetno, zašto se rodio baš u prosto pastirskoj pećini. Zar nije imao dostojnijeg doma, gdje bi ugledao svijet? Drugo je zagonetno, kako su ona tri stranca iz različitih i dalekih zemalja u isto doba saznala za njegov po-

rođaj. Natanael je slušao pričanje onoga najstarijega o nekakvoj objavi Velikoga Duha istine i pravde. Čuo je njegove riječi, ali da pravo rekne, nijesu mu većinom bile jasne, a koliko znade, nije ih posvema razumio ni sam Herod. A ona čudnovata velika zvijezda sa dugim svijetlim trakom, koja ih je vodila u okolici betlehemske i koju su svi okolišni stanovnici vidjeli, zaista je zagonetna. Tu se zbilo nešto, što njegov um nije mogao pravo da shvati. Pa ako je sve tako, kako su mu rekli i ispričali, nije li onda i ovo nenadano iščeznuće tog tajanstvenog djeteta, koga drže nekakvim kraljem, također čudna i zagonetna pojava? Gdje da onda nađe to dijete, ako ga zaista štiti neka čarobna moć? Nije li onda sve njegovo traženje uzaludno? Ne bi li bilo najbolje, da dalje ništa i ne traži, već da se jednostavno vrati u Jerusolim i ondje otpočine?

Ali u taj mah iskrsne pred njegovim očima kralj Herod onakav, kakvoga je prije nekoliko sati ostavio u dvoru. Bijesan, okrutan i smrknut. U ušima su mu neprestano zujale kraljeve odrešite riječi: »...Tražit ćeš ga tako dugo, dok ga ne nađeš!« A on kao vojnik mora bezuvjetno slušati zapovijed svoga vrhovnoga gospodara i zapovjednika. Pa onda ona Herodova konačna grožnja: »Ako ga ne nađeš, past će tvoja glava!« Tko je poznavao naprasitu i okrutnu čud Herodovu, kao što ju je on kao dvorski časnik poznao, taj je znao, da s kraljem nema šale, i da je on kadar da tu svoju strahovitu grožnju i izvrši.

Ionako potišten Natanael postane još potišteniji. Dosele je bio na vrhuncu svoje moći i ugleda na kraljevu dvoru, tu su mu moć zavidali svi ostali dvoranici, a sada da se jednom sunovrati s te ugledne visine i da gubi glavu za nešto, što nije gotovo vrijedno ni spomena?

— Kako je čudnovat udes ljudski! — pomisli on u sebi. — U času, kada misliš, da si najsigurniji za svoj položaj i da ti je ugled najjači, dođe nešto, što te za cijeli život može uništiti. Tako je evo sada

i kod mene. Ne izvršim li Herodove želje i zapovijedi, moram platiti svojim životom. O, klete moje sudbine, koja me ovako nemilo progoni!

Ali tada se najednom sjeti kraljevih riječi: »Ja ga hoću imati ili živa ili mrtva! Ako je potrebno, a ti pokolji i cijeli Betlehem. On se mora pronaći!«

I njegovo se smrknuto čelo malo razvedri i on prošapta poluglasno:

— Ako nije drugojačije, neka se vrši kraljeva volja!

V.

Prvi je suton pao nad tihi i maleni Betlehem, kad je Natanael sa svojim vojnicima stigao do gradskih vrata, koja su htjeli stražari upravo da zatvore. Betlehemske su se građani spremali na počinak, samo tu i tamo gorjela je na kojem kućnom ognjištu vatra, a oko nje posjedali ukućani i u razgovoru čekali, dok im domaćica ne spremi večeru. Vratili se sa svojih polja umorni kući i prije noćnog počinaka malo posjedali oko ognjišta. A oni, koji su povečerali doneseno jelo, pođoše da prije počinaka zahvale svevišnjem Jehovi za iskazane milosti prošloga dana i da ga zamole za Njegovu zaštitu u noćnome poćinku.

Ušavši u grad pošao je Natanael zapovjedniku mjesne posade, da se s njime posavjetuje i dogovori, što da učini glede traganja za novorođenim djetetom, koje je imao po nalogu Herodovu pronaći.

Kad je zapovjednik betlehemske posade čuo Herodovu zapovijed, upozori Natanaela, da su mu rekli, da je dijete već prije neka četiri dana nestalo iz Betlehema i da je potraga za njim uzaludna. Mnogi betlehemske građani raspitkuju svuda već više dana za djetetom i njegovim roditeljima, pa im ne zna nitko ništa reći, kuda su dospjeli.

Natanael nije bio ni najmanje zadovoljan pričanjem mjesnoga zapovjednika. Radilo se o njegovoj glavi, pa je htio pod svaku cijenu da uđe u trag novomu kralju, da ga uhvati i tako ponovno zadobije Herodovu naklonost i milost. Osim toga nadao se i lijepoj

nagradi, ako mu uspije pronaći onoga, koga je progonio njegov kralj i gospodar. Pa zato nije priklonio puno vjere riječima betlehemskega zapovjednika već primijeti:

— Ja ne vjerujem, da su oni daleko pobjegli. Dijete mora da bude sa svojim roditeljima ili u samom Betlehemu ili u najbližoj okolici...

— Ako misliš, da je tako, — odvrati mu mjesni zapovjednik, — a ti imaš dovoljno vojnika, da pretražiš sve kuće u Betlehemu. Nađeš li ga, tvoja sreća. To možeš još i večeras učiniti, a sutra rano ujutro pođi u okolicu pa traži tamo. Ako nemaš dosta vojnika, mogu ti i ja dati kojih desetak iz naše posade...

Pa kada su blistave zvijezde zatreptale u vedroj noći u dalekim otajstvenim svemirskim prostorima, a građani betlehemske već snivali prvi san, nahrupišu Natanaelovi vojnici u sve gradske kuće i stadoše surovo buditi građane iz slatkoga sna. Cijeli gradić obuže strava zbog te neobične provale i surovoga nasilja. Onako sneni i bunovni nijesu znali u prvi mah, što znači taj upad surovih Herodovih vojnika, koji nijesu samo tražili novorođenoga kralja, već su u imućnijim građanskim kućama krali i pljačkali sve, što im se svidjelo. U mnogim kućama došlo je i do ljutog okršaja s podivljalim vojnicima, pa se zreliji građani i mladići odupriješe ovom nečuvenom nasilju. No kad je sva ta potraga za progonjenim djetetom ipak ostala bezuspješna, razbjesni se Natanael još jače, pogotovu kada je čuo, da se u nekim kućama građani oružjem odupriješe njegovim vojnicima, i izda zapovijed, da se svako muško dijete do dvije godine ima bez ikakvoga milosrđa zaklati.

Na taj način mislio je, da će moguće poginuti gdje god sakriveni kralj židovski.

Sada tek nastade strava i užas u cijelom Betlehemu. Pomahnitali vojnici klali su svu malenu mušku dječicu, koja nijesu navršila dvije godine

života, a takvih je bilo u gradu oko tridesetak. Vapaj nesrećnih matera, koje su gledale svoju dječicu probodenu i prerezanih grkljana, gdje plivaju u krvi, koja se zgrušala na nedužnim grudima malih mučenika i koja se cijedila iz njihovih ležaja i kolijevki po kamenu podu, orio se malim mjestancem, a one su kao sulude padale preko mrtvih dječjih trupla od prevelike boli i groze. A bilo je i takvih, koje su u svom materinjem očaju poludile i pjevale uspavanke nad mrtvim djetetom...

Bila je to groza, kakve maleni Betlehem još nikada nije doživio!

I noć, koja je bila vedra i puna zvijezda, koja je imala da bude noć poćinka za umorne ljudske glave, pretvorila se iznenada u noć strahota, krvi i kletava... Krv nevine dječice protekla je dosele tihim domovima betlehemske, a vapaj i lelek poludjelih matera i očajnih otaca prolamao je noćnu tišinu. Zgrčene pjeisti dizale se uvis, a očajne su matere na rukama podizale čeda svoja i vapile prema zvjezdanom nebu:

— O, Jehova! Veliki i silni Jehova! Ti, Bože pravde i osvete, osveti nevinu dječicu našu!

— Osveti nesrećne majke!

— Osveti ucviljene oceve!

— Proklet da je Herod i sve pleme njegovo!

— Jehova! Ognjem žarkim satari dom njegov!

— Crvi ga živoga izjeli!

— Guba pala na njega!

— Proklet bio krvnik dječice naše!...

VI.

Dok su vapaji prokletstva prolamali noćni mir u cijelom Betlehemu, a suze nesrećnih matera i oceva padale na trupla nedužnih njihovih sinova, jurio je pomahnitali Natanael kroz gradska vrata u betlehemske okolicu. Upravo kod zadnje kuće čuo je od jednoga građanina, da je prije četiri dana vidio, kako je neki starac vodio magarca, na kojem je sjedjela prekrasna mlada žena s malenim djetetom

u naručju. Koliko je mogao razabrati, dijete je bilo novorođenče. Po opisu i po svem podudaralo se građaninovo pričanje s onim vijestima, koje je Natanael već prije čuo. Pa zato ne časeći časa uze sobom samo dvojicu svojih najsposobnijih i najodvažnijih vojnika i u divljem kasu, kao da ga gone svi zli dusi, odjuri cestom, koja je vodila nekud daleko na jug. Za njegov odlazak znao je samo zapovjednik mjesne betlehem-ske posade, koji se u duši svojoj zgražao nad odvratnim krvavim prizorima, koje su izveli Herodovi vojnici.

Natanael i njegova dva vojnika jurili su kao mahniti kroz tihu noć, a topot konjskih kopita odjekivao je noćnom tišinom. Konji ispod njih već se zapjenili od silne trke i počeli drhtati, a jedan je i posrnuo i pao. Ali Natanael slabo se osvrtao na to. Pred njegovim je očima bio samo jedan cilj, da se dočepa novorođenoga djeteta. I zato nije poznao nikakvih zapreka ni poteškoća, već je nemilo udarao svoga umornoga i zapjenjenoga konja, koji je sve teže disao, a iz nozdrva mu sukljala para. Da nije bilo noćne tame, čovjek bi vidio Natanaelovo strahovito izobličeno lice, kojim se znoj upravo točio. I tko ga je vidio prije u Jerusolimu i sada ovdje u trenutku njegove pomahnitalosti, taj bi se zgrozio nad njim, tako je bio užasan i izobličen.

Od prenapornog bježanja i trke počeo mu njegov bijelac sve više posrtavati i Natanael je bio prisiljen, da ga zaustavi, jer će mu inače konjče nasred ceste poginuti. Kraj je bio pust i mrtav. U noćnoj tami nije mogao nigdje razabrati nikakve kolibe ni naselja, kuda bi se na čas sklonuo i odmorio. Tada mu se najednom pričinilo, kao da u daljini vidi neku svjetlost. Da se uvjeri, da ga oči ne varaju, okrene se prema ostaloj dvojici vojnika, koji su ga teškom mukom stigli, i upita:

— Vidite li kakvo svjetlo tamo na desnoj strani?

— Vidimo, gospodine! — potvrdiše oba vojnika istodobno.

— Onamo ćemo upraviti svoj put! To su sigurno pastiri, koji čuvaju stada ovaca i griju se oko vatre.

Tako je i bilo, kako je rekao časnik. Za neko vrijeme zaista ugledaše poveću vatru i oko nje nekoliko pastira, zaogrnutih u proste već otrcane plašteve. Sjedjeli su oko vatre i grijali povrh nje ozeble ruke. Uz njih počivahu kudravi ovčarski psi, koji počеше užasno lajati, kada su začuli konjski topot i u tami razabrali konjanike, koji su se približavali pastirima. Mlađi pastiri odmah poskakaše sa svojih ležaja, po-

Jurili su kao mahniti kroz tihu noć...

grabiše duge kukaste štapove i potrčаше s psima k svojim ovcima, koje su počele uplašeno blejati, kada su čule pasje lajanje.

A kada konjanici stigoše blizu vatre, poskakaše i ostali stari pastiri pa se bojažljivo zagledaše u kraljeva časnika, koji ih surovo upita:

— Ima li tu u blizini kakvo naselje ili kuća, gdje bi se mogli mi i naši konji odmoriti?

Na časnikov upit odvrati stari jedan pastir s dugačkom bijelom bradom:

— Ima, gospodine, eno ondje, — i pokaza rukom prema kolibici, gdje je živio njihov jedan pastirski drug sa ženom i malenim djetetom.

— Daleko? — opet će časnik.

— Nije, — jave se dvojica pastira. — Prije nego li bi izmolio cijelu večernju molitvu, bit ćeš već ondje.

— A da li vam je poznato, je li tuda ovih dana prošao neki starac s mladom ženom, koja je jašila na magarcu, a u naručju držala maleno djetetce? — upita Natanael.

— Jest, jest! — oglasi se sada jedan mlađi pastir, koji je dosele stajao u tami u pozadini. — Ja sam ih vidio neki dan. Bili su se zaustavili kod našega druga, koji ima tamo kolibicu. Možda su još ondje...

Čuvši časnik te riječi podbode jače svoga bijelca i okrenuvši se svojim vojnicima vikne slavodobitno:

— Brzo, naprijed, do pastirske kolibe!

I sva trojica pojure, kao da ih bura nosi. U Natanaelovoj duši javljala se radost i pobjeda. On je otkrio skrovište novoga židovskoga kralja. On mu je na tragu, i još samo malo časova i on će biti u njegovim rukama, i nema te sile, koja bi mu ga mogla oteti i spriječiti ga, da ga ne dovede u Jerusolim. A tek ona radost, kada će Herod ugledati pred sobom to dijete, kojega se sada još toliko boji i pred kojim toliko strepi, da mu ne otme kraljevski vijenac! O, koliki će mu na dvoru zavidati, kada dovede toga novorođenoga kralja Herodu i kada mu ga preda u ruke! Toliki njegovi protivnici bit će mu još zavidniji odsele, nego li što su bili dosada. Pa ona lijepa nagrada, što ga čeka za taj njegov čin. Njegove će sposobnosti još više da iskoče pred kraljem i on će potpuno opravdati ono dosada veliko Herodovo povjerenje...

Uto mu se ukazaše kroz noćnu tamu obrisi male pastirske kolibice, oko koje se nešto unaokolo bijelilo. Bile su to ovce, koje su počivale u toru, oko kojega su obilazili psi i bijesno lajali na strance.

— Sidite s konja i ušutkajte im gubice, da toliko ne laju! — zapovjedi Natanael vojnicima.

Vojnici poslušaoše zapovijed svoga starješine i jedan od njih čestito odalami dugim kopljem dva psa po njuški, da su ljuto zacvilili i uvukli repove među stražnje noge pa se uplašeno i pokunjeno povukli za ogradu ovčjega tora. Osim slabog cvilenja nije bilo više čuti ni glasa od njih...

Kada psi zamuknuše, siđe Natanael s konja, priveže ga za stup od ovčjega tora i silovito zalupa na vratima kolibice vičući ostrim glasom:

— Ej, pastiru, otvaraj vrata!

— Tko to lupa? — upita iznutra neki uplašeni glas.

— Ne pitaj, već odmah otvaraj, ako ti je život mio! — prodere se časnik još jače i surovije. — Ovdje su kraljevi vojnici! Otvaraj!

Ta je grožnja koristila, jer se za čas čulo, kako netko iznutra odmiče drvenu prečku, kojom su bila preko noći zabravljena vrata kolibice, a na njima se pojavi drščući pastir i upita zbunjeno:

— Što želite od mene nesrećnika? Što sam skrivio kralju, da me njegovi vojnici u gluho noćno doba uznemiruju?

— Šuti i ne zabrundavaj! — osorno će Natanael. — Upali luč, da pregledamo tvoj dom!

Pastir je spoznao, da s došljacima nema šale, pa brzo raspiri na ognjištu zapretnu žeravicu i pripali na njoj suhu smolastu luč, koja odmah plane. Nježni žuti sjaj rasvijetli kolibicu, u kojoj je dosele spavao pastir i njegova žena, što se sva zaprepastena stisla u kut kraj ognjišta i odanle drščući plahim pogledom pratila svaku kretnju surovih vojnika i njihova vođe, koji je pitao njezina muža:

— Gdje su oni stranci, koji su neki dan bili kod tebe ?

— Stranci ? — začudi se pastir.

— Da, stranci, — strogo će časnik. — Ona žena s djetetom i onaj starac. Što se činiš tako glup i nevješt ?

— Jest, gospodine, bili su tu, — smjerno će pastir.

— A gdje su sada ? Kuda si ih sakrio ? Pastiri tamo na paši kod ovaca rekoše mi upravo čas prije, da su valjda još kod tebe.

— Kada bi tu bili, onda bi ih već vidio !

— Ti si ih negdje zaklonio ! Govori istinu, jer jao tebi !

— Gospodine, oni su bili zaista kod mene, ali su nakon odmora otišli dalje.

— Nije istina ! — prodere se Natanael. — Oni su još kod tebe ! Ti si ih sakrio.

Pastir se još jače uplaši, ali ipak sabere toliko smjelosti, da odvraća :

— Kada te uvjeravam, gospodine, da nijesu, onda mi vjeruj !

Natanaela porazi ta vijest. To mu je nesretno dijete dakle i opet izmaklo iz ruku. Kao da je ukleto nekim osobitim čarima, da ne može da dođe do njega. Bilo mu da pomahnita od srdžbe, ali se ipak na čas svlada i reče :

— Nijesu li možda ono svoje dijete kod tebe ostavili ?

— Nijesu, gospodine ! Uzeli su ga sa sobom.

— Ti moraš onda da znaš, kuda su pobjegli. Pazi i upamti ! Oni su kraljevi krivci i kralj Herod hoće da ih ima u svojim rukama. A tko štiti kraljeve krivce, taj je i sam krivac. Govori zato, kuda su pobjegli !

— I opet ti, gospodine, velim, da ne znam. Oni su bili tu, njihovo je lijepo djetetšće prospavalo ovdje, a oni se nahranili ovčjim mlijekom i sirom te krenuli doskora dalje na put. Na rastanku mi reče starac,

koji ih je pratio : »Sretan si, jer si vidio Svjetlo svijeta i Kralja mira.« Što je mislio tim riječima, ne razumijem.

— Eto i opet kralja ! — primijeti Natanael okrenuvši se svojim vojnicima. — Svuda samo kralj i kralj !

U taj se čas začuje iz pokrajne komorice plač maloga djeteta. Natanael i oba vojnika digoše glave, pa su trenutak slušali, a tada će časnik još strože :

— Čije je to dijete tamo ?

— Naše, gospodine !

— Lažeš ! — vikne gnjevno Natanael.

— Ne lažem ! To je naš mali sinčić Ivan.

— Šta, sinčić ? ! — bijesno će kraljev časnik.

— Vojnici, naprijed, ubijte toga skota ! Tko zna, možda je to onaj, koga tražimo. Zakoljite ga bez milosrđa !

Čuvši pastireva žena tu strašnu zapovijed skoči iz svoga dosadašnjega skrovišta kao ranjena lavica, kada brani svoje mlade, raširi obje ruke i isprsi se pred malim vratašcima, koja su vodila u komoricu, gdje je bilo njezino djetetšće. U stavu obrane bila je ta priprosta žena veličanstvena, ali i grozna. Iz očiju joj sijevale žarke munje tako, da su i sami surovi i podivljali vojnici Herodovi stali kao ukopani pred snagom i velikom ljubavi ove žene, koja je spremna bila žrtvovati i život svoj za spas svoga djeteta.

Videći Natanael krzmanje svojih vojnika plane još jačim gnjevom i prodere se bijesno :

— Bacite je u stranu, a njezino derišće zakoljite ! Ako ne ćete vi, onda ću ja ! Kukavice jedne !

Izrekavši te riječi zaleti se prema pastirovoj ženi, baci je svom snagom o zemlju i provali u komoricu, gdje je plakalo maleno crnputno djetetšće u siromašnoj koljevci. Ali u času, kada je posegnuo za svojim kratkim mačem, kojim će zaklati malenoga dječaćića, ukoči mu se najednom desnica, a mač mu ispadne iz ruke. U isti čas zasja cijela kolijevka neobičnim za njegove oči dosele nikada viđenim sja-

jem. Pričinilo mu se, kao da kolijevka gori posebnim žarkim plamenom. A žar toga plamena bio je tako jak, da je na svojim rođenim očima najednom osjetio, kao da mu je netko na njih stavio užareno željezo...

Od strašne neke boli grozno krikne i zavapi očajno:

— Vojnici! Oči su mi prsnule! Ja sam slijep!...
Jao, ja sam potpuno slijep!... Jehova svevišnji, pomози mi! Smiluj mi se!...

Oba vojnika priskoče svome zapovjedniku, uzeše ga pod ruke i izvedoše napolje pred kolibicu. Oči Natanaelove bile su zaista krvave i na njima se opažalo jasno, kao da ih je tko ispalio užarenim gvožđem. Od strahovite boli i muke urlao je Natanael kao ranjena zvijer i vapiо tužnim glasom:

— Vratite mi moje oči!... Vratite mi vid!...

VII.

Oba su ustrašena vojnika već bila daleko potomakla sa svojim slijepim zapovjednikom od pastirorve kolibice, kada su se tek pravo snašli nesrećni pastir i njegova zaprepashtena žena.

Prvo im je bilo, da su pohrlili koljevci svoga maloga sinčića Ivana, koji je opet u njoj mirno snivao, a na malenim debelim obraščićima javljao se od časa do časa mili i blaženi smiješak, kakav se javlja samo na licu nevine male dječice...

Pa kada su se sabrali od prvoga teškoga straha i zaprepashtenja i uvjerali se na rođene oči, da im je dragi sinak ostao u životu i da ga nije probola krvnička ruka podivljalog kraljeva časnika, padoše oboje na koljena i podigoše ruke uvis kličući:

— Velik je Gospod, Pog otaca naših!... I milosrđe njegovo od koljena na koljeno onima, koji ga se boje!...

A tada se srećna majka nagne nad djetee, koje je spavalo, i reče mužu svomu Judi:

— Judo! U našem tihom, malenom domu zbito se nešto veliko i neobično. Gospod je pohodio ovu skromnu kolibicu!... U toj koljevci ležalo je jučer ono drago i slatko djetee nebeske ljepote... Ja sam duboko uvjerena, da je onaj žarki sjaj, koji je zasjao nad našim djetetom u času njegove velike pogibli i koji ga je spasio od sigurne smrti, sjaj, koji je ostao iza onoga djetee... Kako nam je to neobično djetee naplatilo našu malu uslugu, koju smo

Raširi obje ruke i isprsi se pred malim vrataščima...

učinili njemu davši mu za kratak čas odmora i počinka u njoj... Sjeti se, što je rekao starac, koji ga je pratio: »Sretan si, jer si vidio Svjetlo svijeta i Kralja mira!« A da je zaista to dijete kraljevskoga roda, najbolje ti posvjedoči to, što kralj Herod za njim šalje svoje vojnike i časnike, da ga traže...

— Onda ga ne bi lovio, da ga ubije, već bi ga smatrao sebi ravnim, — primijeti pastir.

— Naprotiv, Judo, on ga se boji i hoće da ga uništi i makne s puta...

Juda, koji je dosele sa zanimanjem slušao riječi svoje žene, podigne oči prema nebesima pa izusti srećno i blaženo:

— Veliča duša moja Gospodina, i obradova se duh moj u Bogu, spasitelju mojemu! On učini danas u domu našem silu mišicom svojom! Razasu ohole u misli srca njihova! Zbaci silne s prijestolja i podiže ponizne. Neka mu je za to vječna hvala! A mi ćemo bez straha, izbavljeni iz ruku neprijatelja svojih, služiti samo Njemu u svetosti i pravdi pred Njim sve dane naše...

* * *

Herod, krvnik betlehemske dječice, završio je grozno dane svoga života. Snašla ga doskora strašna bolest. Silna vrućina izgarala mu utrobu. Strašna ga je želja morila za jelom, ali nije smio da jede od silnih boli u crijevima. U trbuhu i u nogama skupljala mu se voda, u mesu mu se zalegli crvi, disanje postalo mu teško, dah mu je zaudarao, a kad bi ga grčevi uhvatili, pokazivao bi silnu jakost. Otišao je u toplice Kaliroe, istočno od Mrtvoga mora, ali mu nijesu ništa pomogle. Morila ga misao, da će se sve veseliti njegovoj smrti. Da budu ljudi imali za što plakati, dade veliko mnoštvo odličnih ljudi zatvoriti u Jerihon i zapovjedi, da ih na dan smrti njegove pogube. U silnim se rukama htio nožem ubiti, ali mu ga oteše...*

Morao je da još neko vrijeme pretrpi u najstrašnijim mukama svoje zločine i nedjela. Preteške kletve betlehemske matera pale su na njegovu zločinačku glavu, koju su mu konačno rastočili crvi. I tako je u najstrašnijim mukama završio svoj ljudski vijek...

Sve ga je proklinjalo, pa i njegova rođena djeca!

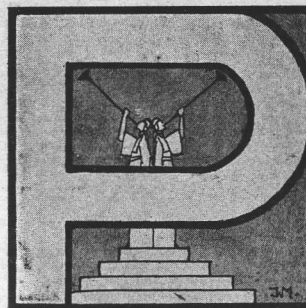
Zaista u njegovoj smrti vidjela se teška ruka i pravedna osveta Gospodnja...

* Ovako je opisao smrt Herodovu sam glasoviti stari židovski pisac i povjesničar Josip Flavije.

Prvi susretaj.

I.

ribližavao se blagdan Pashe.

Jerusalem vrvio je od stranaca, jer su po zakonu Mojsijevu morali odrasli Izraelci tri puta u godini dolaziti o velikim svetkovinama u hram, da se ondje poklone Gospodu Bogu Izraelovu. Kralj Herod, da se ulaska Židovima, dao je pregraditi i proširiti hram Zorobabelov.

S gradnjom hrama počelo se dvadesete godine prije rođenja Kristova. Za godinu i po dogotovljena je »svetinja« ili pravi hram, a za osam godina svršena je gradnja oko svetinje. Oko trijemova gradilo se još i dalje dugi niz godina tako, da je sva gradnja dovršena tek nekoliko godina prije, nego što su Rimljani zauzeli i razorili grad i hram.

Jerusalimski je hram bio dika i ponos Židova. To je bila »zjenica oka narodnjega« i najveća židovska svetinja, koju su ljubomorno čuvali i pazili, da je nitko ne ošteti ili ne povrijedi.

Najviše je bio hram Gospodnji posjećivan o Pashi, kada su sa svih strana židovske zemlje hrlili pobožni

hodočasnici u bogati i lijepi Jerusolim, gdje je stajala ta židovska svetinja. Za te svetkovine nagnulo je toliko stranaca u Jerusolim, da je u samom gradu bila prepuna svaka gostionica, pa i ona najzakutnija krčma, kakvih je bilo dosta oko gradskih zidina. U obične dane zadržavala se u njima kojekakva klatež, koja je ondje bila sigurna od progona gradske posadne straže.

Pošto za sve hodočasnike nije bilo dovoljno mjesta ni konačišta u samom gradu, tisuće su njih noćivale izvan grada Jerusolima, vani na polju pod šatorima, kojih je bilo toliko, kao da je pod jerusolim-ske zidine plegla kakva neprijateljska vojska, da ga osvoji. Tu su se komešali Židovi iz Judeje s onima iz Galileje i Samarije. Vidio si tu i one iz dalekoga Damaska, koji su se osobito isticali svojom posebnom nošnjom i posebnim načinom života od onih oko Jerusolima i Betlehema. Osobito su upadali u oči Židovi iz okolice Mrtvoga mora i pustinje Judejske. Bili su crnomanjasti, opaljeni od sunca i vrlo koščati, vični na kojekakve nevolje i jednostavnost u životu. Svi su se oni međusobno miješali, pozdravljali, razgovarali kao stari znanci, koji su se svake godine ovdje jedan, dva, a neki i po tri puta sastajali i tako upoznali. Bila je to mješavina naroda iz cijele židovske zemlje, koji je ljubomorno čuvao svoje stare predaje i običaje i koji se ponosio uzvišenom vjerom svojih otaca, koju su čuvali živu i jaku i u danima, kada su ih gnjavili egipatski kraljevi i kada su u teškom ropstvu na vodama babilonskim oplakivali gorki svoj udes i čeznuli za svetom gorom Sion.

U dugim razgovorima prigodom velikih svetkovina spominjali su se svoje tužne i slavne prošlosti i veličali jedinog i pravog Boga, koji ih je sačuvao od propasti i uništenja.

Među onima, koji su iz Nazareta došli da ovrše svoje vjerozakonske dužnosti, bio je i pobožni stari tesar Josip, plemenita i blaga duša, koji je provodio u bogoljubnim djelima, u molitvi i radu dane svoga

ljudskoga vijeka. Savjesno se brinuo za svoju doduše malenu ali isto tako pobožnu porodicu, kao što je bio i sam. Njegova drugarica Marija svaki je put s njime polazila u Jerusolim na svetkovanje, premda to kao žena nije bila obvezana po zakonu Mojsijevu. Ali velika ljubav spram Gospoda Boga, koga je od najranije mladosti svoje nosila harno u svojem srcu, nukala ju je, da i ona sa svojim mužem pođe u svetinju Gospodnju u Jerusolim i tamo ovrši svoju pobožnost.

Kada je s brežuljka prvi put ugledao hram Gospodnji ...

Kada je njezinu sinu bilo dvanaest godina, po-
stao je on »benha-thorah«, to jest »sin zakona«, pa je i njega počeo vezati Mojsijev zakon na vršenje vjerskih dužnosti. Sada su i njega povelili sa sobom u sveti grad Jerusolim. Veličanstveni je grad sa svojim silnim zidinama i tornjevima, svojim velikim i lijepim palačama i svojim bogatstvom na maloga Marijina sina dublje djelovao nego na ostale njegove dru-

gove po godinama, koji su također došli u Jerusolim sa svojim roditeljima. No njegova je mladenačka duša čeznula još za nečim uzvišenijim i ljepšim, nego li su bile jerusolimske zidine i kamene palače. Pa kada je s brežuljka pred gradom prvi put ugledao veličanstveni hram Gospodnji, koji je bio upravo obasjan punim tracima jutarnjega sunca, zanišla mu se djetinjska duša nekim posebnim miljem. Njegove divne oči, koje su bile tako modre kao i ono palestinsko nebo nad njim, zasjaše posebnim sjajem i on je nekoliko trenutaka popostao i gledao u veliki hram... I tko zna, dokle bi on bio svojim djetinjskim očima upijao svetinju Gospodnju, da ga nije opomenula njegova majka blagim zvonkim glasom:

— Hajdemo, sine moj! Kada stignemo u grad i uspnemo se na sveto brdo, gdje je hram Gospoda Boga našega, moći ćeš se tek pravo diviti. Onda ćeš tek vidjeti svu njegovu ljepotu i sjaj.

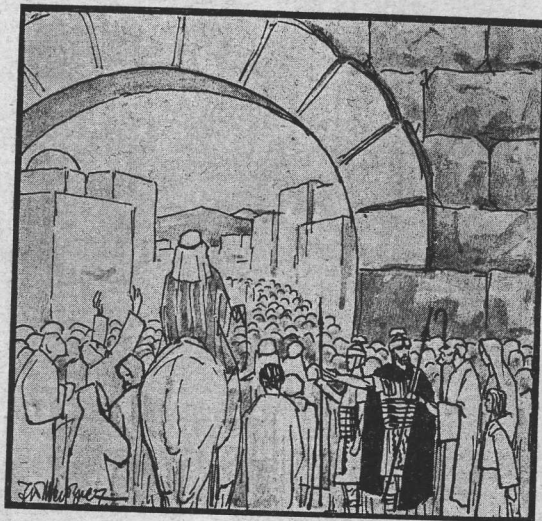
Malomu nazaretskom dječaku bilo je gotovo žao, što ga je dobra majka prenula iz njegovih uzvišenih misli i maštanja. Ali kao dobar sin poslušao je odmah svoru majku i slijedio je put grada.

Počeli su se spuštati nizbrdo stazom, koja je ravno vodila k velikim gradskim vratima, pred kojima je bila silna gužva i stiska. Tisuće natovarenih i lijepo okićenih magaraca, konja i nešto mršavih deva komešalo se među onim silnim narodom, koji se ondje gurao i vikao, jer je svaki htio da što prije prođe kroz gradska vrata u Jerusolim.

Marija je čvrsto držala za desnicu svoga jedinca, da joj se ne izgubi u onoj silnoj vrevi ili da inako ne nastrada. I za odrasloga bila je bojazan, da ga ne udari ili ne pričepi konjsko ili magareće kopito, a pogotovu se trebalo klonuti deva, koje su doduše mirno stupale u onom ljudstvu, ali ne bi bilo ugodno, da komu stanu na nogu. Bile su to deve hodočasnika, koji su stigli iz dalekoga Damaska. Hodočasnici, koji su došli iz krajeva, gdje nije bilo deva, divili se tim velikim dobroćudnim životinjama i njihovim grbavim leđima, dok se drugi, koji su ih češće vidjevali, nijesu na njih

više ni osvrtnali. U male djece pobuđivale su cne neki tajanstveni strah. Jamačno poradi onih grba i čudnovate glave. Zato se mnogo dijete živo prislanjalo uz oca ili majčine skute, kao da ih moli, da ga sakriju i zaštite od te velike nakazne životinje, koje nije još dosele vidjelo.

Vojničke su straže na gradskim vratima bile od rane zore pa sve do večernjeg sumraka silno zaposlene praveći red na ulasku u grad. Pala je i po koja

Stari je tesar sa svojom ženom i dječakom stajao postrance...

pogrdna riječ i ružna kletva iz ustiju rimskih vojnika, koji su od neprestanih opomena i vike dobrano promukli. Nazivali su Židove marvom, životinjama i nečistim stvorovima. Bili su bijesni na svjetinu, koja se silom gurala i turala na vrata. Svatko je htio prvi ući u grad, da nađe sebi konačište.

Stari je tesar iz Nazareta sa svojom ženom i malim dječakom stajao postrance i strpljivo čekao neko vrijeme, dok se oni najnasilniji ne proguraju.

Tu njihovu skromnost opazio je sam zapovjednik straže i reče staromu tesaru:

— Uniđi u grad! Već dosta dugo čekaš ovdje.

— Hvala ti, gospodine! — odvrati starac, kada je prolazio sa ženom i dječakom pokraj zapovjednika.

— Nijesam htio da se guram u ovoj gužvi.

A zapovjednik mu odvrati:

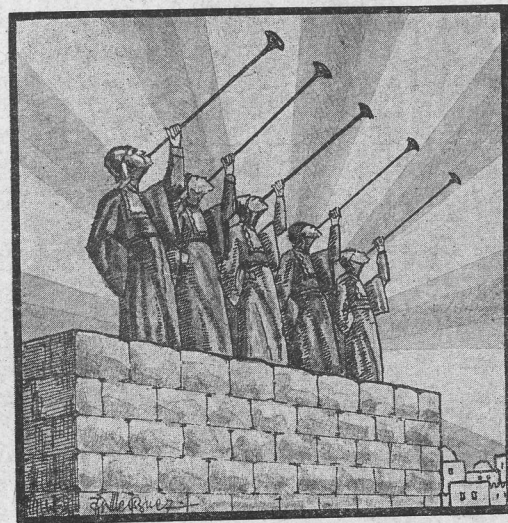
— Da su svi takvi kao ti i tvoji, mi bismo ovdje mirno sjedjeli i gledali, kako narod ulazi. Ali ovo je gore od stoke! Dok ga ne lupiš kao i magarca batinom ili korbacem, ne sluša te!...

Unišavši u grad prvi im je korak bio upravljen prema brdašcu, na kojemu je stajao Jehovin hram. Ulice, kojima se prilazilo k hramu, bile su pune ljudstva. Lijepo je bilo gledati ispod podnožja brežuljka, kako se ljudstvo poput široke rijeke valja k hramu. Marijin je sin jedva čekao onaj čas, da svojom nožicom stupi na posvećeno tlo hrama. Od svetog zanosa sjale su mu modre oči neopisivim sjajem, puni rumeni obrazi zalili se još jačim rumenilom, a bujna duga kosa spuštala se niz bijeli zatiljak. On nije više vidio ni rođene svoje majke, niti je čuo krik i glasni razgovor ostalih hodočasnika. On je samo gledao ogromne zidine svetišta Gospodnjega, one divne stupove u predvorju, ono visoko i široko stubište sa dvanaest stepenica, kojima su se uspinjali u nutarnje dvorište hrama. Upravo je jurio uzbrdo, da bude što prije ondje, kamo ga je tako žudno vuklo njegovo mladenačko srce. O, kako je bio sretan i zadovoljan, kada je s majkom prošao kroz zapadna tako zvana »lijepa vrata«, kojima se ulazilo u dvorište za žene! Tu su one mogle boraviti na galerijama trijemova, što bijahu unaokolo, dok su muškarci stajali pod trijemovima.

Ozgora s galerije paslo se njegovo mladenačko oko nad ovim morem ljudstva, što se natiskalo u hramsko dvorište. Tu nije bilo više buke i vike već dostojanstveni mir, tihi šapat i vruće molitve... Svatko je u duši svojoj osjećao svetost mjesta i bli-

zinu Gospodnju. I sami prosjaci, slijepi, kljasti, uzeti i hromi, nijesu ovdje vikali kao na stubama prvog hramskog dvorišta. Tek su pružali suhe ispaćene ruke i šapćući molili milosrdne i pobožne prolaznike za milostinju.

I dok je nazaretski dječak s majkom stajao na galeriji trijema, najednoć zaoriše jutarnjim uzduhom zvuci srebrnih trubalja za znak, da počinje služba Božja...

Zaoriše jutarnjim uzduhom zvuci srebrnih trubalja...

Veličanstveni pijev stotine svećenika stade se po-najprije tihano i polagano, a onda sve jače i gromovitije razlijevati svetim mjestom i odjekivaše od jednoga trijema do drugoga. Pa kada su se uz zvukove srebrnih trubalja najednoć oglasili i zvuci umilnih harfi, mahola, frula, sitinga, cimbala, minaima i sistruma,*

* To su različita glazbala, kojim su Židovi pratili pjevanje svećenika kod službe Božje.

zadrhta duša dječakova nebeskim ganućem. Od svetoga zanosu duboko potresen i ganut padne na koljena. Strahopočitanje ga svega obuzelo, i on je u taj čas shvaćao možda jedini sve veličanstvo i silu Božju... Sveti zanos bio je posrednik između njega i nebesa, i duša je njegova plivala u rajskoj slasti i sreći... I obuzet svetim zanosom slušao je veličanstvenu potresnu svirku svećenika i riječi hvalospjeva:

»Hodite, poklonimo se i pripadnimo pred Bogom! Plačimo pred Gospodinom, koji nas je stvorio, jer je On Gospodin naš. A mi smo narod Njegov i ovce paše Njegove!...«

Taj je hvalospjev on dobro poznao. Bili su to psalmi kralja Davida, koje je pjevala njegova majka s njime zajedno, kada je sunce na istoku granulo, i kada su prve zvijezde večernje zablistale na noćnom nebu...

Dječak iz Nazareta klečao je još uvijek i s nebeskim zanosom slušao, kako se pomalo gube pod svodovima širokih trijemova zadnji zvuci glazbenih nastroja i kako zamire sve tiše i tiše hvalospjev Gospodina... Na njegovu nebesko-modrom oku ukaza se vrela suzica. Duša nazaretskoga dječaka nije bila u taj čas na zemlji. Ona je plovila dalekim i svetim svemirskim otajstvenim prostorima, uzdigla se visoko nad svetištem židovskoga naroda, nad njegovom bogatom i velikom prijestolnicom i hrlila k Onomu, koji je očeve naroda izraelskoga nekoć uveo u obećanu zemlju...

A presrećna majka ugledavši suzicu u oku svoga sina sagne se do njegove divne glavice, poljubi bujnu i dugu njegovu kosu i šapne:

— Sine moj, hajdemo! Služba je svršena. U večer doći ćemo opet ovamo.

Dječak pogleda na te riječi milo svoju lijepu majku, kao da joj je htio reći:

— Zar je već svršeno?...

II.

Dani uzvišenih praznika primicali su se kraju. Bio je već posljednji, kada se trebalo spremati za povratak. Hodočasnici iz udaljenih krajeva već su u rano jutro ostavili sveti grad i vraćali se svojim domovima. Ispred gradskih zidina bilo je već malo šatora, konja, magaraca i kola, a grbavih deva nije bilo više. One su već bile na putu na sjever, u daleki Damask.

I stari se tesar iz Nazareta spremao sa svojom drugaricom na povratak kući. U prvi mah nijesu ni opazili, da im nema njihova dječaka. Tek kada su na malenog svog magarca natovarili svoj prtljag, opaze, da ne mogu još krenuti na put, jer im nije bilo djeteta. Majka sva zabrinuta stade ga dozivati, ali on se ne odazva odnikale njezinu pozivu. Zabrinutu ženu obuze tuga i ona pohrli među svoje znanice i stade pitati:

— Jeste li vidjele moga sina?

Ali joj nitko nije znao reći, kuda joj se izgubilo dijete.

Sva očajna pođe do zapovjednika straže, koja je čuvala gradska vrata i upita za dječaka. Ali on joj nehajno odvrati:

— Ženo, ne poznajem tvoga sinčića. Ovih je dana bilo toliko djece u Jerusolimu, pa tko bi znao, čije je koje? Zašto nijesi bolje pazila na njega? Pogledaj još u grad, možda je tvoj sin onamo otumarao, da se divi velikim palačama. Velik je grad osobito privlačiv za djecu, pogotovu koja su prvi put u njemu...

Starac tesar zamoli svoga susjeda iz Nazareta, da mu pripazi na magarca i prtljag, dok se on sa ženom ne vrati iz Jerusolima, kamo je pošao da traži dječaka.

Dugo su lutali svim glavnijim i pokrajnim ulicama, uspinjali se uz kamenite stepenice, zastajki-vali kod znanaca i svakoga pitali za svoga sina. Ali svatko im je isto odvrćao:

— Ne vidjesmo ga nigdje! Tko zna, gdje je siromah zalutao među tolikim narodom!

Zabrinutoj je majci bilo da zaplače od očaja i stane samu sebe koriti, što nije bolje pazila na njega.

— Gdje da ga nađem? O, dobri Bože, pomoz mi, da ga nađem živa i zdrava! — šaptale su neprestano njezine usne.

Tada joj nutarnji glas šapne:

— Podi još u hram! Možda je tamo!...

III.

I dok je ona očajna i zabrinuta lutala sa svojim mužem po krivudastim jerusalimskim ulicama tražeći svoje drago dijete, dotle je njen sin bio u zbornici hrama. Stajao je u sredini zbornice, a oko njega su što stajali, što sjedjeli stari i učenici muševci židovski. Bilo je tu učenih svećenika, koji su osijedili u službi Gospodnjoj i koji su u tančine poznavali svete knjige vjerzakonske i cijeli zakon Mojsijev. Bili su tu i književnici, koji su napisali mudrih djela u slavu Božju, i koje je narod židovski duboko cijenio zaradi njihove učenosti. A mali je nazaretski dječak stajao među njima u bijeloj dugoj haljinici, opasan tankim kožnatim pojasom, i baš je nešto razgovarao s učenim muševcima, koji su ga vrlo pažljivo slušali. Upravo je bio podigao malu nježnu desnicu prema svodu zbornice i nešto im važno tumačio, dok je lijevicu položio na svoje grudi. Jedan od svećenika upravo je držao na krilu zatvoreni smotak stare pergamene i prstom upirao u stara pismena šapćući pri tom svomu drugu, koji se oslonio o desnicu i gutao svaku dječakovu riječ:

— Govori, kao da čita iz svetih knjiga! Ovo je dijete čudo od mudrosti! Star sam već deset puta sedam ljeta, ali ovakvo što još nijesam doživio.

I drugi su govorili:

— Ovo je riznica znanja!

— Ovo je knjiga mudrosti!

A dječak je govorio i govorio zanosno i oduševljeno o djelima svesilnoga Boga, o Njegovoj mudrosti i slavi, o Njegovoj moći i sili. Pričao im je o

prošloj slavi Izraela, o njihovim patnjama kao i o kaznama, koje je Gospod poslao na narod izraelski za njegove prestupke i bezakonja.

I dok je dječak iz Nazareta tako zanosno i uvjerljivo pričao o slavi Gospodnjoj, sve se više skupljalo muševa u zbornicu, dok se nije posvema napunila. I nitko da bi pisnuo jedne riječi, da bi možda smetao umnog dječaka, koji je obasjan zlatnim sunčanim tračima, što su kroz velika vrata upravo upadali u zbornicu, bio lijep i uzvišen kao Božji anđeo. Starci nijesu mogli skinuti oka s njega, već su ga gledali s najvećim zanosom i slušali s najdubljim poštivanjem.

Pa kada bi on na čas prestao, da se odmori i da udahne svježeg zraka, govorili su učenici muševci među sobom:

— Ovo je već sada mudrac!

— Nad njim je velika milost Gospodinova!

— Srećna majka, koja ga je rodila!

Ali on kao da sve to nije čuo. On se pričanjem o slavi i mudrosti Božjoj toliko zanio, da nije ni opazio svoje zabrinute majke i starca hranitelja, kad su ušli u zbornicu.

Majka je upravo kliknula od velike sreće:

— Sine moj, što učini nama tako!? Evo otac tvoj i ja žalosni smo te posvuda tražili!...

A dječak joj mirno i ozbiljno odvrati:

— Zašto ste me tražili? Zar nijeste znali, da meni treba u onom biti, što je Oca mojega!?...

I svi, koji su čuli te njegove riječi, nijesu ih pravo razumjeli, pa niti sama njegova majka niti sam hranitelj.

A kada je s roditeljima izlazio iz zbornice, priključujući se k njemu povisoki mršavi dječak garave puti, crne kovrčave kose i lagano se dotakne njegove bijele odjeće...

Nazaretski je dječak osjetio ovaj dodir. Okrene se prema siromašnom garavom dječaku, pogleda ga milo i blago, a zatim se zaustavi pred njim i stavi mu svoju bijelu desnicu na rame. Stajao je časa mirno, a tada se nasmiješi, ponovno se zagleda duboko u crne oči garavog momčića, koje su ga isto tako gledale milo i željno...

A tada mu reče tajanstveno:

— Blago tebi, jer ti ćeš biti onaj, koji ćeš pripraviti puteve Gospodnje, koji ćeš svjedočiti za mene! Ti si Ivan, sin pastira Jude iz pustinje!...

Kada je garavi dječak čuo svoje ime iz ustiju nazaretskoga dječaka, padne presretan k njegovim nogama govoreći:

— Nijesam dostojan! Nijesam dostojan!...

I nitko osim njih dvojice nije shvatio zagonetne riječi nazaretskog dječaka i smisao njihova kratkog razgovora. I za učene muževe židovske kao i za one priproste bio je taj razgovor nerazumljiv. Nitko od njih nije još niti u snu naslućivao, da je to bio prvi susretaj preteče Golgotskoga Mučenika s Mesijom naroda židovskoga...

IV.

Nazaretski je dječak silazio već stepenicama hramskoga predvorja dolje u grad, da s roditeljima krene kući, kad onom garavom dječaku pristupi priprosta žena i reče:

— Ivane, dvanaest je punih godina, što dan i noć nosim u mislima sliku one divne žene i njezina malog djeteta, koji su na bijegu pred krvolokom Herodom otpočinuli u našoj kolibici. Sjećaš li se, da sam ti o tom češće pričala? Sinko, moje me oči ne varaju, taj dječak, što je s tobom čas prije razgovarao, bio je on i nitko drugi. Prepoznala sam njegovu lijepu majku. Zaista, to je ona! Tvoj ču-

desni spas od sigurne smrti, koju ti je htio zadati krvoločni Herodov časnik one iste noći, kada su u Betlehehemu poklali tvoje vršnjake, djelo je Ovoga, s kojim si ti čas prije govorio. Moje me slutnje ne varaju. Hajde! Potecimo brže za njima i slijedimo ih!...

Ivan posluša siromašnu ženu, koja je bila njegova majka, i oni pohrliše za dječakom iz Nazareta,

Padne presretno k njegovim nogama...

ali Ga na žalost ne stigoše. On se već sa svojim roditeljima izgubio u vrevi svjetine, koja se još komešala oko hrama i po gradskim ulicama...

* * *

Proteklo je punih osamnaest godina od prvoga susretaja nazaretskog dječaka sa sinom pastira Jude. Ivan se povukao u pustinju i počeo je da naviješta dolazak Onoga, koji mu je nekoć u zbornici jeru-

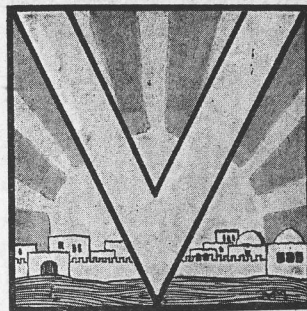
solimskoga hrama rekao velike proročanske riječi :
»Blago tebi, jer ti ćeš biti onaj, koji ćeš pripremiti
putove Gospodnje i koji ćeš svjedočiti za mene !«

I zaista, riječi su se nazaretskoga dječaka ispunile.
Ivan je bio njegov preteča i časno je ispunio svoj
poziv. Za istinu i pravdu izgubio je glavu svoju,
koju mu dade odrubiti Herod Antipa, sin krvoločnoga
kralja Heroda, da ugoditi ženi i kćeri svojoj.

Mladi tesar.

I.

eć je minulo šest godina,
što je u malenom Nazaretu
živio radnik imenom Si-
mon, kojega su građani
nazaretski nazivali Cirenac,
jer je bio rodom iz grada
Cirene u sjevernoj Africi,
gdje je bilo također Židova,
koji su imali svoj hram u
Jerusolimu.

Simon Cirenac je imao
brojnu obitelj, pet sinova
i dvije kćeri, ali je bio veoma ubog. Potucao se koje-
kuda svijetom, dok nije konačno dospio u Nazaret,
gdje je imućnijim građanima obrađivao polja, vino-
grade i vrtove, jer se u taj posao veoma dobro ra-
mio. Usprkos svoje velike marljivosti i zlatnoga
poštenja živio je veoma teško i mučio se svakojako.
A nije ni čudo, kada je tek toliko zarađivao, da je
jedino suhim hljbom mogao da prehranjuje svoju
sitnu dječicu, koja su jela kao skakavci. Kako je bio
silno siromašan, nije mogao da plaća najamnine,
da iznajmi sebi i obitelji svojoj kakvu kolibicu
za stanovanje, već se nastanio u malenoj spilji blizu
grada Nazareta i tu je kao u kakvoj grobnici provodio
dane.

Najvruća mu je želja i gotovo jedini cilj njegova stradalačkoga života bio, da podigne sebi malenu kolibicu, u koju bi smjestio sebe i svoju brojnu obitelj. Ali otkale da on misli na gradnju jedne kolibice? On, siromah, kojemu u siromaštvu nadaleko nije bilo ravna, on da podigne sebi novi dom! Čime da to izvede? Za gradnju ma i najmanje kućice trebalo je novaca, a tih nažalost nije bilo skoro nikada u njega ni za lijek.

Kada bi koji nazaretski stanovnik gradio sebi kućicu, on je obično pomagao kao radnik kod gradnje noseći kamenje, opeke i drugu građu. Svakom takvom zgodom upravo mu krvarilo srce, a oči mu se napunjale suzama, što i on nije takav sretnik, da bi mogao da podigne svojoj obitelji pristojniji dom, u kojem bi živio kao pravi čovjek, a ne bi se poput divlje zvijeri morao povlačiti i sklanjati po tamnim spiljama.

Ali sve je njegovo nastojanje u tom bilo dosele uzaludno i on se uvijek morao pomiriti s gorkim svojim udesom napustivši i svaku pomisao, da bi se njegov davni san mogao ikada ostvariti, pa je i dalje zaradivao jedva toliko, koliko je trebao za hljeb i katkada i za koju ribu, a i to samo na velike svetkovine.

Nekoga dana, kada se vraćao iz vinograda, gdje je radio kod uglednoga i imućnoga gradskog starješine Matatije ben Danijela, sustigne ga na putu stari tesar Josip, koji se jedini u cijelom malenom Nazaretu bavio tesarskim zanatom. Sa starcem je išao i mladić od nekih dvadeset i šest godina, povisok, duge bujne kose kestenjave boje, koja mu je sezala sve do ramena. Na ramenu je nosio dvije tesarske sjekire. Obojica su se vraćala s dnevnoga posla, jer se prvi večernji suton počeo hvatati na obzorju. Mirno i šuteći stupala su obojica prema gradskim vratima žureći se, da uđu u Nazaret prije, nego li se zatvore gradska vrata, koja su se svake večeri zatvarala iz bojazni, da ne bi neprijatelj ili tko drugi provalio u gradić i učinio kakvu štetu.

Došavši stari tesar do Cirenca pozdravi ga riječima:

— Mir bio s tobom, Simone iz Cirene!

— I s tobom, plemeniti starče! — odgovori Simon.

A tada zapodješe međusobno razgovor. Starac će tesar reći:

— Radio si danas kod Matatije ben Danijela? Sigurno si se umorio, jer je dan bio vruć i sparan.

— Pravo si rekao, starče, da sam se izmorio. Iz dana u dan, od rane zore pa evo do mrkla mraka radim i mučim se, a da bi još zašto! Sve samo za onu suhu koricu hljeba, koja ne dotječe ni od danas do sutra. Porodica mi je mnogobrojna, djeca su zdrava i vesela i uvijek gladna, pa troše mnogo hljeba...

Lijepi kršni mladić, koji je dosele mirno stupao uporedo s njima i koji je samo slušao njihov razgovor, prihvati riječ, čim je Cirenac dovršio:

— Ti se, Simone, žališ na svoj život?

— Kako se ne bih žalio, kada mi je nevolja dogrdila do kraja! — odvrati Cirenac. — Radim već godine i godine i jedina mi je želja, da sagradim sebi ma i najmanju kolibicu, u kojoj bih se nastanio sa svojom siromašnom djecom, da se ne vučem poput životinje po onoj tamnoj spilji...

— Simone, nijesi ti ni prvi ni posljednji, kojega bije nevolja! Pogledaj širom ovoga svijeta, pa promisli, koliko ima većih bijednika od tebe! Ako je volja Gospodinova, tvoje će se želje ispuniti. Još nitko nije otišao neutješeno ispred Njega, pa vjeruj, ne ćeš ni ti! Ne budi malodušan! Reci mi, tko se brine za ptice nebeske i za ljiljane u polju, da imaju, što im za život treba?...

— Gospodin! — izusti sa strahopočitanjem Cirenac.

— Eto vidiš, Simone iz Cirene! Kada se veliki Gospod brine i za njih, kako se ne će onda za tebe, koji si ovca paše Njegove! Gospodinu neka se vine duša tvoja i misao tvoja, i bit ćeš srećniji, a nevolju

ćeš svoju snositi lakše nego oni, koji hule na Gospoda i zaboravljaju dobročinstva ruku Njegovih.

U razgovoru stigoše tako do gradskih vrata. Stari tesar i njegov mladi pomoćnik oprostije se od Simona Cirenca i odoše u gradić, a radnik je zaokrenuo nalijevo i stazom, koja je vodila ispod samih gradskih zidina, upravio hod k svojoj spilji, u kojoj ga je čekala njegova mnogobrojna porodica.

Uspinjući se na brdašce, gdje je bilo njegovo zaklonište, popostane dva-tri puta, da malo odahne, pa je u mislima opetovao riječi mladoga tesara: »Reci mi, tko se brine za ptice nebeske i za ljiljane u polju, da imadu, što im treba za život? ...«

— Gospodin! — šaptale su njegove usne.

I on se smireniji u duši svojoj približi spilji, iz koje je dopiralo veselo potcikivanje njegove dječice, koja su se sva skupila oko ognjišta i požudno gledala u začađeni kotao, u kom je majka njihova miješala brašno, da im skuha žgance za večeru...

II.

Mravlja radinost i savjesno obrađivanje Matatinjinih vrtova i polja, koji je posao kroz cijelu godinu obavljao vrijedni Simon Cirenac, donijelo je vasi lijepi prihod. Prije je imao radenika, nad kojima je morao stajati neprestance sa štapom u ruci i goniti ih na posao, a ove se godine čovjek sasvim preporodio. Nije trebalo po cijele dane i sate da stoji na sunčanoj žegi i da pazi i viče na radnike, već je bez ikakve brige cijeli posao povjerio Cirencu, koji ga je savjesnije obavljao, nego što bi to on sam učinio.

A to se Matatiji ben Danijelu tako svidjelo, da je jednoga popodneva, kada je sa Simonom Cirencem obilazio rodna polja i prigledao ih, razdragano rekao:

— Simone, ti si vrijedan čovjek!

— Hvala ti, Matatijo, na lijepim riječima! Milo mi je, da to spoznaješ i priznaješ.

— Već sam dosta ostario. Imao sam kojekakvih radnika i marljivih i lijenih, i takvih, koji su mi u vinogradu, na polju i u vrtovima načinili više štete nego koristi, ali ovakva radnika, kakav si ti, nijesam još nikada imao. Videći tvoju mravljnu marljivost, tvoju veliku savjesnost u svakom poslu, koji sam ti dosele povjerio, nakanio sam, da te za tvoju marljivost i nagradim. Vidiš onaj komad plodne zemlje tamo ispod onoga brežuljka?

Cirenac nadnese ruku nad oči, da mu ne smetaju sunčane zrake, i zagleda se u mjesto, koje mu je Matatija ben Danijel označio, a tada odvrati:

— Vidim, gospodaru!

— Ono darujem tebi i tvojoj brojnoj dječici uz uvjet, da ćeš mi i dalje tako lijepo obrađivati moj posjed.

Siromašni radnik nije pravo vjerovao svojim rođenim ušima, da li je dobro razumio Matatinjine riječi. U prvi se čas nije mogao snaći od prevelike sreće i radosti. On, koji dosele nije imao ni toliko svoje zemlje, koliko bi mogao pokriti svojim žuljevitim dlanom, on eto najednom dobiva cijeli veliki komad. I to će biti njegovo pravo vlasništvo, koje će moći u času smrti da ostavi kao baštinu dječici svojoj. Odsada će biti i on posjednik plodne zemlje, a njegova će dječica imati više hljeba i povrća nego dosada. Njegovo dakle poštenje i njegova marljivost nijesu ostali nezapaženi i nenagrađeni. Poštenje je ipak pobijedilo. Dugo je čekao, dugo se mučio i prebijao ovim svijetom, dok konačno evo nije i on nagrađen...

Snenadane sreće obliše ga najprije suze radosnice, a zatim suze zahvalnice. Od prevelikoga ganuća sagne se do Matatinjine desnice, uhvati je najprije čvrsto, a onda je s poštivanjem poljubi u znak velike zahvalnosti.

Toga dana nije bilo niti u Nazaretu a ni u cijeloj nazaretskoj okolini srećnijega čovjeka od Simona Cirenca. Koga bi god poznatijega susreo, zaustavio ga i pričao mu svoju sreću i radost.

A kada se uveče toga dana vraćao ispod gradskih zidina svojoj spilji, sjetio se opet onih lijepih utješnih riječi mladoga nazaretskoga tesara, koji mu je onomadne rekao: »Ako je volja Gospodinova, tvoja će se želja ispuniti. Još nitko nije otišao neutješeno ispred Njega, pa vjeruj, ne ćeš ni ti!«

I u njegovoj priprostoj duši javljao se sada novi tračak nade. On je sad bio uvjeren, da nije daleko čas, kada će se moguće ipak ispuniti njegova davna želja za vlastitim domaćim ognjištem. I nikada do-sele nije bio tako uvjeren kao u ovaj čas, da pošten rad donosi sreću, zadovoljstvo i boljitak...

Pa kada je jednoga jutra idući na molitvu u zbornicu opet sastao mladoga tesara iz Nazareta, pohrli k njemu veseo i sretan i reče mu:

— Mladiću, ti si imao pravo onomadne, kada sam ti se gorko požalio na svoj teški udes. Rekao si mi, da ispred Gospodina nije nitko otišao neutješeno, pa da ne ću ni ja. Ti si bio prorok moje sreće!...

Licem mladoga nazaretskoga tesara preleti lak blaženi smiješak. U svojoj plemenitoj i nesebičnoj duši osjećao je zadovoljstvo, što je pred sobom gledao čovjeka rada, koji je po svojoj postojanoj i neumornoj marljivosti postigao svoju zemaljsku sreću...

III.

Slijedećeg proljeća, kada su topli sunčani traci probudili zemlju od kratkoga zimskoga sna, a različite voćke procvjetale lijepim cvjetićima, gradila se na darovanom zemljištu Simona Cirencu malena skromna kućica. I kao što je Simon nekoć kao radnik sa suznim očima nosio građu na tuđim gradilištima, tako je sada opet sa suznim očima, ali suznima od sreće i zadovoljstva, prinosio građu za svoj vlastiti dom, u kojem će sa svojom porodicom uživati časove sreće i mira. Odsele se ne će više povlačiti po spiljama i pećinama, već će u svom vlastitom domu sklanjati svoju glavu.

Pa kada je trebalo izraditi i postaviti na kuću grede i roženice, pozivao je staroga tesara Josipa, koji je zajedno sa svojim mladim pomoćnikom radio

Svojim je vlastitim rukama pomagao graditi Cirencu dom...

od zore do mraka i žurio se, da što prije dovrši tesar-ski posao. Vidio je na Simonu Cirencu, da je nestrpljiv i nekud uzrujan. Jedva je iščekivao, da može hladnu,

tamnu i vlažnu spilju zamijeniti svojom novom kućicom.

Mladi je nazaretski tesar svojim vlastitim rukama pomagao graditi Cirencu njegov novi dom, u koji će se presrećni Simon useliti sa svojom ženom i sitnom dječicom. Poput veselih ptičica potrčala su Simonova dječica oko nove kućice cvrkutala zajedno s ptičicama u voćnjaku i veselila se Božjoj prirodi toplomu suncu i zelenoj travi. A toj njihovoj djetinjskoj nestašnosti i nedužnoj radosti veselio se i mladi tesar. Češće ih je znao sabrati oko sebe i pričati im o mudrosti i neizmjerljivoj ljubavi Gospodina Boga, koji nije sam otac Izraela već i Rimljana i Grka i svih naroda na zemlji. Tu malenu i nestašnu dječicu ljubio je mladi tesar svim žarom svoga toploga i plemenitoga srca, u kojem je živjela velika i neizmjerljiva ljubav za sve ljude bez razlike. I sama njegova majka zajedno s njegovim starcem hraniteljem divila se čestoputa toj velikoj ljubavi svoga sina. A i djeca su se rado okupljala oko njega i bila su najsrećnija, kada su smjela sjesti na njegovo krilo ili kada bi se doticala njegove bujne kose ili njegove haljine. To je bio vrhunac njegove djetinjske sreće. Taj mladi, dobri tesar iz Nazareta znao ih je tako milo i lijepo gledati, znao se s njima i poigrati, metao je na njih svoje ruke i blagosiljao ih. A to se njima tako sviđalo, da su se gurali k njemu i svako je htjelo da na svojoj glavici ili ramenu osjeti njegovu ruku, koja je bila unatoč teškom tesarском poslu tako savršeno lijepa i bijela.

Simon Cirenac znao je češće koriti dječicu, da ne dosađuju mladomu tesaru, ali on bi ga znao prekinuti riječima:

— Pusti djecu k meni, jer takvima pripada kraljevstvo nebesko!...

A kada dječica ne bi po nekoliko dana vidjela mladog tesara, bila su nužna i nevesela i neprestano su pitala svoje roditelje:

— A gdje je onaj dobri, mladi tesar iz Nazareta?

Konačno je jednog vrućeg ljetnog dana kućica Simonova bila sasvim zgotovljena. Nitko srećniji od njega i njegove djece! Duša je njegova klicala tog dana neizmjernu hvalu Gospodinu i iz njegovih priprostih grudi vinuo se hvalospjev Jehovi, kojim je nekoć veliki i slavni kralj David slavio dobrotu Božju. Iz dubine je srca klicao:

»Hvalim te, Gospodine, cijelim srcem svojim
U zboru pravedničkom i u skupštinama.
Slavna su i velika djela njegova,
I pravda njegova ostaje do vijeka.«

I iz njegovih se grudi vinuo hvalospjev Jehovi...

IV.

Punih je sedam godina Simon Cirenac živio u svojoj kućici sretan i zadovoljan. Djeca mu napredovala u zdravlju, poštenju i u pobožnosti, i on je postao za to vrijeme već i imućniji čovjek. Dva najstarija, sina Aleksandar i Rufo, pomagala su mu u svagdanjim poslovima, pa je svaki posao lijepo napredovao. Na svakom se koraku vidjelo u njegovu skromnom domu obilje Božjega blagoslova, jer Gospod ne za-

pušta onih, koji su mu vjerni i koji u strahu poštuju ime Njegovo i veličaju slavu Njegovu.

Za to vrijeme promijenilo se štošta u malom Nazaretu. Staroga tesara Josipa, koga je cijeli grad poštivao zbog njegove poniznosti, uzornoga poštenja i svetoga života, nije bilo više u životu. Gospod ga je pozvao jednoga dana k sebi, da ga nagradi vijencem slave za njegova dobra i plemenita djela. Ostade njegova udovica Marija, koja je živjela skromno u svojoj malenoj kućici. Sin njezin, mladi tesar, izbivao je već preko tri godine iz Nazareta. Putovao je po cijeloj Judeji, Galileji i Samariji i kao učitelj naučao riječ Božju. Narod se jatomice skupljao oko njega, da čuje njegove mudre nauke i propovijedi. Glas je o njegovoj mudrosti dopirao i preko granica judejske zemlje, i iz dalekih su strana hrlili radoznali k njemu, da čuju njegovu riječ. Proglasili su ga prorokom i velikim čudotvorcem. Pripovijedali su, da ima čudesnu moć, jer da uskrisuje mrtve, liječi gubave, slijepima vraća vid, a iz opsjednutih da izgoni đavle.

Simon Cirenac žalio je za njim, što ga već tako dugo nije vidio. Još više su za njim žalila njegova djeca, koja su se uvijek ugodno sjećala njegove velike ljubavi, blagosti i dobrote. Nije bilo dana, da nijesu spominjala njegovo ime i toliko puta poželjela, da se opet vrati u tihi Nazaret, da ga vide, i da im opet pripovijeda o slavi, moći i dobroti velikoga Jehove, kao što im je onda pričao, kada su bili manji i kada su mu sjedjela na krilu i gladila njegovu lijepu dugu kosu i ono visoko umno čelo. U njihovoj mladenačkoj duši ostadoše duboko utisnute one njegove divne modre oči, koje su znale tako duboko prodirati u njihovu dušu. I premda je on bio samo obični nazaretski tesar, pomoćnik svoga pooćima i hranitelja, ipak su u njemu gledali neko više, tajinstveno biće, koje mnogi i mnogi nijesu pravo shvaćali: Njegove su pouke i riječi bile tako dubokoumne i mudre, da ih često ni učitelji u zbornici nijesu pravo razumjeli

i da su morali dugo i dugo o njima razmišljati, da shvate njihovu pravu sadržinu...

Cirenčeva su djeca iz dana u dan uzalud željno iščekivala mudroga tesara, jer se On nije više vraćao u roditeljski dom. U dalekim stranama dolje na jugu naviještao je kraljevstvo Božje i slavu Oca nebeskoga.

V.

Navršila se treća godina, što je mladi nazaretski tesar počeo javno naučati novu nauku, koja je ljuto uskomešala židovske svećenike i poglavice. Simon Cirenac pošao je također sa sinovima Aleksandrom i Rufom kao i svi ostali Židovi o pashi u Jerusolima, da ondje obavi svoje vjerske dužnosti. Već je na putu iz Nazareta u Jerusolima u malenom mjestancu Betelu, gdje se odmarao s ostalim hodočasnicima, čuo, da su poglavari židovski uhvatili nekakvoga proroka iz Nazareta i da su ga optužili, da nauča krivu nauku i da radi protiv države i cesara. Čuvši Simon te nepovoljne glasove teško se zbog njih uzrujao. Znao je, da se to ne tiče nikoga drugoga nego njegova dobročinitelja, koji mu je prije sedam godina sagradio kućicu i pomogao mu u njegovim teškim časovima, a da za to nije htio da uzme nikakve plaće. Iz čiste samilosti prema njemu i njegovoj dječici zbog njihova velikog siromaštva i iz iskrene ljubavi prema njemu kao bližnjemu on je dragovoljno i spremno radio na njegovoj kućici. I toga plemenitoga mladoga čovjeka, u čijem je srcu bila samo velika ljubav i beskrajna dobrota, toga su eto optužili, da buni narod i da ruši državni mir i poredak...

Put od Betela do Jerusolima bio mu je daleko duži nego sva ona velika udaljenost od Nazareta do Betela. Upravo nije mogao da iščeka čas, kada će stići u sveti grad, da čuje, što se zapravo desilo s mladim tesarom iz Nazareta. Pa kada je stigao oko četvrte* ure dopodne u Jerusolima, prvo mu je bilo,

* Oko deset sati prije podne po današnjem računu.

da je odmah već na gradskim vratima upitao rimskoga vojnika, koji je stajao na straži :

— Da li je istina, da su uhvatili proroka iz Nazareta ?

A ovaj mu suhoparno odvrati :

— Istina je ! Eno ga već kod prokuratora, da mu sudi.

Ta ga je vijest silno porazila. Ipak je dakle istina, što je čuo u Betelu. Njegov je dobročinitelj pače već bio na sudu pred prokuratorom. Tu nije bilo šale. Prolazeći glavnim jerusalimskim ulicama začuje od prolaznika, gdje govore :

— Bit će osuđen na smrt, jer je hulio na Boga !

— On da je hulio na Boga ! ? — pomisli u sebi Cirenac. — To je laž ! On, kojemu je svaka riječ bila samo strahopočitanje i beskrajna ljubav prema Bogu, on da bi hulio na Boga ? Kako su mogli takvo što samo reći o njemu ? Samo krajnje iskvareno zlobno ljudsko srce moglo se takvom gadnom i podlom potvorom nabaciti na tu čistu i uzvišenu dušu, kakav je bio mladi tesar iz Nazareta.

I prve prolaznike, koje je susreo, ustavi i zapita :

— Gdje je prorok, koga su prošle noći uhvatili ?

— Upravo čas prije osudio ga je prokurator Poncije Pilat na smrt, — bio je odgovor.

— Na smrt ! — krikne on s nekim užasom — Ta on je nevin !

— To ti veliš, jer si sigurno jedan između njegovih, kojega je također zaludio svojom besmislenom naukom ! — porugljivo će jedan od građana.

— Ja ga poznajem bolje od vas svi ! — uzrujano će Simon Cirenac. — Samo najgora ljudska zloba može za njega reći, da je hulio na svevišnjega Jehovu !

— Pazi, neznalice, što govoriš, da ne bi i ti radi hule na Boga došao pred prokuratora ! Svatko, tko njega brani, krivac je kao i on sam !

Na tu grožnju odgovori Cirenac prezirnim pogledom i zaputi se prema onom dijelu grada, gdje je bila sudnica. Simon je dobro poznao cijeli grad, jer je već više puta bio u Jerusolimu. Žurio se, da što prije stigne do Litostrotosa ili sudnice, ne bi li ondje vidio njega i pobliže doznao za strašnu osudu.

No u času, kada je zakrenuo najbližim ulicama, koje su vodile prema Pilatovu dvoru, začuje najednom silnu graju i viku. U toj vici i buci nije pravo razabirao, što to narod viče. Bio se od žurbe i trčanja kroz različne uličice i stepenice sav usopio tako, da je već jedva dihao, a njegovi su ga sinovi Aleksandar i Rufo s teškom mukom slijedili. Na zaokretu jedne ulice, koja je vodila prema zapadu na brežuljak izvan grada, koji se zvao Golgota, ugleda golemu povorku naroda. U tili čas shvatio je sve. To su sigurno vodili mladoga nazaretskoga tesara. On se sklone u stranu na jednu povišenu stepenicu pred nekom kućom i stane promatrati žalosnu povorku . . .

Naprijed su stupali levite i ostali židovski svećenici, a u njihovoj sredini sadašnji i bivši veliki svećenik Ana i Kajfa. Na licima im je sjala radost i posebno zadovoljstvo. Veselo su međusobno razgovarali i od časa do časa gladili svoju dugu bradu, ispod koje je malo provirivala pozlaćena pločica sa znakom njihove velike svećeničke časti. Iza njih su slijedili židovski književnici i učenjaci, koji su cijelim putem nešto važno raspravljali i jedan drugomu dokazivali. Oko njih se natisnuo silan narod, koji se neprestano derao i vikao :

— Smrt Nazarećaninu !

— Smrt hulitelju vječnoga Jehove !

Napokon ugleda Simon i njega, svoga prijatelja i dobročinitelja iz Nazareta. Zaista to je bio on ! Ali jao, kako je izgledao ! Sav krvav, izmučen i isprebijan, bio je pun rana, brazgotina i modrica, u čelo i u glavu zatisnuli mu trnov vijenac, ispod ko-

kojega je tekla rumena krv te se cijedila niz obraze i bradu. Njegova lijepa jednostavna haljina, koju mu je nekoć satkala njegova dobra majka iz jednog komada tkanine, bila je također mjestimice zaprljana i krvava. Jedva se bijednik vukao. Svaki je čas posrtao pod težinom ogromnoga križa, koji je kao osuđenik morao sam da nosi i na koji će ga na Golgoti razapeti. Uz njega su vodili još dva zločinca, od kojih se jedan zvao Gesma, a drugi Disma. Vodili su ih zajedno s prorokom iz Nazareta, da cijelom narodu pokažu, kako je i on isti takav zločinac kao i ona dvojica razbojnika....

Neki mali dječarac na pô gô i bos nosio je pred Nazarećaninom pločicu, na kojoj bijaše nešto napisano. Cirenac pogleda i pročita prvi redak u aramejskom jeziku: »Isus Nazarećanin, kralj judejski.«

Prokurator Poncije Pilat dao je staviti takvi naslov, da se naruga Židovima. Njih je to ljuto zapeklo i bolilo, ali moradoše šutjeti. Bili su srećni, da im je uspjelo da dovedu Nazarećanina na Golgotu, pa su progutali i tu Pilatovu uvredu.

I dok je Simon Cirenac čitao taj porugljivi napis, najednom Nazarećanin posrne i padne. Rimski vojnici i sluge upravo pobjesniše i stadoše bijednoga Nazarećanina udarati šakama i nogama, a jedan od njih stao ga nemilo udarati debelim užetom, da mu je odmah koža puknula i prokrvarila na ionako već izmrcvarenim leđima, a rumena krv stala jače brizgati iz novih rana i cijedila se po tijelu i haljinama....

Uza sve zlostavljanje nije on ni pisnuo. Šutio je kao grob i samo je teško i isprekidano disao. Pokušao je da se dignu, ali nije mogao, jer je bio odviše izmučen i slab. Tada priskoči jedan vojnik i surovo ga podigne sa zemlje. Iznova mu natovariše teški veliki drveni križ na izmrcvareno rame. Kad je osjetio ponovno na sebi teret križa, klone opet, i da ga nijesu pridržali, bio bi i po drugi put pao na tle....

Simon Cirenac opazi u taj čas na njegovu izmučenom licu strahovitu bol. I za trenutak obuze ga neizreciva tuga i samilost. Suze mu navru na oči, on skoči među ono razulareno i bijesno ljudstvo i glasom punim teške tuge i bolne samilosti krikne:

— Dobročinitelju moj, što učiniše iz tebe! Evo me, da teret tvoga teškoga križa primim na sebe!

I dok su prisutni unaokolo okrenuli svoje glave i upravili poglede, da vide, tko se to usuđuje tako javno

Cirenac uprtio na svoja ramena teški drveni križ...

žaliti nesrećnoga proroka iz Nazareta, već je Cirenac uprtio na svoja jaka i široka ramena teški drveni križ.

Izmučeni Nazarećanin pogleda ga bolno, ali u tom njegovu bolnom pogledu bilo je u času te njegove najveće boli i muke toliko ljubavi i zahvalnosti, da je Cirenac još jače zaplakao i prošaptao:

— Zar si ti, Gospodine, to zavrijedio za svoja dobra i plemenita djela?

Bilo je to prvi put, otkako je Simon Cirenac poznao Nazarećanina, da ga je nazvao Gospodinom.

U času njegova najvećega poniženja upoznala je priprosta Cirenčeva duša pravu veličinu i uzvišenost Nazarećaninovu i nije više u njemu gledao običnoga tesara iz Nazareta već biće, koje nije od ovoga svijeta i koje ima posebnu uzvišenu zadaću, da se iz prevelike ljubavi žrtvuje za spas bližnjega svoga, za spas cijeloga čovječanstva...

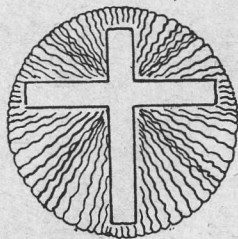
I dok je otac nosio na svojim leđima teški križ Nazarećaninov, stupali su za njim njegovi sinovi Aleksandar i Rufo i gorko plakali videći svoga dragoga očinskoga prijatelja i dobrotvora ovako izmučenoga i pogrđenoga...

Njihov je jecaj i plač bio tako bolan i iskren, da ih je izranjeni Nazarećanin usred najveće svoje boli privinuo k sebi i rekao :

— Ne plačite, djeco Simenova, za mnom, već neka vaša molitva bude namijenjena za spas vaš i vašega oca ! Samo kroz Golgotu dolazi se k uskrsnuću i životu !...

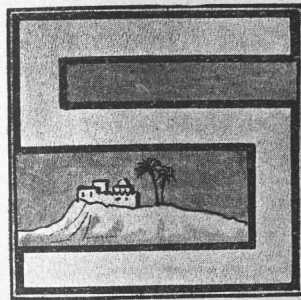
* * *

I zaista Simon Cirenac i oba njegova sina postadoše kasnije kršćani te kroz muke i boli Golgotškoga Mučenika i svoga velikoga Učitelja iz mladenačkih dana zadobiše uskrsnuće i život...

Pilatova kći.

I.

jena je sa mjedene kazaljke na uri sunčanici pokazivala upravo peti sat * prije podneva. Dan je bio za mjesec Nisan ** neobično vruć, kao da je usred ljeta, a ne da je cvijetno i blago proljeće.

Poncij Pilat, prokurator Judeje, tek je sad ustao.

Bio je nekud mrk i zlovoljan. Državni poslovi zadavali su mu dosta brigâ, ali još više jada. Židovi su bili nesnosan narod, i rimski je prokurator morao da bude u njihovoj zemlji potpuni državnik, da se snađe u teškim prilikama i u još težoj službi, koja mu je bila povjerenâ. Štogod bi učinio prokurator Judeje, makar bilo i najbolje, zanešenjaci su židovski u svakom njegovu činu gledali povredu svojih vjerskih svetinja i dizali na njega kuku i motiku. S ničim nijesu

* Po našem računu oko 11 sati prije podne. Židovi su naime počimali brojiti sate od 6 ujutro do 6 sati uveče.

** Nisan je židovski naziv za mjesec ožujak.

bili zadovoljni, svemu su vječito prigovarali i skoro svakoga upravitelja svoje zemlje tužakali neprestano caru u Rim. Taj postupak Židova kao i njihove vječite tužbe ozlovoljiše mnoge namjesnike toliko, da su neki od njih zaista bili gotovi krvnici Židova. To neprestano gloženje s jedne i s druge strane rađalo je neprestanim trzavicama, koje su bile pogubne po Judeju. Ne može se poreći, da nije bilo dosta krivnje i na samim prokuratorima. To su bili većinom rimski patriciji,* koji su u razularenom životu potrošili sav očinski imetak i tako osiromašili. Da im se u njihovu siromaštvu pomogne, slalo ih je carstvo u različite pokrajine, da se na račun pokorenih i potlačenih naroda nanovo obogate, da mogu i dalje živjeti u raskoši i obilju.

Kad bi takav propali i siromašni rimski patricij došao u pokrajinu za upravitelja ili prokuratora, bio je u njoj gotovo neograničeni gospodar. Radio je, što ga je bilo volja. Nametao je kojekakve poreze i namete i nemilosrdno globio cijelu pokrajinu, kojom je upravljao. I kada se narod dizao protiv svojih tlačitelja, koji su mu preteškim ucjenama i porezima upravo derali kožu s tijela, tada su carski upravitelji izvješćivali u Rim, da je ta pokrajina protiv rimskoga senata i da mrzi na cara. Dakako da su u dalekom Rimu vjerovali izvještajima svojih pouzdanika i upućivali ih, da s buntovnicima postupaju što strože i bezobzirnije.

Carski su upravitelji prikazujući narod svoje pokrajine kao protudržavan i buntovan mogli i dalje raditi, što su htjeli. Pače takve su pobune bile voda na njihov mlin, jer su mogli onda još jače i bezobzirnije pljačkati i udovoljavati svojoj pohlepi za bogatstvom i uživanjem.

Ali u Judeji je bilo sasvim drugačije nego u mnogim drugim pokrajinama prostranog rimskog carstva. Židovi su kao štovatelji jednoga i pravoga

* Rimski velikaši su se nazivali patriciji.

Boga mrzili iz dna duše Rimljane i kao pogane. Pa ako je prokurator htio da uvede kakvu ma i najmanju novotariju, dizali su Židovi viku i galamu do neba. Sadržina svake njihove tužbe bila je, da carski prokurator bezobzirno diraju u židovsku vjeru. I često najplemenitije nakane nekih boljih carskih prokuratora, koje su bile namijenjene boljitku i napretku židovske zemlje, morale su već unaprijed propasti, jer su zaslijepljeni Židovi gledali u svemu samo povredu svoga prastaroga vjerozakona. Nije onda nikakvo čudo, da je mnogi prokurator, koji je došao s plemenitim namjerama u židovsku zemlju, s vremenom postao tvrdoglav, bezobziran i neumoljiv. Takvim ga učiniše sami Židovi, koji su smrtno mrzili svakoga, koji je vladao pod sjenom carskih rimskih orlova.

Poncije Pilat je kao carski prokurator bio ipak u mnogome izuzetak od svojih prethodnika, koji su upravljali judejskom pokrajinom. Kao potomak nekoć bogate i ugledne rimske porodice bio je on čovjek, koji se vazda i u svakoj zgodi vladao otmjeno i dostojanstveno. Po svojoj naravi bio je dosta blag te nije bio baš sklon nasiljima i nepravdama. I upravo njega kao čovjeka obzirna i dosta blaga poslaše iz Rima u daleku judejsku zemlju, da svojom obzirnošću i susretljivošću stiša razbuktale strasti u toj vječito nezadovoljnoj pokrajini rimskoga carstva. Dakako da su i njega Židovi primili s nepovjerenjem i starom mržnjom, ali je on za prvo vrijeme svoga upravljanja nastojao da izbjegne svemu, što bi moglo povrijediti osjetljivost i vjersko uvjerenje židovskoga pučanstva.

Kada su Židovi spoznali tu njegovu obzirnost, počeli su opet govoriti, da se carski Rim boji židovskoga naroda, pa su postali još drzovitiji te su i njega češće tužakali caru u Rim. Pa kao što bi to svakoga pojedinca ozlovoljilo, tako je konačno i samoga obzirnoga Poncija Pilata, koji je doskora i sam spoznao, da je Judeja jedna čudna pokrajina,

u kojoj vječno ključa i vrije, i da su Židovi narod, kome ne može nitko zadovoljiti, upravljao on lijepo ili bezobzirno i nasiljem. Židovi su morali tužiti nekoga, a koga će, ako ne svoga prokuratora, na kojem su iskaljivali svoju mržnju na Rimljane.

Pocijepani su bili na različne stranke, kao što su bili naučeni, pa su se licemjerni Farizeji, strogi Eseni, bogati Saduceji i nemirni Samarićani mrzili sami među sobom tako, da su te njihove međusobne strasti i prepirke dovele židovsku zemlju najprije do rimske pokrajine, a kasnije i do njezine konačne propasti.

I zato je položaj carskoga prokuratora u Judeji bio veoma težak, a često upravo nesnosan. Ako je po zakonu i pravdi dosudio pravo jednoj stranci, vikali su protivnici, da je prokurator podmitljiv i pristran, pa eto opet tužbe na njega u Rimu. No Poncije Pilat, koji je bio bistar čovjek, brzo je spoznao, što je glavni uzrok neprestanim tužbama na carske prokure, pa je na sve moguće načine nastojao da izbjegava, da se ne miješa u stranačke prilike židovske zemlje. On nije huškao pristaše jedne stranke protiv druge, kao što su to radili prijašnji prokure, već je strpljivo iz prikrajka s filozofskim mirom gledao i promatrao, kako se Židovi sami međusobno mrze i progone. A kada su znali u njega potražiti pravde ili zahtijevali da izrekne presudu nad ovim ili onim, tada je lukavi Poncije Pilat vazda tako sudio, da nitko nije bio posve nezadovoljan.

U duši je svojoj mrzio Židove. Oni su bili u njega govima očima narod bez značaja, koji je svakoga smrtno mrzio i proganjao, tko nije bio rođeni Židov. U vjerske njihove svetinje nije dosele nikada dirao, pa zato su ga mnogi, premda je bio poganin i Rimljanin, poštivali kao čovjeka, koji je imao razumijevanja s njihovom vjerskom osjetljivošću jamačno više, nego ikoji dosadani namjesnik. Ali i Pilat je imao jedno zlo, a to je bilo njegova velika gramzljivost za novcem i pohlepa za imetkom.

Poticao je iz ugledne rimske porodice, koja je nekoć bila vrlo bogata, ali prekomjerni i raskošni život iscrpio je bogatu riznicu njegove obitelji, te se on našao u prilikama, kada se morao pomalo zaduživati, da sačuva prijašnji ugled i sjaj svoga roditeljskoga doma. Da izbjegne posvemašnjoj propasti, ishodi sebi po moćnim prijateljima svojim na carskom dvoru, da ga imenovaše prokuratorom Judeje, što mu je bilo to lakše, jer je njegova žena Prokula Klau-dija bila u bližem srodstvu sa samim carem Tiberijem. Po ženi dobio je također lijepu imovinu, ali to sve nije bilo dosta za jednu patricijsku rimsku kuću, koja se natjecala prije u raskoši i bogatstvu i s najbogatijim rimskim velikaškim porodicama. Poncije Pilat trebao je novaca i opet novaca. U utjerivanju državnoga poreza i drugih daća nije bio ni najmanje obziran. Do zadnjeg dinara morali su Židovi da plate državne daće u njegovu blagajnu, od kojih je država dobivala vrlo malo, jer je najveći dio svih dohodaka judejske pokrajine iščeznuo u dubokim džepovima prokuratorove nezasićenosti.

I on je zaista bio potpuno zadovoljan sa svojim položajem kao upravitelj židovske zemlje. Dohoci su pritjecali u znatnoj visini, i on je živio daleko bolje i udobnije nego li prije u Rimu, a uz to je bio vrhovni poglavar jedne cijele pokrajine, koja je morala slušati njegove odredbe i zapovijedi. A to je njemu godilo. Da je ostao u carskom Rimu, živio bi teško: morao bi se sve više zaduživati te bi imao slab ugled, a ovako kao carski visoki službenik bijaše čovjek ugledan i moćan. I zato je nastojao iz svih sila, da se što dulje održi na svom položaju.

Uz bogatstvo smatrao je najvećom i gotovo jedinom srećom svoga života, da se može dobro najesti i napiti kao i stotine njegovih patricijskih drugova i prijatelja u Rimu. To je već od najranije svoje mladosti vidio i uživao u roditeljskom domu, pa je smatrao velikom nesrećom, ako nije svaki dan bilo na njegovom stolu barem do deset najfinijih jela.

Časnici rimske posade u Jerusolimu rado su zalazili u prokuratorov raskošni dom, jer su tu vazda našli pun i bogat stol. Njegove gozbe bijahu na glasu po svoj Judeji, i stari strogi Židovi silno su zamjerali prokuratoru, što ovako raskošno živi. Dakako da se on nije na to ni najmanje osvrtao. I da nije bio miroljubiv čovjek, bio bi već sigurno zaradi tih židovskih prigovora došao u oštar sukob s njima. Ali on se držao one stare: »Govorite vi, Židovi, što vas volja, samo kada je meni dobro!«

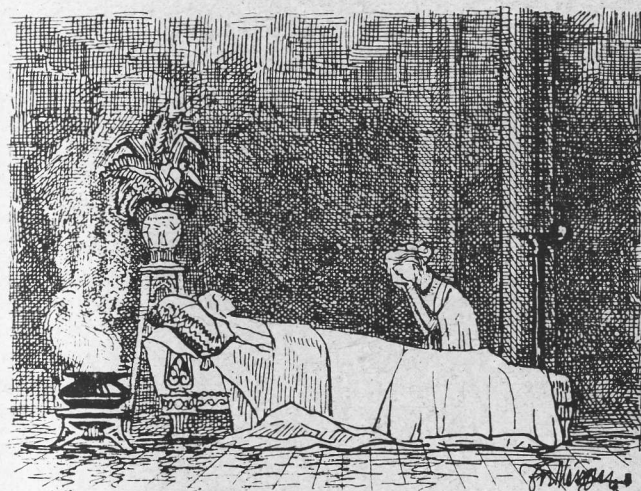
U svojoj porodici nije bio Poncije Pilat najsrećniji. Istina, ženu svoju Prokulu Klaudiju poštivao je već zbog toga, što mu je donijela lijep i bogat miraz i što je po njoj kao carevoj rođaci došao do judejske prokuratorure. Ali u svojoj jedinjoj kćeri Korneliji Juliji bio je zaista nesrećan. Već neke dvije godine bolovala je na teškoj padavici, koju dosele nije mogao nitko izliječiti. Da je izliječe od te teške bolesti, vodili su je k svima glasovitim ne samo rimskim i grčkim liječnicima, već i istočnjačkim vračarima, da joj povrate prijašnje njezino zdravlje iz ranoga djetinjstva.

Prokurator je nada sve ljubio to svoje jedino dijete, koje je bilo upravo neobične ljepote. Tko je Pilatovu kćer Juliju Korneliju samo jednom vidio u životu, taj zadugo nije mogao zaboraviti njezine neobične i vanredne ljepote. Bila je sama krv i mlijeko, dubokih crnih očiju, crne kose, koja joj je sezala skoro do zemlje, bijele puti kao najčišći alabaster i struka kao kakva rimska božica. Dok je bila još manja u Rimu, dolazili su u dom njezinih roditelja najglasovitiji rimski kipari, da se dive njezinoj osobitoj ljepoti i da prema njoj zamišljaju kipove rimskih božica, koje su podizali carevi ili pojedini bogati patriciji.

Kada joj je otac Poncije Pilat postao prokurator Judeje, bila je u dvanaestoj godini života. Unatoč teške padavice razvijala se ona brzo, a tjelesna joj je ljepota bivala iz dana u dan sve veća. Izgledalo je, kao da se priroda nemilo igra s tim nedužnim djevoj-

četom. Uza svu njenu neobičnu ljepotu bila je tako nesrećna, da ju je padavica sve više hvatala, što je više napredovala u ljepoti i u godinama.

Bijedna i zabrinuta njezina majka Prokula Klaudija sve je više očajavala od boli i tuge gledajući svoju jedinu prekrasnu kćerku, kako je nesrećna s neizlječive bolesti. Dane i noći probdjela je u plaču i besanici. Bilo je dana, dok su još boravili u Rimu, da je kao luda bježala od jednoga hrama do drugoga i prinostila žrtve paljenice kipovima bogova, naročito

Dane i noći probdjela je u plaču i besanici...

Jupiterovim i Eskulapovim, koga su smatrali bogom ljekarstva, te koji vraća izgubljeno zdravlje. Pa kada nijesu pomogle žrtve paljenice, tada je mazala Eskulapove kipove najskupljim dragocjenim pomastima, ne bi li ga udobrovoljila, da povratu prijašnje zdravlje njezinoj bijednoj kćeri. Ali nažalost sve to nije ništa pomoglo. Teški grčeviti napadaji ne samo da nijesu jenjavali, već su nasuprot bivali sve češći i jači.

A kada je Poncije Pilat postao prokurator Judeje i kada su se doselili u Cezareju, gdje je bilo glavno sjelo njegovo, tada je zabrinuta Prokula Klaudija tražila lijeka i pomoći u svakoga glasovitijeg vrača, za koga se pročulo na istoku. Dakako da ni oni nijesu mogli u toj teškoj bolesti ništa da učine. Bili su to većinom kojekakvi šarlatani i varalice, koji su svojim tobožnjim čudesima i gatanjima zavaravali neuki svijet, koji je vjerovao u njihovu nadzemaljsku moć.

Kada su Poncije Pilat i njegova žena Klaudija stigli u Judeju, tajili su isprva tešku bolest svoje jedinice. I samoj služinčadi izdali su najstrože naloge, da pred Židovima i uopće pred nikim ne smiju da pripovijedaju o bolesti njihove kćerke Kornelije Julije. Nijesu htjeli, da se Židovi raduju tome, kako prokuratorova kćerka teško boluje. Ali to nije moglo da ostane za dugo vremena tajnom i nije se dalo sakrivati.

Jednom zgodom, kada se Kornelija Julija šetala nekog ljetnog dana sa svoje dvije robinjice gradom Cezarejom, najednom je nasred ulice spopali grčevi i svalili je na pločnik. Ona se sirota počela bacati i previjati, na usta joj navalila pjena, a one divne crne oči počele se prevrtati, a lijepo joj se ružično-mliječno lice posve izobličilo. Prolaznici Židovi, kad su ugleдали taj strašni prizor, počеше bježati od nesrećne prokuratorove kćeri kao od nečastivoga i stadoše u strahu vikati:

— Ona je opsjednuta od đavla! Bježite, Židovi!

A drugi su u svojoj židovskoj zlobi i mržnji na sve, što je rimsko i prokuratorovo, s nekom posebnom zloradošću govorili:

— Ha! To je kazna svesilnoga Jehove za sve one nepravde, što ih njezin otac prokurator čini nama Židovima!

I tako se doskora cijelom Judejom pronio glas, da je prokuratorova kći opsjednuta od samoga đavla, pa su poradi toga još i više počeli mrziti Poncija Pi-

lata, jer se u njegovu domu nastanio sam đavao. Kod drugih plemenitijih ljudi, koji imaju iskrenog osjećaja za takve nesrećnike i bijednike, koji boluju na padavici, izazvala bi ova strašna bolest iskrenu sućut, a kod Židova je naprotiv pobudilo radost i uživanje, a sve samo zato, jer je Julija Kornelija bila Rimljanka i kći judejskog prokuratora. Mržnja njihova sezala je tako daleko, da su smrtno mrzili i njegovo nedužno dijete, koje nije dosele nanijelo nikome nikakve nepravde ili zla.

A to je bilo upravo ono, što se i Poncija Pilata i njegove žene Prokule Klaudije tako teško i bolno doimalo. Ta prekomjerna i bezgranična židovska mržnja znala je u posljednje vrijeme toliko ogorčiti i razbjesniti prokuratora, da je i u njemu rasla sve veća mržnja na narod, koji je javno govorio, da se raduje, što je prokuratorovu kćerku snašla teška i neizlječiva bolest.

Pa i u danima, kada su se grčeviti napadaji kod njegove kćeri češće javljali i gledajući tu veliku i neizlječivu nevolju njezinu, zabolilo ga roditeljsko srce i on se u svom očaju i nevolji podavao piću. Cijele je noći pio teška sicilijanska vina, da u pijanstvu i mamurluku lakše zaboravi svoju obiteljsku nesreću. A u takvu mamurluku postajao je sve bjesniji na Židove, koji su se radovali njegovoj roditeljskoj nesreći i boli, pa je znao počinuti počesće i on koju tu nepravdu govoreći svojima:

— Neka! Ne marim! Kada se oni zlobno vesele nesreći moje nedužne Kornelije Julije, neka osjete i moju ruku! Htio sam da budem vazda obziran i pravedan s njima, ali vidim, da ne ide! Zgaziti valja tu židovsku gamad kao crve!

A tako je ljutit bio i ovoga dana, kada je sjena kazaljke na uri sunčanici pokazivala peti sat prije podne, u koji je tek ustao, jer je cijelu noć proveo u piću i teškome mamurluku.

II.

I dok je prokurator Judeje u teškim italskim vinima zatomičivao svoju očinsku bol i tugu zaradi svoje ljubljene kćerke, dotle je ona ležala u svojoj spavaonici kao uzeta i potpuno iznemogla. Bila je kao voštani kip, u kome nema života. Tek slabo nadimanje grudi i po koji dublji i bolniji jecaj odavao je, da je to nesrećno djevojčice još u životu. Posljednja tri ili četiri dana pojavila se strahovita bolest u tolikoj mjeri, da je očajna okolina izgubila već svaku nadu, da će lijepa i plemenita djevojka ostati živa. Robinje, koje su dan i noć boravile uz nju, čupale su sebi kosu od boli i zaprepaštenja gledajući one teške boli i muke i odvratne prizore, koji su se javljali, kada je nastupala bolest. A tek nesrećna njihova gospodarica Prokula Klaudija, koja je svaki put kao ludu trčala iz jedne odaje u drugu, vriskala od strave i sama polumrtva padala na svoju nesrećnu kćerku, koja se trzala i bacala u strašnim grčevima. Preteška bol nesrećne majke bila je to teža, što je znala, da toj strašnoj bolesti ne može da nađe nigdje lijeka ni olakšice. To su joj rekli i svi vrsniji liječnici, koji su dosele pokušali liječiti njezino jedino dijete. Od prevelikog napora, boli i oćajanja već je i sama toliko klonula, da je sličila više sjeni negoli živom stvoru. No najstrašnija joj je pomisao bila, da će to lijepo dijete doskora zauvijek izgubiti. Ta ju je pomisao dovodila gotovo do ludila. Iako je nesrećna njezina kćerka toliko trpjela od padavice, iako ju je gledala u onim strašnim trzajima i mukama, ipak su ti napadaji i popuštali, pa je bilo dana, kada se nijesu javljali, a njezino se dijete onda opet veselilo, kao da i nije nikada bilo bolesno. Imala ju je pred sobom, gledala ju je i uživala u njezinoj neobičnoj ljepoti. Ona je ipak živa, ona je tu i s njom se razgovara i raduje se, kada joj je dijete veselo. Ali kada je izgubi i to zauvijek izgubi, onda će biti kraj i njezinu životu. S njome leći će i ona u grob. Te strahote ne će moći preboljeti, jer je ionako već shrvana i potpuno satrvena. Da

je i više djece, gubitak se ni jednoga tako lako ne zaboravlja, a kamo li, kada je to jedino dijete i još k tomu ovako lijepo i plemenito, kao što je njezina Kornelija Julija... I pomisao na to, da će je možda za koji sat ili najdulje dan gledati hladnu i ukočenu na odru, tako je je zaokupila i poništila, da je počela oćajno vikati ispruživši ruke prema kipovima kućnih bogova:

— O, nemilosrdni vi krvnici! O, nemoćni vi bogovi, zašto ste takvi?! Gdje je tvoja boćžanska moć, Eskulape, da mi ne ozdravljaš moga jedinog djeteta?!

Padala je na koljena i grčevito grlila kip Eskulapov...

Da, sada vidim, da si ili krvnik ili posvema nemoćan, pa te zato mrzim i prezirem.

A kada se opet ponešto sabrala, tada je cijelim tijelom prošla jeza, što je ovako teško uvrijedila svoja boćžanstva, pa je zapala u ponovni plać, padala na koljena i grčevito grlila kip Eskulapov moleći milost:

— Oprosti mi, Eskulape, ti bože, koji daješ zdravlje! Oprosti! Izrekla sam čas prije one riječi u prevelikoj svojoj boli nad pomisli, da bi mogla zauvijek izgubiti svoju jedinu Korneliju Juliju!

Ali ozdravljenja nije bilo usprkos svim vrućim molbama, usprkos najdubljem pokajanju Prokule Klaudije, te možda najbjednije majke u cijeloj Judeji.

Eskulap je ostao gluh na sve njezine vapaje...

Za tešku bolest njezina jedinog djeteta trebalo je drugoga, daleko uzvišenijega i mogućnijega liječnika. A gdje da ga nađe? Gdje je taj, koji bi mogao da ozdravi njezino dijete? Kao zabrinuta majka sve je već pokušala za spas svoga djeteta, ali sav napor i sve dosadanje njezine težnje bile su uzaludne.

I pitala se ponovno zdvojna i satrvjena:

— Ima li uopće liječnika, koji bi mogao ozdraviti moju Korneliju Juliju?

Na to pitanje nije sebi mogla jasno odgovoriti, jer nije vidjela kraja svojoj materinskoj boli i tuži...

III.

Bilo je u rano jutro petka pred židovskim Vazmom. Jerusolim, sveti grad Izraela, bio je pun stranaca, koji se slegošu iz svih židovskih krajeva, da prema propisima svoga vjerozakona obave vjerske pobožnosti u veličajnom hramu svesilnoga Jehove, jedinoga pravoga i živoga Boga. Kao u kakvoj ogromnoj košnici sve je brujilo i vrvalo od silnoga ljudstva, koje se natisnulo u sveti grad. Jedva se prolazilo i onako tijesnim i uzanim gradskim ulicama, gdje su pred kućnim vratima, na kamenitim klupama i istrošenim stepenicama posjedali umorni starci, žene i malena djeca, kojima se na licima vidjelo, da su izmoreni od dalekog puta i napornog hodanja. Ali sve su to oni nakon časovitog odmora brzo zaboravili, a duša i srce napunjalo im se zadovoljstvom i posebnim miljem, što su srećno prispjeli u sveti grad svojih

praotaca, da se u predivnom hramu, koji se caklio i bjelasao na proljetnom suncu, poklone Onomu, koji je Izrael odabrao za svoj narod...

Ali ovoga jutra bio je cijeli sveti grad Jesusolim neobično uzrujan, jer su uhvatili proroka iz Nazareta, Isusa Krista, na koga su licemjerni i osvetljivi farizeji i zlobni književnici odavna već vrebali, da ga predadu u ruke vlasti. Optužiše ga, da buni narod protiv cara i državnih vlasti i da huli na samoga Jehovu. Svojom uzvišenom i plemenitom naukom smetao je svećeničkim poglavicama i židovskim književnicima, jer je propovijedao međusobnu ljubav, koju su oni mrzili. Njihova ljubav bijaše utjelovljenje u mržnji, osveti i licemjernosti, a glavni im je cilj bio, da svom bližnjemu što više naškode i da ga unište, ako nije bio istoga mišljenja kao i oni. Isus Nazarećanin nazivao ih je »pobijeljenim grobovima«, koji su izvana lijepi i bijeli, a iznutra puni smrada i truleži. Konopcem ih je tjerao iz predvorja Gospodnjega hrama, prstom je javno upirao u njih i govorio skupljenom narodu, da su licemjerci i podlaci. Zato su ga mrzili i progonili, hvatali za svaku njegovu riječ i uhodili ga kod svakog njegova naučanja. I kada je njihova bjesomučna mržnja došla do vrhunca, tada počеше vikati na njega, da psuje i svemogućega Boga, pa ga izdajom njegova učenika Jude iz Kariota uhvatiše i predaše svojim vlastima, da mu sude...

Munjevitom brzinom pronio se cijelim Jerusolimom glas:

— Uhvatiše krivoga proroka, koji grdi Jehovu!

A oni, koji su bili iz udaljenijih krajeva, pitahu opet:

— Je li to onaj, koji se proglasio Mesijom Izraela?

Ali bilo je i takovih, koji su govorili:

— Pa on je dobar i plemenit! On je milosrdan! Tolikima je pomogao! Vidjeli smo na svoje rođene oči, kako je slijepima vratio vid, kako je teško bo-

lesne gubavce, koje nije dosele nitko mogao izliječiti i kojih se svatko klonuo, posvema izliječio. Pače vidjeli smo, kako je i mrtve vratio u novi život! Zar toga da su predali sucima? A zašto? Zar zato, što je učinio toliko dobra ljudima?...

Kada su farizeji čuli te riječi i pohvale iz ustiju naroda, veoma se pobojaše, da ne bi takve izjave omele njihova nastojanja i težnju, da Krista Nazarećanina dovedu do smrtne kazne, pa su počeli još jače vikati :

— On je to samo zato činio, da mu ljudi povjeruju, da je on sin Božji! I što mislite: On se pače gradi i Bogom! To je takva pogrda na svevišnjega Jehovu, da će za te bogumrske riječi pasti nesreća i velika nevolja na cijeli Izrael, ako ne bude osuđen!

I lakovjerni je narod povjerovao više licemjercima nego onima iz puka, koji su govorili istinu i koji su vidjeli djela Krista Nazarećanina.

Pa kada se pročulo, da su Ga odveli velikim svećenicima Ani i Kajfi, koji su ga imali da ispituju radi Njegove tobožnje krive nauke i hulenja na Boga, počeo se silan narod poput ogromne bujice valjati prema kućama velikih svećenika, da čuje, što će biti s Kristom, dok su se opet drugi tiskali i gurali kroz mnoštvo iz želje, da vide na rođene oči toga proroka, na koga se digao cijeli sveti grad Jerusolim.

Međutim dok se jedan val naroda dogurao uz vik, krik i kletve do Anine i Kajfine kuće, već nije bilo proroka ondje, jer ga odanle odvedoše upravitelju Ponciju Pilatu. Židovsko naime vijeće nije imalo vlasti, da na komu izvrši kaznu. To je pravo pripadalo prokuratoru Judeje. Stoga počеше farizeji i njihovi pristalice i pomagači iz sveg glasa vikati :

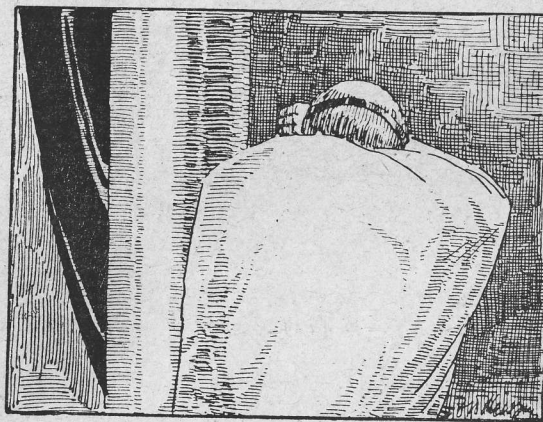
— Odvedimo ga prokuratoru Ponciju Pilatu!

— Neka mu on sudi!

I taj zavedeni i kukavni narod namjesto da u hramu Gospodnjem vrši svoje vjerske čine i molitve, zaradi kojih je došao u sveti grad svojih praotaca,

on se podstreknut mržnjom svojih svećenika, učenjaka i književnika valjao jerusolimskim ulicama i neprestano pogrđivao Onoga, koji je nikao u njihovoj sredini, koji je učinio toliko dobra njima i koji je propovijedao i naučao samo ljubav, istinu i jednakost. Gdnna i podla mržnja zavela ih je tako daleko, da su tražili za najplemenitijega i najuzvišenijega čovjeka, da bude osuđen...

Upravo u praskozorje toga istoga dana spopadali su prokuratorovu kćerku sve jači i žešći grčevi. Svi su prisutni vidjeli, da je njezin konac neizbježiv.

Prekrio svoje lice da ne gleda strahovite muke svoga djeteta...

Majka je njezina Prokula Klaudija ležala od groze, boli i straha na podu pokraj svoje nesrećne jedinice i valjala se, čupala sebi kosu, a njezini vapaji orili se prostranom spavaonicom. Sve je upravo izgubilo glavu, Poncije Pilat je poput kamenog kipa stajao blijed na ulazu sobe i od časa do časa prekrio svoje lice, da ne gleda strahovite muke svoga djeteta. I on je bio uvjeren, da joj nema više spasa, pa je u mislima molio bogove, da njegovoj premiljoj Korneliji Juliji skrate strahovite muke...

I dok su svi u prokuratorovoj kući izgubili glavu i u jauku i naričanju provodili neizvjesne i teške čase, jedina je stara robinja Eufebija pohrlila po liječnika, ne bi li njezinoj mlađahnoj gospodarici barem olaškao teške muke i grčeve. Znala je dobro, da joj ne može pomoći, ali ljubav prema bijednoj djevojci, koju je zapravo ona odnjegovala od prvoga njezinog dana, nukala ju je, da potrči k liječniku i da ga dovede.

Došavši na ulicu zapala je upravo u onu skupinu ustalasanoga ljudstva, koje je u sav glas pripovijedalo, da su noćas uhvatili nekog proroka iz Nazareta, koga su doveli u Jerusolim, da mu sude. Čula je, kako ga mnogi grde, kako mu se prijete, kako pače traže i njegovu glavu. No ona se u onoj svojoj boli nije mnogo brinula za nepoznatoga proroka, već je nastojala iz svih sila, da se protura kroz onu gužvu ljudstva i da što prije stigne do liječnika. No njezin je napor bio uzaludan. Nitko joj nije htio ustupiti prostora, jer je svatko nastojao da uhvati što bolje mjesto i da se što prije progura do sudnice pa da ugleda proroka iz Nazareta, koji se nazivao Mesijom. Pače siromašna Eufebija dobila je i nekoliko bubotaka i udaraca u rebra i u leđa poradi toga, što je sebi htjela silom da prokrči put. Nekoliko starijih Židova počeo na nju vikati:

— Što se guraš, stara nakazo!

— Pazi, da te ne nalupamo, da zapamtiš i ubuduće, kada si se drzovito gurala!

No ona u svojoj boli, zabrinutosti i upravo majčinskoj ljubavi za mlađahnu svoju gospodaricu nije marila za sve to pogrde, grožnje i udarce, već je nekom upravo nadljudskom snagom prodirala kroz gusti val ljudstva...

Uto je zapala upravo u onu skupinu Židova, koji su govorili a neki i vikali: »On je dobar i plemenit. Tolikima je pomogao! Vidjeli smo, kako je teško bolesne gubavce, koje nije mogao dosele nitko izliječiti, posvema jednom riječi izliječio! Pače vidjeli smo, kako je i mrtve vratio u novi život!«

Te primjedbe i ti povici, koji su padali iz ljudstva, kao da su trgli Eufebiju iz njezinih dosadanih bolnih misli... Ona podigne jače staračku glavu, a zatim upita nekog starog Židova, koji je pokraj nje razgovarao sa svojim prijateljem:

— O komu ovi govore tako?

— O proroku iz Nazareta, koji se zove Isus Krist! — odgovore joj oni. — Zar nijesi još čula za njega? Ta noćas su ga naše starješine uhvatili i hoće da ga predadu u ruke vlasti, da mu sude...

Upita nekog starog Židova, koji je pokraj nje razgovarao...

— A zašto? — opet će Eufebija radoznalo.

— Vele, da je uvrijedio svesilnoga Boga.

— Ali ovi tamo viču, da je on plemenit i dobar, da je već tolikima pomogao...

— Pa i jest! — javi se sada jedan drugi iz blizine. — Ja sam vidio, kada je gadne gubavce posve izliječio...

— A ja sam vidio na rođene ove svoje oči, kada sam bio nedavno u Naimu, kako su nosili nekoga mladića, jedinca udove majke, na groblje. Ona je straš-

no za njim naricala, plakala i u prevelikoj boli i žalosti čupala sebi kose. I upravo blizu gradskih vrata, kroz koje su ga imali iznijeti na groblje, dolazio je ususret povisok čovjek, dostojanstvena držanja, blagih modrih očiju, okružen s nekoliko svojih drugova i prijatelja. Vidjevši materinu tešku bol sažali mu se nad njom, pristupi k onoj četvorici, što su nosila mrtvoga mladića, i reče im: »Skinite ga s ramena!...« A kad su oni poslušali njegovu zapovijed, približi se on posve k nosiljci, na kojoj je bio položen mrtvi mladić, i položivši nad njega svoje lijepe bijele ruke, pogleda svojim divnim blagim očima prema nebu i reče: »Mladiću, ustani!« I mrtvac se dignuo sa nosiljke i pao u naručaj svojoj presretnoj majci. A prisutni iz povorke, kada su vidjeli to čudo, počеше vikati i hvaliti nepoznatom čovjeku, no on im samo odvrati: »Ne hvalite meni, već Ocu mojemu, u čije sam ime ovo učinio, i koji me je poslao među vas!« I mirno ne obazirući se više na prisutne ode sa svojim prijateljima...

Slušajući Eufebija ovo pripovijedanje nepoznatoga starca zaboravi na čas i na teško bolesnu prokuratorovu kćerku i na njezinu očajnu majku i cijelu upraviteljevu kuću. Ono, što je sada čula iz ustiju čovjeka, koji je gledao neobično čudo, što ga počinu u Naimu prorok iz Nazareta, tako je najednom zaokupi, da nije ništa drugo čula ni vidjela već samo nepoznatoga čudotvorca. U njezinoj priprostoju duši rađala se neka svijetla misao, i ona je gledala u duhu pred sobom velikoga proroka. I ne premišljajući dugo i zadovoljna s tim, što je čula od prisutnih Židova, ne ode k liječniku, kako je bila prvobitno nakanila, već se hitro okrene, da se progura kroz gomilu ljudstva, koja se još uvijek valjala, i vrati se natrag u prokuratorovu kuću...

IV.

Prokuratora Poncija Pilata nije bilo u domu, kada se stara Eufebija vratila kući. On se već prije, nego što je Eufebija otišla od kuće, zaputio na glavni

trg jerusolimski, gdje je bilo povišeno mjesto zvano »Litostrotos ili Gabata«, popločeno mramorom, na kojem je stajala sudačka stolica i gdje je prokurator Judeje izricao u ime carevo osude, kada je boravio u Jerusolimu. Centurion Apulije Akvileon javio mu rano ujutro, da su Židovi u vrtu Getsemanskom uhvatili nekakvog svoga proroka, koji da je pogibeljan po državni mir i poredak, pa da traže od prokuratora, da mu sudi. Kako je sudačka vlast u Judeji bila samo u rukama prokuratorovim, on se po svojoj dužnosti morao odazvati tomu pozivu. I sigurno mu nikada nije bila teža ta dužnost kao upravo toga jutra, gdje mu je u domu zavladao očaj i gdje se strahovita smrt spremala, da mu pokosi drago dijete, koje je on toliko ljubio i upravo obožavao. U tom eto času zovu ga prezreni Židovi, da sudi čovjeku, za koga je dosele čuo malo ili bolje reći nimalo. Da je bio tako pogibeljan za državni poredak, sigurno bi ga bili o tome izvijestili njegovi rimski pouzdanici, kojima je mogao i morao više vjerovati, nego Židovima. Ali s rimske strane nije nikada bilo tužbi protiv toga proroka iz Nazareta. Sigurno da je to opet nekakva židovska spletku i potvora. Valjda ih je gdje pogrdio i raskrinkao pred narodom, pa ga sada eto vode pred njega, da mu sudi. Ali nije bilo druge. Dužnost je svoju morao izvršiti kao sudac i prokurator, jer je baš zaradi toga i došao o židovskom Vazmu iz svoga stalnog sjedišta Cezareje u Jerusolimu.

Prokuratorova jedinica ležala je još neprestano u besvjestici, a pjena joj je navirala na usta, dok su joj se udovi nemilo zgrčili i stezali. Prisutni nijesu više mogli gledati tih muka nesretne djevojke, pa su otkrenuli glave, a iz očiju tekle im suze. Uzdah za uzdahom otkidao se iz ustiju robinjica, koje su morale boraviti uz nesrećnu Juliju Korneliju. Svi su iščekivali onaj čas, kada će se posljednji uzdah otkinuti iz slomljenih grudi mlade djevojke i kad će dovršiti svoj mukotrpn život.

Povrativši se stara Eufebija u spavaonicu nesrećnice ugleda svoju ljubimicu i mladu gospodaricu u

još težim i većim mukama. Odmah je razabrala na licima svojih prisutnih drugarica, da samo iščekuju posljednji čas svoje bijedne gospodarice. I ona poče sve jače strepiti, a neka preteška tuga i bol slegla joj se u jedan tren tako na staračko srce, da joj je bilo, kao da će sad puknuti. I da se ne sruši na pod, morade se objema rukama brže bolje da uhvati za naslon stolice, na kojoj je obično sjedjela njezina mlada gospodarica u časovima, kada nije bilo napadaja ni boli...

U taj čas začuje se ozdola s ulice ponajprije muklo brujanje, a zatim silni žamor, koji je bivao od časa do časa sve jači i izrazitiji, dok nijesu u spavaonici bolesne Pilatove kćeri doprli snažni poklici:

- Zaslužio je smrt!
- Na križ s krivim prorokom!
- Zavaravao je narod!
- Gradio se čudotvorcem i Sinom Božjim!

Ta divljačka vika i urlanje razularene svjetine, što je upravo dolazila od Heroda Antipe, koji je vladao Galilejom i koji je također o Vazmu došao u Jerusolim kao i svi drugi Židovi, da se u hramu Gospodnjem pomoli Bogu Izraelovu, potrese staru robinjicu. Časomična omaglica i slabost ostavi je... Okrene se k ostalim robinjama, koje su plakale uz bolesnu djevojku i vikne im očajnim ali zapovjednim glasom:

- Odgrnite brže zastor od vratiju galerije!

Čuvši robinje tu njezinu zapovijed nijesu je u prvi mah razumjele, ali ona ponovno zavikne:

- Odgrnite brže zastor!

Na taj gotovo očajni povik priskoči jedna robinjica k vratima, što su vodila na galeriju, i odgrne teški skupocjeni zastor, koji je dijelio galeriju od spavaonice prokuratorove kćeri. Svježi jutarnji uzduh navali u sobu, u kojoj je vladala teška bol i zdvojnost, a topli jutarnji sunčani traci rasvijetliše cijeli prostor...

Ozdola je u sobu dopirala sve jača buka i urlanje pomahnitalih Židova, koji su u dugoj povorci vodili proroka iz Nazareta na glavni trg, da ondje carski prokurator nad njim izrekne osudu...

I dok su zaprepastene i zbunjene robinje slušale tu divljačku viku, koja je dopirala ozdola s ulice, stara Eufebija skupi svu svoju tjelesnu snagu, priskoči k prokuratorovoj kćeri, podigne je na svoje mršave staračke ruke i onako je zapjenjenu i u teškim grčevima iznese na galeriju...

Upravo u taj čas prolazio je ispred prokuratorove palače Krist Nazarećanin. Bio je okružen rimskim vojnicima, koji su ga od Heroda Antipe vodili k prokuratoru Ponciju Pilatu. Vojnici su imali mnogo muke, da ga očuvaju od bijesa pomahnitaloga ljudstva koje ga je grdilo, psovalo, proklinjalo i počesće udaralo šakama po glavi i tijelu. On je stupao u bijeloj dugoj haljini, koju mu za porugu i prezir dade Herod navući, kao nedužni jaganjac, koga vode na klanje... Stupao je mirno, pognute glave, a krvavi znoj probijao mu bijelo, visoko i umno čelo, o koje su se slijepile duge bujne kestenjave kose. Niti jedne jedite riječi nije prozborio na sve one gadne i podle uvrede i potvore razbješnele svjetine, koja je oko njega luđački i mahnito vikala i urlala.

I u času, kada je bio tik pod galerijom prokuratorove palače, zaori ozgora očajni ljudski povik, koji je nadjačio i ono mahnito židovsko urlikanje:

— Gospodine! Gospodine! Smiluj se i povrati ovoj bijednici njezino zdravlje!

Na taj snažni vapaj, u kom se nije odražavalo samo očajanje već još jače neko duboko uvjerenje i zaufanje, prorok iz Nazareta podigne svoju lijepu glavu, a nebesko modre oči, iz kojih je i u ovoj Njegovoj velikoj boli i tuzi odsijevala samo samilost, blagost i neizmjerina ljubav, pogledaju gore na galeriju, gdje je stara robinja Eufebija na rukama držala prokuratorovu jedinicu...

Iz staričinih grudiju izvije se ponovni poklik pun vrućega ufanja i velike nade:

— O, Gospodine, pomози, pomози! Vjerujem da će ovo bijedno dijete smješta ozdraviti, ako ti izrekneš samo jednu jedincatu riječ!

I zaista. On za čas popostade i zagleda se jače u staricu i njezinu ljubimicu, koju je držala još uvijek na drhtavim rukama, a ustima kao da je nešto potihogovorio. Tada podigne svoju bijelu desnicu, kao da je htio reći:

— Neka bude, kada je tvoja vjera tako čvrsta!

No surova i nestrpljiva svjetina gurne nemilo udarcima izmučenog Krista iz Nazareta vičući bijesno:

— Dalje, dalje k prokuratoru, da mu sudi!

A gore na galeriji u isti čas, kada Krist podiže svoju desnicu, prestadoše grčevi i trzanje mlade djevojke. Ona otvori svoje lijepe oči i pogled joj pade na staru Eufebiju, koja ju je još uvijek držala na rukama i zapita:

— Eufebijo, što se to zbilo sa mnom? Zašto me držiš na rukama?

A starica vidjevši tu naglu promjenu i čuvši smireni upit djevojčice, položi je na široku stolicu, što je bila na galeriji, i počne poput maloga djeteta klicati od sreće i radosti:

— On je uslišao moju prošnju! On joj je povratio zdravlje!

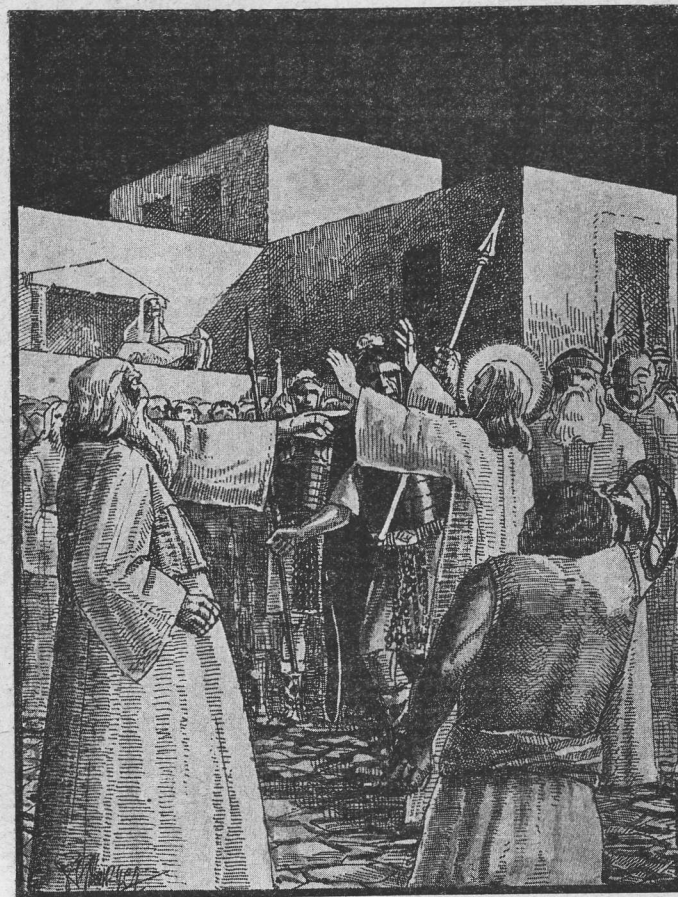
A ostale robinjice, koje su bile u spavaonici i čule taj veseo staričin poklik, pohrliše na galeriju, da se same uvjere o istinitosti Eufebijinih riječi...

I cijelom prokuratorovom palačom zaori veseli poklik:

— Čudo! Čudo! Kornelija Julija je ozdravila!

— Prorok iz Nazareta učinio je čudo!

— On je čudotvorac!

On popostade i zagleda se u staricu i njezinu ljubimicu...

— On ima božansku moć!

A ozdravljena prokuratorova jedinica pohrli srećna i vesela poput hitre vjeverice u zagrljaj majčin, koja je upravo dolazila iz svoje spavaonice, kada je čula vesele poklike robinja, pa je raskolačenim očima gledala nekud zaplašeno u svoju kćerku, što je oko nje srećno i veselo poskakivala, još uvijek neshvaćajući što se to najednom i nenadano dogodilo s njezinom Kornelijom Julijom...

Tek kada joj stara Eufebija na dušak sve ispričala, obliše srećnu majku tople suze, a iz zahvalnih majčinih grudi vinu se poklik:

— O, da je blagosloven Onaj, koji je to učinio!

Međutim je već povorka s Kristom iz Nazareta poodmakla podalje, samo se još uvijek čulo, kako se proljetnim jutarnjim uzduhom i uskim jerusalimskim ulicama ori bijesna i divljačka vika:

— Zaslužio je smrt!

— Neka se raspne!

V.

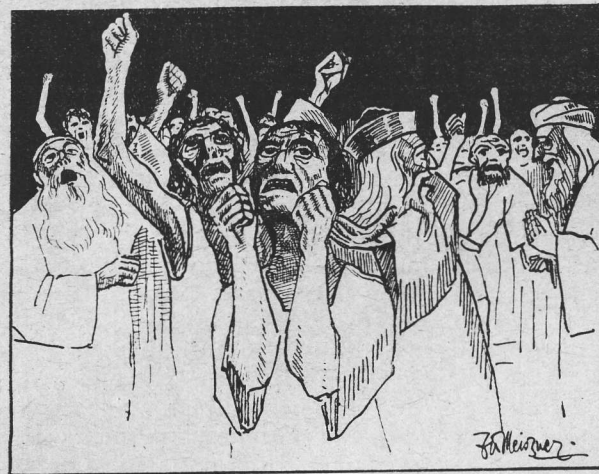
Sa sudačke stolice na Litostrotosu promatrao je Poncije Pilat mrk i zlovoljan razularenu židovsku svjetinu, koju su farizeji u tolikoj mjeri podstrekaivali protiv nedužnoga Krista Nazarećanina, da su na svaki prokuratorov upit uporno zahtijevali njegovu osudu derući se neprestano:

— Zaslužio je smrt!

— Neka bude razapet!

Gledajući ona blijeda, koštunjava i od mržnje izobličena lica, one bijesne oči, iznakažena usta, grčevite pijesti i slušajući one nezgrapne promukle glasove upravo mu se zgadilo u dnu duše, koja je kraj svih drugih poroka rimskoga društva bila ipak u priličnoj mjeri profinjena i istančana. Sada je tek pravo upoznao taj narod i njegove duševne vođe: eto zahtijevali su smrt za posve plemenitog čovjeka, koji

je cijelim svojim životom i radom bio tako uzvišen nad tom svom prostotom, što se slegla i nagurala oko njegove sudnice. Uvidio je, da su sve njihove tužbe bez pravog temelja, da su podlo ishitrene i da Mu podmeću takve stvari, na koje On nikada nije ni mislio, a kamo li o njima govorio. Ali jer je dirnuo u osinje gnijezdo farizeja i književnika, morao je da tu svoju pravednu smjelost i istinu plati životom. Uzalud se dosele prokurator upinjao, da im dokaže,

Gledajući ona blijeda, koštunjava i od mržnje izobličena lica...

da ne nalazi nikakve krivice na Kristu Nazarećaninu, oni su ipak i dalje tvrdokorno i bjesomučno vikali i tvrdili, da je hulio na jedinoga i pravoga Boga, jer se izdavao Njegovim Sinom, koji je poslan, da preporodi ljudsko društvo.

I dok se on uzalud ovako upinjao i natezao s razbješnelom svjetinom o nedužnosti Kristovoj, pristupi k njemu centurijon Apulije Akvileon i prišapne mu:

— Gospodaru! Tvoja ti matrona* poručuje, da ne diraš u ovoga pravednika, jer on je čas prije povratio zdravlje tvojoj jedinici Korneliji Juliji.

— Zar ovaj? — klikne iznenađeno i začuđeno Pilat i pokaže prstom na Krista Nazarećanina.

— Da, on, tako mi bar rekoše tvoji u palači, — odvrati centurijon. — Matrona tvoja tvrdi, da je ovaj ovdje zaista čudotvorac i da je poslan od Boga.

Prokuratora je ta vijest veoma ugodno iznenadila, ali u prvi mah i smela. On se duboko zamisli u poruku svoje žene Prokule Klaudije i neko je vrijeme s najvećim udivljenjem promatrao Krista, koji je pred njim stajao miran i mučaljiv... Na sve Pilatove mnogobrojne upite samo je šutio, a misao Njegova zaniijela se nekud daleko, daleko u neizmjerne otajstvene prostore, gdje vlada istina i pravda, gdje nema zlobe i nepravde. I što je bijes židovske svjetine bio veći i jači, On je bio mirniji i mučaljiviji. Bio je na visini, dostojan samoga sebe i dosljedan svojoj nauci, koju je kroz posljednje tri godine propovijedao i naučao. I u osudnom času, gdje bijesni i nahuckani narod traži njegovu glavu, On stoji kao klisura, spreman za svoje uvjerenje položiti i svoj život, da tako zasnjeđujući istinitost i temeljitost svoje uzvišene nauke i svoga božanskoga poslanstva. U očima je mekoputnog ali profinjenoga Rimljanina bio On u taj čas velik čovjek, junak, komu se morao istinski diviti...

A pošto je o velikom prazniku bio običaj u Judeji, da prokurator pusti narodu na slobodu jednoga sužnja, koga oni hoće, mislio je Poncije Pilat, da na taj način spasi Krista Nazarećanina od strašne kazne. Nedavno uhvatiše naime rimski vojnici velikoga razbojnika i zločinca Barabu, koji je za svoja bezbrojna zločinstva sigurno zaslužio smrt, pa stoga upita Pilat Židove:

* Rimske gospođe nazivale su se u latinskom jeziku matrone.

— Koga hoćete, da vam pustim? Barabu ili Isusa prozvanoga Krista, kralja židovskoga?

A oni ispruživši vratove i izbuljivši oči stadoše bjesomučno vikati:

— Barabu! Barabu!

Čuvši taj zahtjev ostade prokurator u prvi mah kao gromom ošinut. Sad mu se još više zgadiše Židovi. Tomu se ipak nije nadao, da će velikoga zločinca Barabu prepostaviti Kristu iz Nazareta. Ali mržnja njihova nije poznavala granica. Oni su pod svaku cijenu zahtijevali, da se Krist razapne.

I kada je on po šesti put pokušao da ih uvjeri, da na Kristu ne nalazi nikakve krivice, stadoše Židovi još bjesomučnije vikati i dizati zgrčene pijesti prema prokuratoru:

— Ako ga pustiš, onda si neprijatelj cesaru!

Ta su riječi bile upravo porazne za prokuratora. On, zamjenik carev u Judeji, koji mu je vjerno i oduševljeno služio, on da je neprijatelj Tiberijev, ako pusti proroka iz Nazareta? Ne! Takva teška sumnja ne smije pasti na njegovu glavu!

Svoj sadanji položaj, ugled, moć a i bogatstvo ima da zahvali samo caru Tiberiju, koji ga je učinio upraviteljem Judeje. Ako se bude i dalje naprezao i upinjao, da oslobodi toga proroka iz Nazareta, Židovi bi mogli da izvrše svoju grožnju i da ga tuže caru u Rim, da štiti čovjeka, koji se naziva kraljem i koji je pogibeljan po mir u židovskoj zemlji. Ipak je on samom sebi najbliži i najveći prijatelj, pa čemu da se onda pred ovim osvetljivim i podivljalim Židovima zalaže za čovjeka tuđinca, kojega do sele nije nikada ni vidio niti se uopće brinuo za njega i njegovu nauku. Zar da za takvu sitnicu stavlja na kocku svoj visoki položaj, svoju čast i svoje bogate dohotke? A kako je car Tiberije sumnjičav, pa da dočuje, da on štiti nekakvoga kralja, smjesta će letjeti u progonstvo u kakvu vojničku utvrdnu na

Rajni ili na obalama Crnoga mora. U ostalom ako i osudi na smrt toga židovskoga proroka, zar će na njemu biti krivnja? Ne! Pravi će i jedini krivci biti samo ovi Židovi, koji ovdje pred njim viču i urlaju tražeći neprestano kaznu i smrt za svoga vlastitoga čovjeka. Dosele je učinio sve i sva, što je mogao, da toj podivljaloj rulji dokaže, da on kao Rimljanin ne nalazi nikakve krivnje na njihovu čovjeku, pa nije uspio. Pa zašto da onda on bude kriv njegovoj smrti? Istina, on bi najradije, da u o v a j čas nema sudačke vlasti, ali kada se tome uz najbolju volju ne može oprijeti, on će samo pod pritiskom sile osvetljivog židovskog naroda izreći osudu. Ako je taj židovski prorok Sin Božji, kao što mu to Židovi predbacuju i zamjeraju, onda mu ni njegova osuda ne će naškoditi...

Ali uto se sjeti ženine poruke, koju mu je donio Apulije Akvileon. Taj isti prorok, koji sada ovdje stoji pred njim i čeka svoju osudu, taj da je povratio zdravlje njegovoj kćerci? Može li to da bude? Ako je takav čudotvorac, onda neka sebi samome pomogne. Uostalom gdje je on vidio njegovo dijete i kako ga je mogao izliječiti? U njegovoj palači nije bio, jer ga onamo ne bi pustili Židovi a niti rimska straža, koja čuva prokuratorovu palaču. Međutim tko zna, nije li se možda zbilja svratio u njegovu palaču. Kako su Židovi najednom došli na to, da mu dovikuju: »Ako ga pustiš, onda si neprijatelj caru!« Nijesu li te njihove grožnje u savezu s tim ozdravljenjem njegove kćeri? Ako je zaista ovaj prorok ozdravio njegovo dijete, onda Židovi s punim pravom misle, da ga on samo zato štiti i zavlaci s osudom, što mu je ozdravio kćerku... I on je u taj čas bio u silnoj sumnji i nije znao, što da uradi i kako da se izvuče iz te teške neprilike, u koju je zapao po svojoj sudačkoj vlasti...

Krzmalo je još uvijek, a u njegovojnutrini stala se radati neizmjenjerna mržnja na Židove, koje bi bio u taj mah najradije sve pogubio, samo da spasi

čovjeka, koji je doveden na sud pred njega, iz puke mržnje i nezasitne osvete židovske. I zato još jednom odluči da im predoči Njegovu nekrivnju. Ali upravo kada je htio da to ponovno rekne, nastade strahovita i zaglušna vika Židova:

- Zaista, prokurator je neprijatelj cesaru!
- On brani Nazarećanina!
- Rimljanin brani buntovnika i hulitelja Boga!
- Tužit ćemo ga caru u Rim!

Poncij Pilat na te riječi smrtno problijedi, teško se uzruja i uzdrhta te dobaci centurijonu Apuliju Akvileonu:

— Ova je zvjerad podivljala! Žao mi je, ali ja ne mogu Nazarećaninu pomoći!

I da umiri savjest svoju, oprala pred cijelim narodom ruke govoreći:

— Ja nijesam kriv krvi ovoga pravednika, vi vidite!

A Židovi ispruživši glave, izbuljivši zakrvavljene oči i uzdignuvši zgrčene pesnice stadoše na to urlati:

— Krv njegova na nas i na djecu našu!

Udes Nazarećaninov bijaše odlučan. Prokurator ga je osudio na sramotnu smrt na križu kao i ostale velike zločince. I upravo kada su Kristu Nazarećaninu stavljali na izmučena i izranjena ramena teški drveni križ, dotrči k prokuratoru njegova žena zajedno s ozdravljenom kćerkom i zavapi očajno:

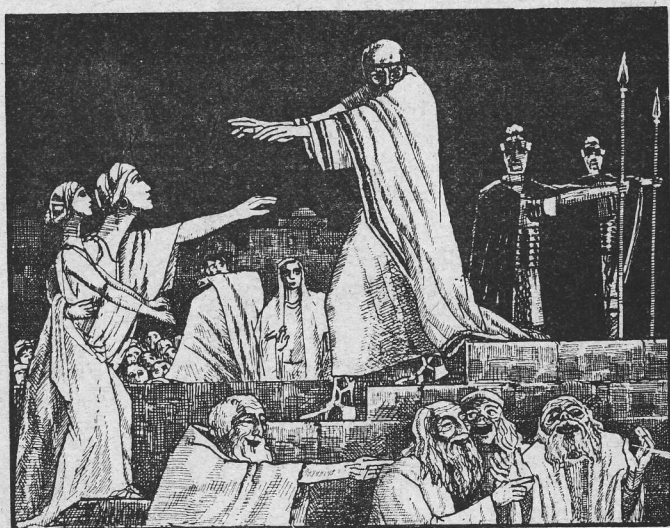
— Ponciju, tako ti sjene tvoje majke, spasi ovoga pravednika! On je uzvišen i velik!

Prokurator, koji je baš silazio niz mramorne stepenice sa Litostrotosa, ispruži obje ruke pred sebe, kao da se brani, i odvratila ženi svojoj:

— Osuda je izrečena! Na meni ne leži krivnja, već na ovom nesrećnom narodu, kojega je mržnja

u tolikoj mjeri obuzela, da ne zna, što radi! Ja sam oprao javno ruke svoje za znak, da nijesam kriv smrti Njegovoj!

Ta suha izjava prokuratorova potpuno porazi Prokulu Klaudiju, i ona zagrlj gorko rastužena svoju spašenu jedinicu, uhvati je zatim za ruku i povede natrag u dom jadikujući:

Prokurator pruži obje ruke pred sebe, kao da se brani...

— Nesrećni prokuratoru! Što si učinio!? Kako si mu se odužio za njegovu veliku ljubav, koju je iskazao jedinom djetetu tvom!...

* * *

Prošlo je mnogo godina iza smrti Golgotskoga Mučenika. Prokurator Judeje Poncije Pilat nije poslije svoga čina nikada više našao pravoga mira i zadovoljstva. Grižnja savjesti, da je počinio teško

zločinstvo kao sudac nad nevinim Kristom iz Nazareta, izjedala ga neprestano i on je konačno pod carem Neronom zbog svojih prljavština i nedjela žalosno svršio u tamnici, a Prokula Klaudija i njezina jedinica Kornelija Julija su sveto i tiho završile svoj zemaljski život kao sljedbenice čudotvornoga i najuzvišenijega liječnika — Krista iz Nazareta.

O piscu ove knjige.

Pisac ovih lijepih legenda (priča), Milutin Mayer, jedan je od najboljih hrvatskih pučkih pripovjedača i jedan od najistaknutijih hrvatskih katoličkih književnika uopće. Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima, koje je oko sebe okupilo sve najbolje hrvatske pučke pisce, imalo je dosad među svojim saradnicima dvojicu, koji su se kao jeronomski pripovjedači najjače istakli: jedan je bio Josip Zorić, pisac pripovijesti »Grofa Borovačkog«, »Ruže« i »Jagice i Mije«, koje još i danas nisu zaboravljene, a

drugi je Milutin Majer, pisac pripovijesti »Mučenici«, »Za krst časn i slobodu zlatnu«, »Pod franačkim jarmom« i »Dolazak Hrvata«, koje se neprestano čitaju po cijelom hrvatskom narodu. Možemo reći, da malo ima hrvatskih pisaca uopće, koji su svojim djelima, romanima i pripovijestima tako daleko doprli u hrvatski narod i toliko omiljeli hrvatskome srcu, kao što su to postigli svojim romanima i pripovijestima Zorić i Majer. I dok Zorić sa svojim djelima spada u doba prije 1900. godine, dakle u prošlost, koja još samo starijima živi u pameti, dotle Milutin Majer, koji se pojavio nekako odmah iza Zorića, živi evo i danas i s mladim naraštajem hrvatskim te daje još i danas obilne plodove svoje bogate pripovjedačke duše. Evo nam ga, gdje sa »Svjetlom svijeta« pristupa k najmlađim hrvatskim dušama, da ih na krilima svoje mašte pre-

nese u ono doba, kad je Spasitelj svijeta živio među ljudima na zemlji. Tu nam daje toliko slikovitosti, toliko bujnosti, toliko topline i osjećaja, da mora da osvoji. I zacijelo će svatko, komu dođe u ruke ova knjiga, opet i opet posezati za njom, otvarati je i naslađivati se neodoljivim čarom događaja, koji su tu ispriповijedani.

Pisac ove knjige napisao je već desetak većih beletrističkih (pripovjedačkih) djela. Godine 1902. izašao je u izdanjima Društva sv. Jeronima njegov prvi veći roman »Mučenici« iz života prvih kršćana. Taj je roman preveden dosad i na slovenski, slovački i češki jezik. Već godine 1904. izašla je kod Društva sv. Jeronima njegova veoma poznata pripovijetka »Za krst časni i slobodu zlatnu« iz 13. stoljeća hrvatske prošlosti. Godinu dana kasnije, 1905. godine osvanuo je njegov najpoznatiji roman »Pod franačkim jarmom« iz 9. stoljeća hrvatske prošlosti. Godine 1907. izdalo je Društvo sv. Jeronima njegovu pripovijetku »Dolazak Hrvata«, koja seže čak u 6. stoljeće hrvatske povijesti. Zatim je godine 1908. izašlo Majerovo najveće djelo »Za sreću i slavu otadžbine«, godine 1911. »Štit kraljevstva hrvatskoga« (izdanje Društva sv. Jeronima), godine 1912. »Život« (izdanje Društva sv. Jeronima), godine 1920. povijesna pripovijetka »Posljednji kralj« (izdanje Kluba hrvatskih književnika u Osijeku), godine 1924. povijesna pripovijetka »Izdajica« (nagrađeno od Društva sv. Jeronima a izdano od knjižare G. Neuberg u Križevcima), godine 1925. knjiga »Put na Duvanjsko polje«, u slavu 1000-godišnjice hrvatskoga kraljevstva izdana potporom Matice Hrvatske, a sada evo ova knjiga »Svjetlo svijeta«. Sva se ta djela odlikuju vanredno lijepim i zanimivim načinom pripovijedanja te su u prvom redu namijenjena najširim slojevima hrvatskoga naroda.

Milutin Majer rodio se 16. studenoga 1874. u Velikoj Ludini u Moslavini. Nižu je i građansku školu učio u Glini, a učiteljsku školu svršio je u Zagrebu godine 1894. Za učitelja građanske škole osposobljen je godine 1909. u Zagrebu. Učiteljavao je od godine 1894. do 1903. u Sv. Heleni-Koruški kod Križevaca, zatim godine 1904. u Đurđevcu, a od jeseni godine 1904. do proljeća 1909. opet u Sv. Heleni-Koruški. U travnju

godine 1909. imenovan je županijskim školskim nadzornikom kod bivšeg vladina odjela za bogoštovlje i nastavu. U studenom godine 1912. premješten je županijskoj oblasti u Vukovaru, gdje je službovao do godine 1917., kada je premješten županijskoj oblasti u Osijek i ujedno imenovan školskim nadzornikom za grad Osijek, gdje je službovao do godine 1922., kada je pridijeljen nakladi školskih knjiga i tiskarnica u Zagrebu. Godine 1923. postao je školski nadzornik za grad Zagreb. Umiravljen je u prosincu 1924. god. Sada živi u Zagrebu i mnogo radi na kulturnom polju u družbi »Braće Hrvatskog Zmaja«, u kojoj obnaša čast meštra knjige i umjeća. Godine 1916. odlikovao ga je sv. Otac Papa Benedikt XV. zlatnim križem »Pro Ecclesia et Pontifice« za njegov zaslužni književni rad.

Ovom knjigom, koja je posvećena hrvatskoj mladeži prigodom proslave tisuće godišnjice hrvatskoga kraljevstva, hoće i pisac i Društvo sv. Jeronima da dade mladom hrvatskom naraštaju štivo, koje će podići ljubav i ponos svemu onome, što je i hrvatski narod baštinio od Spasitelja svijeta i što ubrajamo među svoje najveće narodne svetinje.

U Zagrebu 29. listopada 1925.

Dr J. A.

Sadržaj.

	Str.
SVJETLO BETLEHEMSKO	5
BJEGUNCI	20
PRVI SUSRETAJ	55
MLADI TESAR	69
PILATOVA KĆI	85
O PISCU OVE KNJIGE	117
